

Glasnik HAZU

ISSN 1849-4838 (TISAK)
ISSN 1849-6091 (ONLINE)

ČASOPIS HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI GODINA V. / BROJ 8. - 9. / ZAGREB, 2018. / CIJENA 25 KN

TEMA BROJA

Predsjednici HAZU od osnutka Akademije do danas

Zaklada HAZU

RAZREDI HAZU
VII. Razred za likovne umjetnosti

ZNANSTVENI ZAVODI HAZU

Zavod za povijest i filozofiju znanosti HAZU

MUZEJI, GALERIJE I ZBIRKE HAZU
Kazalište u muzeju – muzejsko-kazališna zbirka Odsjeka za povijest hrvatskog kazališta

PROJEKTI HAZU

Umrežavanje glazbom:
Promjene paradigmi u „dugom XIX. stoljeću“

BLAGO KNJIŽNICE, ARHIVA I ZBIRKI HAZU

Najstarije hrvatske ljekaruše u Arhivu HAZU

IZLOG IZDANJA HAZU

Zbornik za narodni život i običaje - prvi hrvatski etnološki časopis

MEĐUNARODNA SURADNJA

Projekt EU: *Arboretum i ljetnikovac Trsteno*

IZJAVE HAZU ZA JAVNOST

U FOKUSU
Projekt *Upoznajmo hrvatsku znanstvenu baštinu*

KRONIKA

Novi članovi HAZU
Nagrade i priznanja
Događanja u HAZU
u 2018.

SADRŽAJ / Content

GLASNIK HAZU (godište V., br. 8. - 9., siječanj – prosinac 2018.)

GLASNIK HAZU

ČASOPIS HRVATSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UJMJEĆNOSTI

Godina V., broj 8. - 9., Zagreb, 2019.

Nakladnik / Publisher:

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Za nakladnika / For the Publisher:

akademik Dario Vretenar, glavni tajnik HAZU

Glavni urednik / Editor-in-Chief:

akademik Ivan Gušić

Urednik / Editor:

prof. dr. sc. Tihomil Maštrović

Likovni urednik / Design Editor:

Damir Fabijanić

Uredništvo / Editorial Board:

prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić,

dr. sc. Alemko Gluhak, akademik Ivan Gušić,

prof. dr. sc. Vjera Katalinić, dr. sc. Ana Lederer,

dr. sc. Bojan Marotti,

prof. dr. sc. Tihomil Maštrović,

prof. dr. sc. Snježana Paušek Baždar

Tajnik uredništva / Secretary

of the Editorial Board:

Marijan Lipovac

Nakladničko vijeće / Publishing Board:

predsjednik HAZU: akademik Velimir Neidhardt

potpredsjednici HAZU: akademik Davor Miličić i

akademik Frano Paračić,

glavni tajnik HAZU: akademik Dario Vretenar,

tajnici Akademijinih razreda: akademik Ferdo Bašić,

akademkinja Vida Demarin, akademik Gordan Družić,

akademik Ignac Lovrek, akademik Darko Novaković,

akademik Mladen Obad Šćitaroci, akademik Pavao Pavličić,

akademik Goran Pichler, akademik Stanislav Tuksar

Lektorica i korektorkica / Copy Editing

and ProofReading:

Maja Silov Tovernič

Prevoditelj / Translation into English:

Ana Bizjak

Engleska lektura / English Copy Editing:

Graham McMaster

Autor logotipa, likovnog rješenja i vizualnog

identiteta Glasnika HAZU / Author of Logo,

Visual and Brand Identity :

Zoran Filipović, LIKARIJA d.o.o.

Layout / Graphic Design and Typesetting:

Ivana Čukelj

Tisk / Printed by:

Tiskara Zelina d.d.

Adresa uredništva / Editorial Office:

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti,

Uredništvo *Glasnika HAZU*,

Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

E-mail: glasnik@hazu.hr

Telefon+Telefaks / Phone+Fax: 385/01/4895366

Marketing, pretplata / Marketing; Subscriptions:

glasnik@hazu.hr

Glasnik HAZU izlazi dva puta godišnje.

Cijena jednog broja 25 kuna.

Godišnja pretplata: 40 kuna (uključena poštarnina).

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UJMJEĆNOSTI.

IBAN žiro računa:

Državni proračun HR1210010051863000160

Redakcija ovog broja zaključena je 29. ožujka 2019.

Tiskanje *Glasnika HAZU* novčano je potpomoglo

Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

3 Uvodna riječ / Foreword

Govor predsjednika HAZU akademika Velimira Neidhardta na izbornoj skupštini Akademije 15. studenoga 2018.

Akademik Velimir Neidhardt

9 Tema broja / Feature

Predsjednici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od osnutka Akademije do danas / Presidents of the Croatian Academy of Sciences and Arts from its foundation to the present
Stella Fatović-Ferenčić, Alemko Gluhak, Bojan Marotti, Tihomil Maštrović, Snježana Paušek-Baždar

25 Zaklada HAZU / Croatian Academy of Sciences and Arts Foundation

Akademik Zvonko Kusić

29 Razredi HAZU / Academy Departments

VII. Razred za likovne umjetnosti / VII Department of Fine Arts
Akademik Mladen Obad Šćitaroci

33 Znanstveni zavodi HAZU / Institutes for Scientific Research

Zavod za povijest i filozofiju znanosti HAZU / Institute for the History and Philosophy of Science
Stella Fatović-Ferenčić, Bojan Marotti, Snježana Paušek-Baždar

39 Muzeji, galerije i zbirke HAZU / Museums, Galleries and Collections of the Croatian Academy

Kazalište u muzeju – muzejsko-kazališna zbirka Odsjeka za povijest hrvatskoga kazališta / Theater in the Museum – Museum-theater Collection of the Division for the History of Croatian Theater
Martina Petranović

43 Projekti HAZU / Academy Projects

Umrežavanje glazbom: Promjene paradigmi u „dugom XIX. stoljeću“ / Networking Through Music: Changes of Paradigms in the “Long 19th Century”

Vjera Katalinić

47 Blago Knjižnice, Arhiva i zbirke HAZU / The Treasures of the Academy Library, Archives and Collections

Najstarije hrvatske ljekaruše u Arhivu HAZU / The Oldest Croatian Medical Prescriptions in the Croatian Academy Archives
Stella Fatović-Ferenčić

51 Izlog izdanja HAZU / Academy Editions

Zbornik za narodni život i običaje – prvi hrvatski etnološki časopis / Journal for Folk Life and Customs – The First Croatian Ethnological Journal
Klementina Batina

55 Međunarodna suradnja / International Collaboration

Projekt EU: Arboretum i ljetnikovac Trsteno / EU Project: Arboretum and Villa Trsteno
Akademik Igor Anić

58 Izjave HAZU za javnost / Public Statements by the Academy

61 U fokusu / In Focus

Projekt *Upoznajmo hrvatsku znanstvenu baštinu* / Meet the Croatian Scientific Heritage Project
Marijana Borić

66 Kronika / Past Events

Novi članovi HAZU / The New Members of Croatian Academy
Nagrade i priznanja / Awards and Commendations
Događanja u HAZU u 2018. / Events at the Croatian Academy in 2018

96 Suradnici u ovom broju Glasnika HAZU / Contributors in this Issue

96 Popis likovnih priloga / Figures and Tables

Govor predsjednika HAZU akademika Velimira Neidhardta na izbornoj skupštini Akademije 15. studenoga 2018.

Poštovane akademkinje i akademici!

Pred Baščanskom pločom i spomenom hrvatskoga kralja Zvonimira u atriju naše Strossmayerove palače obraćamo se akademkinjama i akademicima s objavom sljedećega u redu razdoblja na povijesnom 157-godišnjem putu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, od osnivačke odluke Hrvatskoga sabora i početka rada 16-orice prvih akademika pod predsjedanjem Franje Račkoga. Od tada, svjedočeći urušavanjima velikih carstava i niza državnih tvorevinu, Akademija je nakraju dočekala Republiku Hrvatsku i simbolički prihvatile hrvatsko ime kao vodeća povijesna institucija u skrbi za hrvatski nacionalni kulturni identitet.

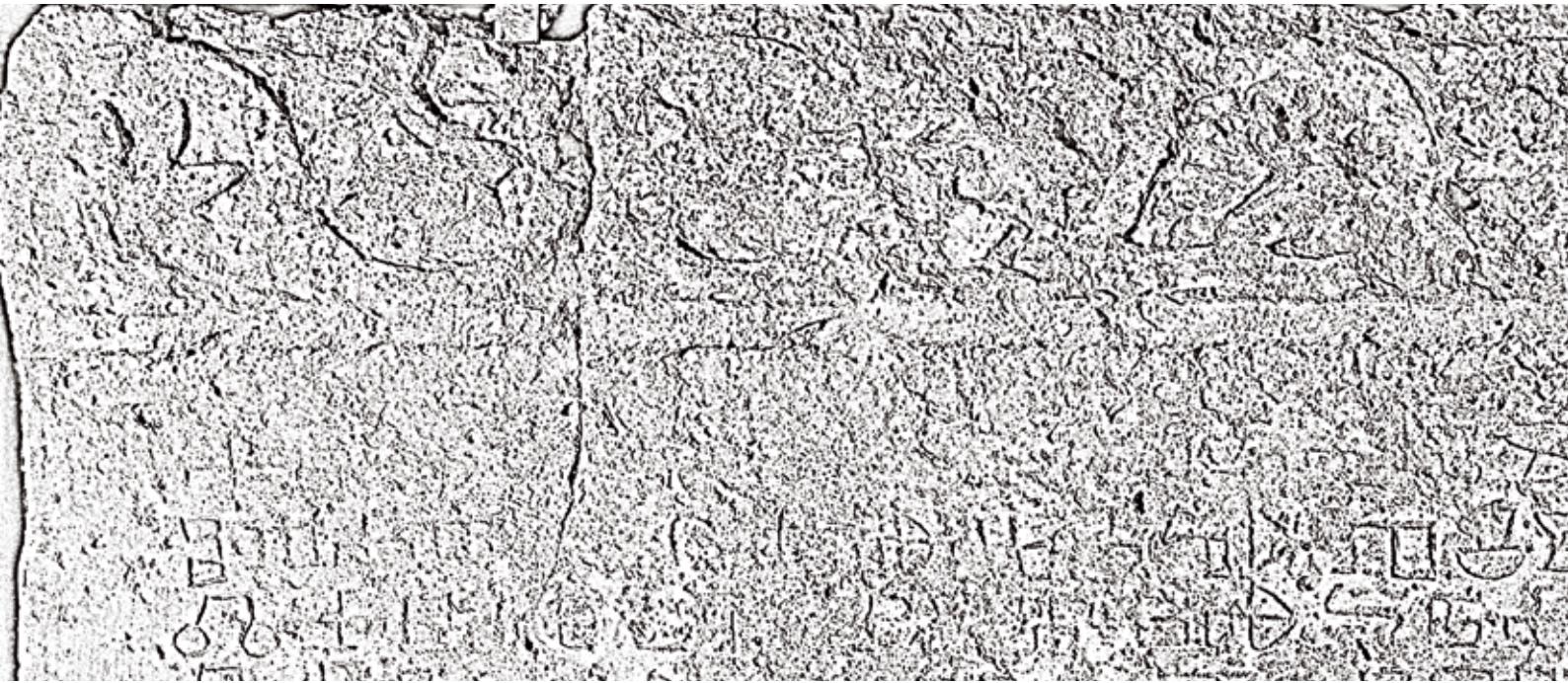
U Domovinskome ratu i tijekom uspostave Republike Hrvatske Akademija je odigrala važnu ulogu u pravednoj borbi hrvatskoga naroda za samostalnu državu i nacionalnu osobnost. Akademijino je poslanje čuvanje nacionalne baštine, izvršnost u znanosti i umjetnosti, stvaranje sustava društvenih vrednota za moderno hrvatsko društvo pred kojim su dalekosežne odluke o budućnosti nacije i svih njezinih građana.

Uime svojih kolega kandidata za Upravu iznosim ono na što su stavljeni naglasci u našem programu rada za razdoblje 2019. – 2022. U polaznim osnovama ističe se promicanje izvrsnosti i aktivno sudioništvo

u diseminaciji najviših dosega hrvatske znanosti i umjetnosti u domovini i svijetu. Zatim se naglašava da u Akademijinu poslanju postoji jedinstvo nacije bez podjela njezinih građana po bilo kojoj osnovi za prijeko potreban napredak na svim područjima života. Društveno priznati stvaralački i moralni autoritet članova omogućuje Akademiji da uvelike pridonese razvoju upravo takvoga suvremenoga društva.

Znanost, obrazovanje i profesionalna kompetentnost postaju okosnica napretka Hrvatske, pri čemu Akademija mora imati jednu od ključnih uloga. Neovisnost i odvojenost od svake vlasti omogućuje slobodnu prosudbu o svemu, bez političkog i bilo kojeg drugog utjecaja. Akademija nije i ne smije postati politička institucija, i upravo je to, osim promicanja izvrsnosti, jedan od ključnih preduvjeta njezina opstanka i ispunjenja njezine društvene misije. Pritom je važan kontinuitet djelovanja, nastavak svega pozitivnog, taloženog u dugoj i nedavnoj tradiciji Akademije.

Kontinuitet djelovanja Akademije podrazumijeva i redovitost obveza, aktivnosti Akademijinih razreda, zasjedanje Akademijine Skupštine, održavanje sjednica Predsjedništva; rad Uprave Akademije, koja svakodnevno vodi poslove i djeluje na stvaranju uvjeta za uspješan rad u skladu s usvojenim Strateškim planom razvoja. Akademija je onoliko uspješna ko-

liko tome pridonesu njezini članovi, zajedno s okupljanjem ostalih vodećih znanstvenika, umjetnika i stručnjaka, sa sveučilišta i brojnih instituta u zemlji i inozemstvu. Zbog sve bržeg razvoja znanosti kojom će se dramatično promijeniti postojeći svijet, nastaju sve veći izazovi: s jedne strane tradicija s nacionalnim identitetom, a s druge uklapanje u moderno, globalizirano, visoko kompetitivno društvo. Na Upravi je da skrbi o uvjetima da se to koncilijantno pretapanje uspješno ostvaruje.

Kako bi nastavila i razvijala visoku razinu svojega društveno odgovornog djelovanja, Akademija mora i dalje biti otvorena prema javnosti, s tim da je dužna štititi pojedinačni integritet akademika i ugled Akademije kao cjeline. U tom cilju poticat će se održavanje svih dosadašnjih i novoformiranih znanstvenih i umjetničkih manifestacija. U sklopu navedenoga naš program predviđa osnivanje stalnih godišnjih ili dvo-godišnjih foruma na kojima bi se interdisciplinarno razmatrale teme od općega interesa.

Primjerice:

1. Uvođenje Akademijina foruma o Jadranu, na kojem bi se raspravljalo o temama s različitim područja znanosti i umjetnosti koje se odnose na Jadran i uopće na more, otoke i priobalje.

2. Stalni forum o Slavoniji, koja s izrazito dobrim, ali, nažalost, nedovoljno iskorištenim prirodnim resursima ne ostvaruje željeni gospodarski procvat.

3. Demografski forum s predlaganjem rješenja za promjenu stanja prirasta i migracija stanovništva, a osobito novi izazovi velikih međunarodnih migracija.

4. Potrebne su trajne rasprave i predlaganje rješenja u području obrazovanja, stoga se pokreće forum o obrazovanju.

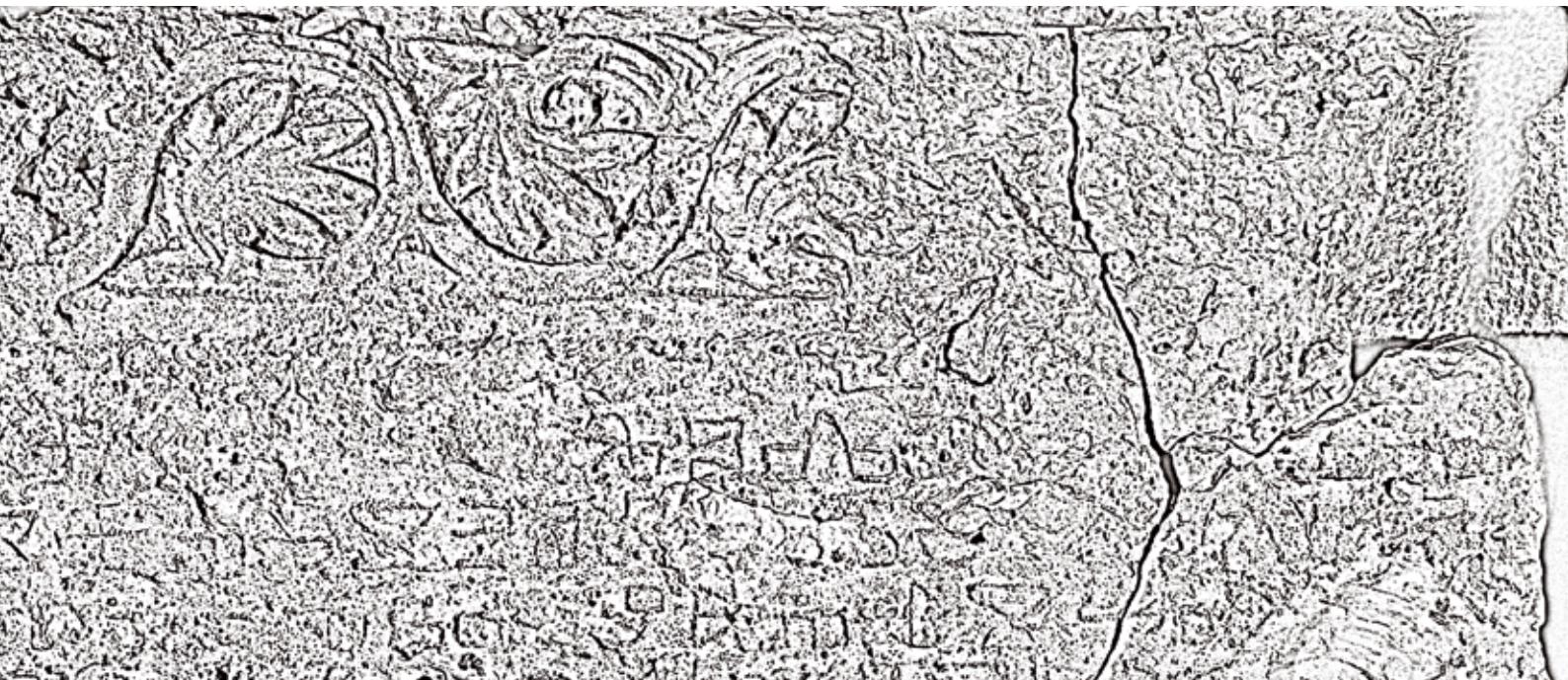
5. Stalni forum o Hrvatima izvan Hrvatske na kojem bi se raspravljalo o njihovu položaju, posebice u Bosni i Hercegovini.

6. Urbani razvoj Zagreba i njegova regionalnog područja u okviru ekoloških principa održivoga razvoja svih hrvatskih prostora.

Poštovane akademkinje i akademici!

Akademija je u posljednje vrijeme postala društveno relevantna – neka tako i ostane. Svaki akademik i Akademija u cjelini legitimiraju se svojim radom. Ugled akademika oduvijek, između ostalog, svjedoči o njegovanju kulta rada, što posebno u sadašnjim okolnostima treba biti uzor, poticaj i nadahnuće svakome u Hrvatskoj. Svi članovi Akademije izabrani su prema Zakonu i prema mjerilima za to usvojenim u Akademiji. Poznati su po svojim djelima nacionalne i svjetske razine, a rad im je transparentan. Vidljiv je i prepoznatljiv, a svake je godine zabilježen u *Ljetopisu* i time dodatno izložen prosudbi javnosti. Hrvatska akademija redovito podnosi Hrvatskom saboru godišnje izvješće o svojem radu i potkrepljuje ga *Ljetopisom*, koji se dostavlja svim saborskim zastupnicima i saborskim tijelima. Planira se nastavljanje dobre suradnje s Hrvatskim saborom, sa saborskим Odborom za obrazovanje, znanost i kulturu i ostalim tijelima Sabora i Vlade, kao i s Uredom predsjednice Republike, s Gradom Zagrebom te s drugim gradovima i županijama, posebno s onima u kojima se nalaze Akademijine znanstvene jedinice.

U suradnji s najvišim državnim tijelima na području znanosti i kulture potrebno je uspostaviti trajni sustav financiranja istraživačkih projekata Akademije

od nacionalne važnosti kao i izvornog umjetničkog stvaralaštva.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, posebno preko Odbora za međunarodnu suradnju, nastavlja s poticanjem izrade i ostvarivanja programa međunarodne bilateralne i multilateralne suradnje s više od 30 akademijama svijeta. U djelovanju Akademije kao članice svih važnijih međunarodnih znanstvenih asocijacija važnu ulogu imat će naši visokopozicionirani akademici u međunarodnim forumima. Među većim Akademijinim izdavačkim zadaćama pokrenutim u Republici Hrvatskoj jesu edicije *Hrvatska i Europa* i *Hrvatska kulturna dobra*, koje će se uskoro konično u cijelosti dovršiti. U nastojanju da izdavaštvo Akademije ide ukorak s vremenom omogućiti će se veća elektronička dostupnost Akademijinih izdanja.

U organizacijskom smislu analizirat će se sustav Akademije s obzirom na broj i nazive razreda i prosuditi odgovara li sadašnji ustroj i način rada današnjem razvoju društva, znanosti i umjetnosti. Preispitivat će se i sustav izbora novih članova te će se analizirati i po potrebi modernizirati opći akti Akademije.

U idućem četverogodišnjem razdoblju Akademija će meritornim mišljenjima i zastupanim stajalištima sudjelovati u razmatranju svih bitnih pitanja društva i primjereno dijeliti sudbinu Hrvatske.

Nakraju, potrebno je osvrnuti se na širi kontekst okruženja u kojem danas djelujemo, kako lokalno, tako i globalno. Akademija treba gajiti svestranu pozornost prema okvirima vidika iz oba konteksta.

U smislu utjelovljenja savjesti hrvatske nacije, nadasve je prepoznata i priznata Akademijina uloga. Globalni pogled uviđa prijepore u svijetu između

postignute univerzalnosti i nastupajućeg partikularizma, novih definicija suvereniteta kao i pogubnog nedostatka volje za kretanja temeljena na održivom razvoju.

Pogled u budućnost je kaotičan, a zlogukost filozofa XIX. stoljeća o kapitalu i slobodnom tržištu kao ultimativnom regulatoru svih kretanja sve je prisutnija. Hrvatska, milenijski napačena, vraćena je u legitimni ustroj Europe, u svoju originalnu kulturnu pripadnost stvaranu na posteljici antičke civilizacije sve do moderne epohe. Europeizam hrvatske kulture zračio je poviješću i, unatoč svim izazovima, Hrvatska je nakraju ostala postojana kao nezaobilazna činjenica globalne humane aglomeracije.

Utjecaj Akademije kao povijesnog supstituta hrvatske državnosti bjelodan je u današnjoj europskoj Hrvatskoj po djelima akademika kao sljednika i protagonista najviših vrijednosti temeljenih na znanstvenim, stručnim i moralnim načelima, usklađenima s društvenom misijom, ugledom i autoritetom Akademije.

Mi kao kandidati za članove uprave učinit ćemo sve da se to ostvaruje, svjesni odgovornosti za ispunjenje zadaća koje nam se povjere.

Neka nam Akademija bude vjerodostojna, jedinstvena, europska, časna, napredna, afirmativna, hrabra, avangardna, znamenita, univerzalna, ali nadasve hrvatska.

Speech Given by the Croatian Academy President Velimir Neidhardt At the Academy Electoral Assembly on November 15, 2018

Dear Full Academy Members,

Here before the Baška Tablet and the memory of Croatian king Zvonimir in our Strossmayer Palace Atrium, we speak to the Academy members with a declaration of the next period of the Croatian Academy of Sciences and Arts' historic journey, starting with the founding decision by the Croatian Parliament and the commencement of the work of the first sixteen Academy members under the presidency of Franjo Rački. Since then, the Academy has witnessed in the collapse of empires and the formation of many new states, and finally welcomed the Republic of Croatia and symbolically adopted the name of Croatia, since it is the leading historical institution charged with caring for the Croatian national cultural identity.

During the Croatian war for independence and the establishment of the Republic of Croatia the Academy played an important role in the just struggle of the Croatian people for an independent state and national personhood. The Academy's mission is the safeguarding of the national heritage, the promotion of excellence in science and art, and the creation of a system of societal values for modern Croatian society, which is faced with taking far-reaching decisions regarding the future of the nation and all its citizens.

On behalf of my colleagues, candidates for Management, I mention the emphasis of our agenda for 2019-2022. The basis is emphasized by the promotion of excellence and active participation in the dissemination of the highest achievements of Croatian science and arts in the homeland and in the world. The next emphasis is that in the Academy's mission there is national unity without a division of its citizens on any grounds, for the sake of much needed progress in all areas of life. The socially acknowledged creative and moral authority of its members enables the Academy to contribute greatly to the progress of such a contemporary society.

Science, education and professional competency must be the backbone of Croatia's progress, in which the Academy must play one of the key roles. Independence and separation from any government enable free judgement on everything, without being influenced by politics or any other factor. The Academy is not and

must not become a political institution, and this, in addition to the promotion of excellence, is one of the key prerequisites for its survival and the fulfillment of its societal mission. Continuity of activity is important here, the continuation of everything positive, precipitated during the long and also the recent tradition of the Academy.

Continuity of Academy activity also implies regularity of obligations, activities through the Academy's departments, Assembly sessions, Presidency meetings; activities of the Management Board which runs daily activities and works on creating conditions for successful work in accordance with the adopted Strategic Development Plan. The Academy is as successful as its members' contributions to it, helped by the friendly cooption of other leading scientists, artists and experts, from universities and many institutes at home and abroad. Due to the ever faster development of science, which will dramatically change the world as we know it, ever greater challenges arise: on the one hand, there is the tradition and the national identity, and on the other, there is the imperative to fit into a modern, globalized, highly competitive society. It is the Management Board's task to provide the conditions for this assimilation to be achieved with success.

In order to continue and develop the high level of its socially responsible work, the Academy must remain open to the public, while being bound to the protection of the individual integrity of Full Academy Members and the prestige of the Academy as a whole. With this goal in mind, we will encourage the maintenance of current and newly-formed scientific and art events. In that context, our program provides for the establishment of permanent annual or biannual forums to discuss general interest topics in an interdisciplinary manner.

For example:

Introducing the Academy Forum on the Adriatic, where topics from different areas of science and arts would be discussed, related to the Adriatic and the sea, islands and the coast in general.

Permanent Forum on Slavonia which, even though it has good, if unfortunately insufficiently used, natural resources, is not achieving the desired economic growth.

Demography Forum with proposed solutions for changing the state of population growth and population migrations, especially with respect to the new challenges posed by large international migrations.

Permanent discussions and proposal of solutions are needed in the area of education, therefore a Forum on Education is being initiated.

Permanent Forum on Croats living outside of Croatia, where their position will be discussed, especially those living in Bosnia and Herzegovina, and

Urban development of Zagreb and its regional area, within the framework of the ecological principles of sustainable development of all Croatian areas.

Dear Full Academy Members,

Lately the Academy has become socially relevant – may it remain so. Each Academy Member and the Academy as a whole are legitimized through their work. The prestige of full academy members has always, among other things, been proof of the nurture of the cult of work, which should, in current circumstances especially, be an example, motivation and inspiration to everyone in Croatia. All Full Academy Members were chosen in accordance with the law and Academy criteria. They are known for their work on both national and international levels, and their work is transparent. It is visible and recognizable, and registered every year in the *Chronicle*, exposing it to public scrutiny. The Croatian Academy submits annual reports to the Croatian Parliament and corroborates it with the *Chronicle*, which is delivered to all Members of Parliament and working bodies of the Parliament. We plan on continuing our good cooperation with the Parliament, the Parliamentary Committee for Education, Science and Culture, and other Parliamentary and Government bodies, and the Office of the President of the Republic of Croatia, the City of Zagreb, and other cities and counties, especially those with Academy scientific units.

In cooperation with the highest government bodies in the area of science and culture we need to establish a permanent system for funding Academy research projects of national importance, and original artistic creations.

The Croatian Academy of Sciences and Arts, especially through its Board for International Cooperation, continues to encourage the development and achievement of the International Bilateral and Multilateral Cooperation Program, with over 30 academies worldwide. In the activities of the Academy as a member of all important international scientific associations, all of our highly ranked members in international forums will play an important role. Some of the major publishing tasks of the Academy initiated in the Republic of Croatia are the *Croatia and Europe* and *Croatian Cultural Goods* imprints, which will soon be fully completed. In an effort

to keep the Academy's publishing in line with the times, greater electronic availability of its published works will be enabled.

Organizationally, we are going to analyze the Academy's system with regard to the number and names of the departments, and decide whether the current organization and method of work conforms to the current development of society, sciences and arts. We are also going to review the election system for new members. We are going to analyze the general acts of the Academy and modernize them if need be.

In the coming four-year period the Academy will, with substantiated opinions and represented views, participate in consideration of all important social issues and accordingly share the fate of Croatia.

Finally, we must address the wider context of the environment in which we work today, both locally and globally. The Academy must nurture versatile attention to points of view from both contexts.

In the context of the embodiment of the nation's consciousness, the role of the Academy is widely recognized and accepted. The global view grasps the conflicts in the world between the achieved universality and the coming particularism, new definitions of sovereignty, as well as the pernicious lack of will to move on the basis of sustainable development.

The view to the future is chaotic, and the doom saying of 19th century philosophers on capital and free market as the ultimate regulator of all movement is becoming ever more present. Croatia, millennially suffering, has been returned to the legitimate structure of Europe, into its original cultural affiliation created on the bedrock of ancient civilization all the way to the modern era. The Europeanism of Croatian culture excludes history, and despite all the challenges, Croatia has remained stable as well as an essential fact of global human agglomeration.

The influence of the Academy as a historic proxy for Croatian statehood is also apparent in today's European Croatia in the works of Full Academy Members as successors and protagonists of the highest values based on scientific, expert and moral principles, harmonized with the societal mission, prestige and authority of the Academy.

We, as candidates for Management Board members, will do everything to achieve that, conscious of the responsibility to fulfill the tasks to be entrusted to us.

May the Academy be credible, unique, European, honorable, advanced, affirmative, valiant, avant-garde, renowned, universal, but most of all, Croatian.

PORTRETI AKADEMIJINIH PREDSEDNIKA U VELIKOJ DVORANI PALAČE HAZU /
THE PORTRAITS OF CROATIAN ACADEMY PRESIDENTS IN THE BIG HALL OF ACADEMY PALACE

Predsjednici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od osnutka Akademije do danas

Stella Fatović-Ferenčić, Alemko Gluhak, Bojan Marotti,
Tihomil Maštrović, Snježana Paušek-Baždar

Od svojega osnutka godine 1861. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti jasno je odredila glavne označnice svojega budućeg djelovanja. Utemeljitelj Akademije biskup Josip Juraj Strossmayer precizno je postavio strateške ciljeve koje će članovi Akademije u svojem radu nastojati ostvariti. Pokazalo se da je od samog početka rada u organizaciji Akademijine znanstvene i umjetničke djelatnosti te u predstavljanju ostvarenih rezultata osobito važna uloga čelnštva te institucije u kojem posebno mjesto ima predsjednik Akademije. Visok standard postavljen je već 1866. izborom prvog predsjednika, hrvatskog povjesničara Franje Račkoga, što se nastavilo do današnjih dana. U proteklih 158 godina postojanja na mjestu predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (ranije Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti) djelovalo je 18 predsjednika s različitim znanstvenih područja; osmorica su svojim znanstvenim radom bila vezana uz društvene znanosti, trojica uz medicinske znanosti, trojica uz filologiju, trojica uz prirodne znanosti, a trenutni Akademijin predsjednik, akademik Velimir Neidhardt, strukom je vezan uz arhitekturu. Akademija je imala i trojicu privremenih predsjednika, s obzirom na to da su zamjenjivali trojicu predsjednika što su umrli tijekom obnašanja dužnosti. Svaki od predsjednika na osobit je način pridonio izrastanju Akademije u najvažniju hrvatsku znanstvenu i umjetničku ustanovu. Kratki osvrti na život i rad tih uglednika hrvatske znanstvene i kulturne baštine stapaju se u zajedničku sliku koja potvrđuje istinitost te tvrdnje. (T. M.)

FRANJO RAČKI

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1866. – 1886.)

Franjo Rački (Fužine, 1828. – Zagreb, 1894.), povjesničar, jezikoslovac, publicist i političar, prvi predsjednik Akademije 1866. – 1886., kada ga je car i kralj Franjo Josip odbio iznova potvrditi, nakon čega je izabran za potpredsjednika, na kojoj je dužnosti ostao sve do smrti. Studirao je teologiju u Beču 1849. – 1852., a zatim se zaredio u Senju. Potom je u

Beću studirao matematiku i fiziku, a 1855. doktorirao je teologiju. Do 1860. usavršavao se iz pomoćnih povijesnih znanosti, osobito latinske paleografije i diplomatike, te je istraživao arhivsko gradivo vezano uz povijest Hrvatske u arhivima u Rimu i Napulju. Sa Strossmayerom je utemeljio Narodnu stranku, a u stranačkome listu *Pozor* (poslije *Obzor*) objavio je više članaka, među kojima i *Jugoslovjenstvo* (1860.), temeljni politički tekst spomenute stranke. Godine 1861., 1868. i 1872. bio je biran za zastupnika u Hrvatskome saboru. U suradnji s Vatroslavom Jagićem utemeljio je 1864. povijesno-jezični časopis *Knjževnik*. Na njegov su poticaj počeli izlaziti *Rad* (1867.) i *Ljetopis* (1877.), a 1869. *Starine*. Sudjelovao je i u pokretanju Akademijinih izdanja u kojima je tiskano gradivo važno za povijest, znanost, kulturu i umjetnost hrvatskoga naroda: 1868. pokrenuta je edicija *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium* (MSHSM), 1869. *Stari pisci hrvatski*, a 1877. *Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium* (MHJSM). Kao predsjednik Akademije presudno je utjecao na utemeljenje Strossmayerove galerije u Zagrebu (1884.). Osobito su mu važna djela *Bogomili i patareni* (1870.), gdje se bavi fenomenom Crkve bosanske, *Documenta historiae Croaticae periodum antiquam illustrantia* (MSHSM, sv. VIII., 1877.), zbirka izvora za rano srednjovjekovnu hrvatsku povijest, te *Nutarnje stanje Hrvatske prije XII. stoljeća* (1894.), u kojem je, među ostalim, dokazao da je srednjovjekovna hrvatska država imala svoju dvorsknu kancelariju, iz koje se očuvalo 28 vrijednih dokumenata. (B. M.)

1835. naslijedio Ivana Nepomuka Henfnera, koji je premeštan u Peštu, te je do 1850. bio profesorom političko-kameralnih znanosti. Potom je bio profesor na Pravoslavnoj akademiji u Zagrebu do 1871., gdje je istodobno obnašao i dužnost ravnatelja. Na popisu predavača za školsku godinu 1852./1853. Muhić se spominje kao profesor Političke ekonomije i financijske znanosti koji predaje na ilirskome (tj. hrvatskom) jeziku. Iz očuvanog arhivskog gradiva može se vidjeti da je godine 1855. Muhić predavao Političku ekonomiju i austrijsko financijsko zakonoslovje. Redoviti je član Akademije postao godine 1866. Prema zabilješkama Muhićevih slušača, njegova se predavanja 1865./1866. sastoje od ovih četiriju cjelina: 1. Uvod, 2. Politička ekonomija, 3. Narodno gospodarska politika i 4. Gospodarstvo javno (financije). Bio je zastupnik u Hrvatskome saboru u razdoblju 1861. – 1866., a 1872. – 1881. obnašao je dužnost predstojnika Odjela za bogoštovlje i nastavu Zemaljske vlade Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. (B. M.)

FRANJO RAČKI

(PRESIDENT FROM 1866 TO 1886)

Franjo Rački (1828 – 1894), historian, linguist, publicist and politician. He advocated the publishing of *Rad* (1867) and *Ljetopis* (1877) and participated in launching Academy editions that contained texts important for Croatian history, science, culture and art. His influence was crucial in the founding of the Strossmayer Gallery (1884).

PAVAO MUHIĆ

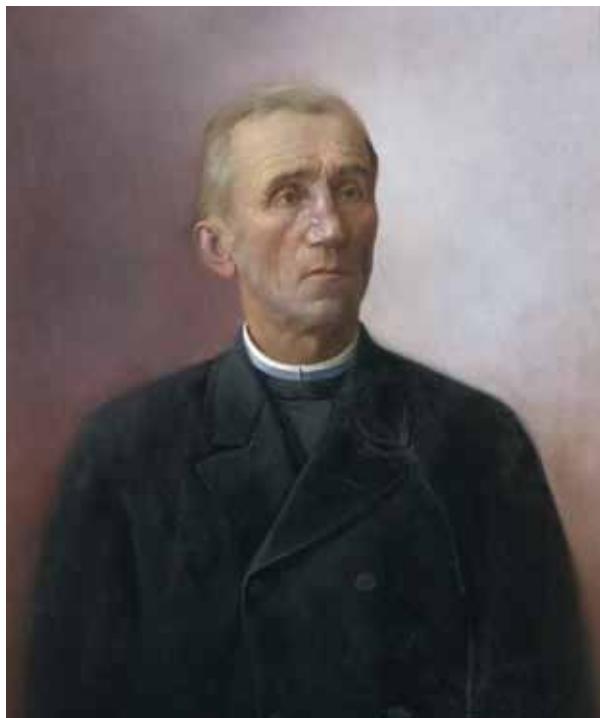
(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1887. – 1890.)

Pavao Muhić (Požega, 1811. – Zagreb, 1897.), pravnik. Izabran je za predsjednika Akademije pošto je car i kralj Franjo Josip odbio potvrditi izbor Franje Račkoga. Pravo je studirao u Zagrebu, a doktorat prava stekao je 1843. u Pešti. Na Pravnome fakultetu Kraljevske akademije znanosti u Zagrebu Muhić je

PAVAO MUHIĆ

(PRESIDENT FROM 1887 TO 1890)

Pavao Muhić (1811 – 1897), jurist, university professor. He was a member of the Croatian Parliament and Head of the Department for Religious Education of the Provincial Government of Croatia, Slavonia and Dalmatia.

JOSIP TORBAR

(PRESIDENT FROM 1890 TO 1900)

Josip Torbar (1824 – 1900) priest, natural scientist and educationalist. His principal areas of concern were biology, geology, meteorology, history and the popularization of science.

PERO BUDMANI

(OBNAŠATELJ DUŽNOSTI PREDSJEDNIKA AKADEMIJE
26. SRPNJA – 13. PROSINCA 1900.)

Pero Budmani (Dubrovnik, 1835. – Castel Ferretti, Italija, 1914.), jezikoslovac i leksikograf. Bio je profesor u dubrovačkoj gimnaziji, a potom 1883. – 1907. urednik Akademijina *Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika* (obradio *d – maslinski*); poliglot i vrstan matematičar, član JAZU, dopisni član Srpskog učenog društva i petrogradske Akademije znanosti. U ediciji *Stari pisci hrvatski* priedio je više djela. Prvi je opisao jedan štokavski govor („Dubrovački dijalekat, kako se sada govor“), *Rad JAZU*, 65/1883) te je dao pregled hrvatskih gramatika i rječnika u povodu 50. obljetnice narodnoga preporoda („Pogled na istoriju naše gramatike i leksikografije od 1835. godine“, *Rad JAZU*, 80/1885). Bio je uspješan kao gramatičar: *Praktična gramatika ruskoga jezika za samouke* (1888.) i poznatija *Grammatica della lingua serbo-croata (illirica)* (1867.). Dužnost predsjednika Akademije obnašao je nakon smrti Josipa Torbara do izbora Tadije Smičiklase, odnosno od 26. srpnja do 13. prosinca 1900. (T. M.)

JOSIP TORBAR

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1890. – 1900.)

Josip Torbar (Krašić, 1824. – Zagreb, 1900.), svećenik, prirodoslovac, pedagog i političar. Studij filozofije i teologije pohađa u zagrebačkom sjemeništu, gdje je 1843. zaređen za svećenika. Studij potom nastavlja na Sveučilištu u Beču, gdje je 1852. položio profesorski ispit. Od godine 1854. profesor je fizike i prirodopisa u novootvorenoj realnoj gimnaziji u Zagrebu, gdje je u dva navrata i njezin ravnatelj; iz političkih razloga ban Levin Rauch smijenio ga je s položaja ravnatelja, a ban Ivan Mažuranić vratio ga je na položaj.

Bavio se biologijom, geologijom, meteorologijom, poviješću i popularizacijom znanosti. Najpoznatija mu je rasprava *Boškovićeva elementa materiae napram današnjoj atomistici*, u kojoj je pokušao protumačiti pojave u prirodi.

Član je Akademije od njezina osnutka; Hrvatski ga je sabor 9. svibnja 1866. uvrstio među prvih 12 članova Akademije. Bio je Akademijin tajnik (1872. – 1874.), predstojnik Matematičko-prirodoslovnoga razreda (1887. – 1889.) i predsjednik Akademije (1890. – 1900.).

U tri navrata bio je zastupnik u Hrvatskom saboru (1861., 1865., 1875.), gdje se zauzimao za samostalnost i cjelokupnost Hrvatske.

S Vatroslavom Jagićem i Franjom Račkim pokrenuo je časopis *Književnik*, preteču *Rada JAZU*. Također je bio urednik *Katoličkog lista* (1854.) i *Gospodarskog lista* (1868. – 1872.). Bavio se i planinarenjem, pa je bio i jedan od osnivača Hrvatskoga planinarskog društva (1874.) te njegov predsjednik (1876. – 1878.). (S.P.-B.)

PERO BUDMANI

(ACTING PRESIDENT FROM JULY 26
TO DECEMBER 13, 1900)

Pero Budmani (1835 – 1914), linguist and lexicographer. He held office as president of the Academy after Josip Torbar's death and until Tadija Smičiklas was elected.

TADIJA SMIČIKLAS

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1900. – 1914.)

Tadija Smičiklas (Reštovo Žumberačko, 1843. – Zagreb, 1914.), povjesničar i političar. Nakon završene gimnazije u Zagrebu, od 1863. bio je profesor povijesti i hrvatskoga jezika u osječkoj gimnaziji. Godine 1864. studirao je povijest i zemljopis u Pragu, a 1865. povijest u Beču, gdje je diplomirao 1869. Nakon završetka studija u riječkoj je gimnaziji bio profesor povijesti i hrvatskoga jezika (1870. – 1873.). Od 1873. predavao je u Velikoj gimnaziji u Zagrebu, gdje se uključio u rad Matice hrvatske. Godine 1879. tiskan je u izdanju Matice hrvatske drugi, a 1882. prvi dio njegove *Poviesti hrvatske*, prve kritičke sinteze hrvatske povijesti, u kojoj je obuhvaćeno razdoblje do 1848. U razdoblju 1882. – 1905. godine bio je redoviti profesor na Katedri hrvatske povijesti i pomoćnih povijesnih znanosti na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Zauzimao se za osnivanje Društva hrvatskih književnika i Medicinskoga fakulteta. U vremenu 1886./1887. bio je dekan Filozofskoga fakulteta, a 1888./1889. rektor Sveučilišta u Zagrebu. U razdoblju 1889. – 1901. bio je predsjednik Matice hrvatske. Redoviti je član Akademije postao 1883. Od 1896. do smrti bio je voditelj Akademijina Arhiva, a od godine 1904. urednik jednoga od najvažnijih Akademijinih

izdanja, *Diplomatickoga zbornika Kraljevina Hrvatske, Dalmacije i Slavonije* (*Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. I. – XVIII., 1904. – 1990.). Za njegova života bilo je objavljeno jedanaest, a potom još sedam svezaka te edicije, kojom su obuhvaćene temeljne latinske pisane isprave za hrvatsku povijest od doseljenja Hrvata do godine 1399. Među Smičiklasovim djelima ističu se i životopisi utemeljitela Akademije biskupa Josipa Jurja Strossmayera i prvoga predsjednika Franje Račkoga. Uza znanstveni rad bavio se i politikom, pa je u dva navrata (1884. – 1887. i 1897. – 1902.) bio zastupnik Neodvisne narodne stranke u Hrvatskome saboru. Godine 1913. izabran je za prvoga počasnoga doktora Sveučilišta u Zagrebu. Svoju bogatu knjižničnu ostavštinu oporučno je darovao Akademiji. (B. M.)

TADIJA SMIČIKLAS

(PRESIDENT FROM 1900 TO 1914)

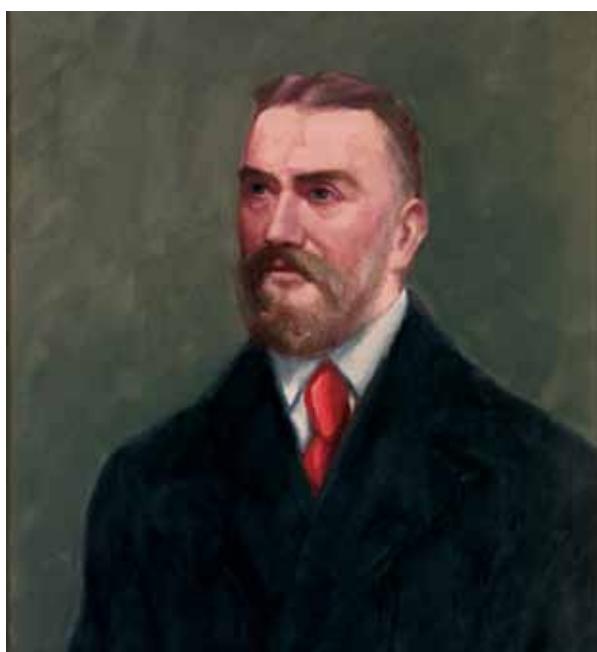
Tadija Smičiklas (1843 – 1914), historian, politician and university professor. His book *Poviest hrvatska* is the first critical synthesis of Croatian history. From 1904 he edited 11 volumes of the *Diplomatic Codex of the Kingdom of Croatia, Slavonia and Dalmatia*, one of the most important Academy editions. In 1913 he was elected the first Honorary Doctor of the University of Zagreb.

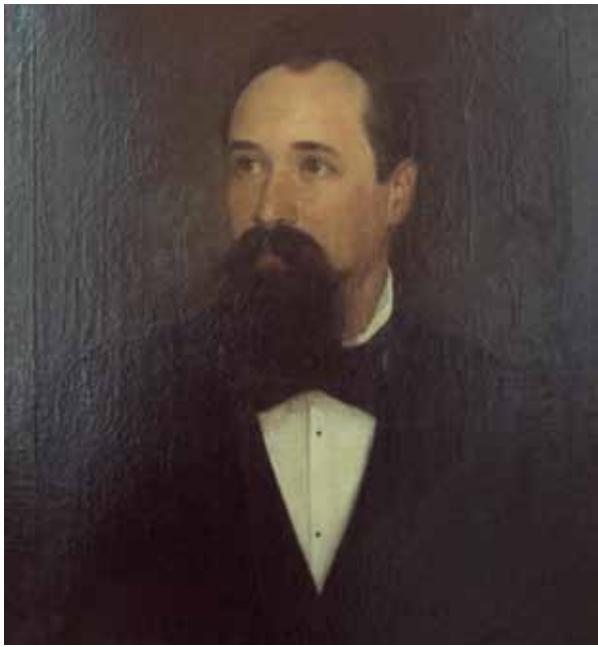
FRANJO MARKOVIĆ

(OBNAŠATELJ DUŽNOSTI PREDSJEDNIKA AKADEMIJE
8. LIPNJA – 15. RUJNA 1914.)

Franjo Marković (Križevci, 1845. – Zagreb, 1914.), književnik i filozof. Nakon smrti Tadije Smičiklase, 8. lipnja 1914., pa sve do svoje smrti, 15. rujna 1914., dakle nešto više od tri mjeseca, obnašao je dužnost predsjednika Akademije. Studij klasične filologije, slavistike i filozofije završio u Beču 1866. Bio je profesor filozofije na Filozofskome fakultetu u Zagrebu (1874. – 1909.). Član JAZU postao je 1876., a rektor Sveučilišta u Zagrebu 1881., kada je ušao i u politički život, te je do 1890. bio zastupnik u Hrvatskome saboru.

Napisao je dva romantička spjeva: *Dom i svijet* (1883.) i *Kohan i Vlasta* (1868.). *Dom i svijet* idilički je spjev u tri pjevanja o sudbini hrvatskog intelektualca u provinciji za Bachova apsolutizma. Markovićevo najpoznatije pjesničko djelo jest pjesma *U boj, u boj* (1866.), koju je uglazio Ivan Zajc i kasnije uvrstio u svoju operu *Nikola Šubić Zrinjski*. Godine 1869. Marković je s A. Šenoom, I. Dežmanom i I. Trnskim pokrenuo časopis *Vienac*, u kojem je bio i kazališni kritičar, a 1872. i urednik. Za uredničkoga je staža u *Viencu* objavio dvije povijesne tragedije u pet činova, ispje-

vane jampskim pentametrima: *Benko Bot* (praizveden 1899.) i *Karlo Drački* (praizveden 1894.). Smještajući tragičke radnje u daleku povijest (XIII. i XIV. stoljeće), Marković im je dao herojski značaj i motivirao svoj patetični dramski stil, ali i posredno odaslao aktualne svjetonazorske poruke o nacionalnom oslobođenju i samobitnosti. Estetičke poglede izložio je u teoretskim raspravama *Prilog estetičkoj nauci o baladi i romanci* (1898.) i *Razvoj i sustav obćenite estetike* (1903.). Vrijedni su Markovićevi prilozi sustavnom proučavanju hrvatske filozofske baštine. (T.M.)

FRANJO MARKOVIĆ

(ACTING PRESIDENT FROM JUNE 8, 1914
UNTIL SEPTEMBER 15, 1914)

Franjo Marković (1845 – 1914), Croatian writer, philosopher and university professor. He explained his aesthetic views in theoretical discussions *Supplement to the Aesthetic Doctrine on the Ballad and the Romance* (1898) and *Development and System of General Aesthetics* (1903). After the death of Tadija Smičiklas, Marković held office as Academy president until he died.

TOMISLAV MARETIĆ

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1915. – 1918.)

Tomislav Maretic (Virovitica, 1854. – Zagreb, 1938.), jezikoslovac i leksikograf. Diplomirao je 1878. klasičnu i slavensku filologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Surađivao je u *Viencu* – pjesmama i prijevodima. Maretic je bio poliglot široke naobrazbe, vrlo plodan jezikoslovac, glavni predstavnik tzv. hrvatskih vukovaca, zaslužan za dosljedno kodificiranje novoštokav-

štine kao književnog jezika i za uvođenje fonološkoga pravopisa. Životno mu je djelo *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika* (1899., 1931., 1963. bez stilistike) koja opisuje zapravo etalonski jezik (i to dio štokavskoga narječja) smatrajući da su za polazište dobri samo ono narječe ili dijalekt koji se za to odaberu – u to vrijeme još se nije dovoljno shvaćalo da je književni jezik poseban dio jezika i da on ima svoje zakonitosti, neovisne o polazištu. Kao mladogramatičar Maretic nije lučio književni jezik od njegove dijalektne osnove te nije uzeo u obzir višestoljetni razvoj hrvatskoga književnog jezika i njegovo normativno ujednačavanje u brojnim gramatikama prije njega. Maretic bijaše jezičnim unitaristom, te su mu neke važne značajke hrvatskoga jezika smetale i pokušavao ih je ukloniti koliko je god mogao. Poznato je da je u tim nakanama propao, kao i ostali hrvatski vukovci. Maretic je objavljivao radeve o jeziku starijih dalmatinskih i slavonskih pisaca, povijesti hrvatskoga pisanja, narodnoj epici, imenima, posuđenicama iz češkoga i ruskoga, o važnosti umjetnoga međunarodnoga jezika itd. Pravi je član JAZU od godine 1886. Trideset godina uređivao je povjesni *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, šest knjiga (od 23) s oko 6.000 stranica (maslo – pršutina). Od prijevoda klasičnih djela osobito su cijenjeni njegovi prijevodi *Odiseje* (1882.) i *Iljade* (1883.). Popis uz nekrolog u *Ljetopisu* ima 134 rada. (A. G.)

TOMISLAV MARETIĆ

(PRESIDENT FROM 1915 TO 1918)

Tomislav Maretic (1854 – 1938), linguist and lexicographer. He is to be credited with the consistent codification of the new Shtokavian dialect as standard language

and for the introduction of phonological orthography. For 30 years he edited the historical *Dictionary of Croatian or Serbian Language*, six volumes (out of 23). He translated the *Iliad* and the *Odyssey* into Croatian.

VLADIMIR MAŽURANIĆ

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1918. – 1921.)

Vladimir Mažuranić (Karlovac, 1845. – Zagreb, 1928.), pravni povjesničar i leksikograf. Pravo je studirao u Beču, a završio ga je na Pravoslovnoj akademiji u Zagrebu 1866., gdje je 1869. položio sudački ispit. Radio je u državnoj upravi i sudbenoj i odvjetničkoj službi u Karlovcu i Ogulinu te bio potpredsjednik, pa zatim predsjednik Banskoga stola (1898. – 1912.). Redoviti član Akademije postao je 1910., a bio je k tomu počasni član Češke akademije znanosti, Poljske akademije znanosti te Učenoga društva u Lavovu u Ukrajini. Akademiji je darovao obiteljsku zbirku isprava godine 1911., a zaslužan je za osnivanje umjetničkoga razreda 1919. Budući da je uočio nesređenost i neprikladnost pravnog nazivlja u sudbenoj i upravnoj praksi, pisao je o potrebi, o načelima izradbe i o značenju hrvatskoga pravnopovijesnoga rječnika u programnome članku *O rječniku pravnog nazivlja hrvatskoga* (*Rad JAZU*, br. 150., 1902.). Sustavno je obradivao hrvatske pravnopovijesne spomenike kao polazište za prikaz neprekinate porabe službenoga hrvatskoga jezika i razvoja pravnog nazivlja te za istraživanje višestoljetnih društvenih prilika. U vezi s time sastavio je *Prinose za hrvatski pravno-povjestni rječnik* (objavljeno u 10 svezaka 1908. – 1922., *Dodatci* 1923.), sintezu svojega rada na prikupljanju i promicanju hrvatske pravne baštine, nezaobilazan priručnik i kapitalno djelo hrvatske leksikografije. Protivio

se tuđicama predlažeći uvođenje izraza u skladu s hrvatskom pravnom starinom kao i prikladnih novotvorenica. U leksički iznimno bogat rječnik uvrstio je, osim pravnih, i ekonomski, sociološke, etnografske te kulturnopovijesne pojmove. Unatoč tomu što je posrijedi izvanredno djelo, taj rječnik do danas nije doživio primjereno znanstveno vrjednovanje. (B. M.)

VLADIMIR MAŽURANIĆ

(PRESIDENT FROM 1918 TO 1921)

Vladimir Mažuranić (1845 – 1928), legal historian and lexicographer. He is to be credited with the foundation of the Academy Department of Arts in 1919. He systematically studied Croatian legal and historical monuments and promoted the Croatian legal heritage.

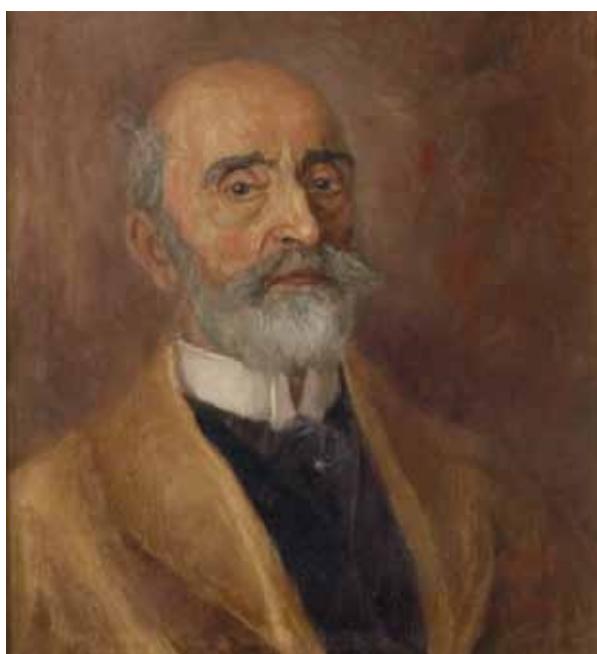
GUSTAV JANEČEK

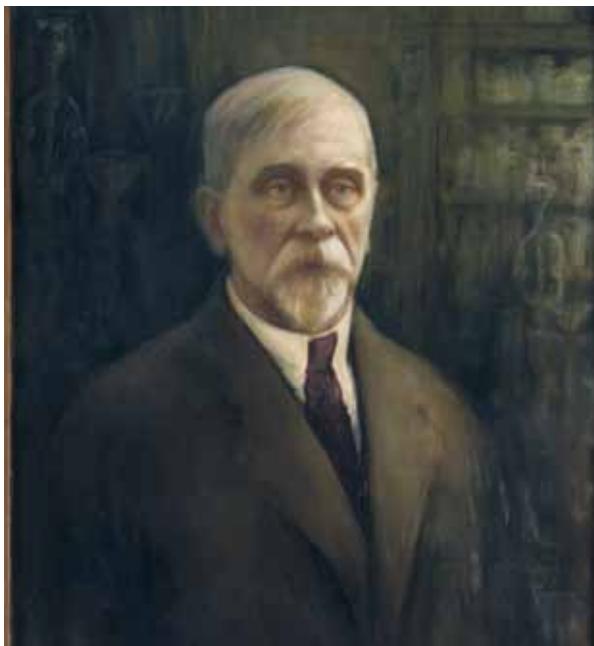
(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1921. – 1924.,
OBNAŠATELJ DUŽNOSTI PREDSJEDNIKA
15. RUJNA 1914. – 20. LIPNJA 1915.)

Gustav Janeček (Konopiště, Češka, 1848. – Zagreb, 1929.), kemičar i sveučilišni profesor. Rodom je bio Čeh, ali je do konca života boravio u Hrvatskoj. Po dolasku u Zagreb (1879.) gotovo pola stoljeća djelovao je kao profesor kemije na Mudroslovnem, poslije Filozofskom fakultetu. Tri puta bio je dekan tog fakulteta te rektor Sveučilišta u Zagrebu (1908./09.). Utemeljio je hrvatsku kemijsku sredinu, odgojio nekoliko generacija hrvatskih kemičara i bio mentor prvih dvadeset doktorskih disertacija iz kemije. Jedan je od osnivača Farmaceutskog učevnog tečaja (1842.) pri Mudroslovnem fakultetu na kojem je započelo školovanje mnogo hrvatskih ljekarnika. Time je položio temelje današnjem Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu. Po dolasku u Zagreb obavljao je i kemijske analize za potrebe sudske vještina, pa se smatra osnivačem hrvatske forenzične kemije.

Janeček je utemeljio dva sveučilišna instituta: Sveučilišni lučbeni institut, koji kasnije mijenja ime u Kemijski institut, na Strossmayerovu trgu (1884.) i Kemijski institut na Marulićevu trgu (1919.). Osim toga osnivač je veleprodajaljice *Isis* (1918.) i tvornice lijekova *Kaštel* (1921.), danas tvrtke *Pliva*. Zadivljen ljestvom Plitvičkih jezera, utemeljio je Društvo za uređenje i poljepšavanje Plitvičkih jezera i okolice (1893.), čime je potaknuo niz djelatnosti koje su vodile do proglašenja Plitvičkih jezera nacionalnim parkom (1949.).

Od 1882. je dopisni, od 1887. redoviti član Akademije, a 1921. – 1924. njezin predsjednik. Bio je i obnašatelj dužnosti predsjednika od 15. rujna 1914.,

nakon smrti obnašatelja dužnosti Franje pl. Markovića, do 20. lipnja 1915., kad je za predsjednika izabran Tomislav Maretić. (S.P.-B.)

GUSTAV JANEČEK

(PRESIDENT FROM 1921 TO 1924, ACTING PRESIDENT FROM SEPTEMBER 15, 1914 TO JUNE 20, 1915)

Gustav Janeček (1848 – 1929), chemist and university professor, Czech by birth. He established modern Croatian chemistry and pharmacy. He held office as acting president of the Academy after Franjo Marković had died and until Tomislav Maretić was elected.

GAVRO MANOJLOVIĆ

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1924. – 1933.)

Gavro Manojlović (Zadar, 1856. – Zagreb, 1939.), povjesničar. Gimnaziju je polazio u Senju, Karlovcu i Zagrebu. Studirao je u Zagrebu i Beču, gdje je 1896. doktorirao filozofiju povijesti i klasičnu filologiju. Od 1880. radio je kao srednjoškolski profesor u Zagrebu, Požegi i Osijeku, gdje je bio i gimnaziski upravitelj. Od 1902. redoviti je profesor opće povijesti staroga vijeka na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Godine 1908. umirovljen je iz političkih razloga, a 1910. – 1924. ponovno je predavao. Bio je zastupnik Hrvatsko-srpske koalicije u Hrvatskome saboru (1908. – 1910. i 1913. – 1918.) te član Privremenoga narodnoga predstavnštva. Od 1908. redoviti je član Akademije, a za dopisnoga člana Srpske kraljevske akademije izabran je 1910. Uređivao je list za mlade *Pobratim* i *Nastavni vjesnik* (1905. – 1908.). U mladosti je objavio zbirku pjesama *Mladi dani Veljkovi* (1880.).

Godine 1923. izlazi mu *Povijest staroga Orijenta*, a 1927. djelo *Sile pokretnice i pravilnosti u univerzalnoj historiji*. Velike zasluge ima na području bizantologije. U znanstvenome se radu također bavio poviješću staroga vijeka i filozofijom povijesti, a pisao je i povijesne udžbenike. Radove je objavljivao u *Vjesniku Kr. državnog arkiva u Zagrebu* i u *Glasniku Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini*. Osnovao je Akademijinu Orientalnu zbirku, koja je velikim dijelom i prikupljena dok je on bio predsjednik Akademije. Godine 1929. energično se usprotvio ideji o stvaranju jedinstvene Jugoslavenske akademije sa sjedištem u Beogradu. (B. M.)

GAVRO MANOJLOVIĆ

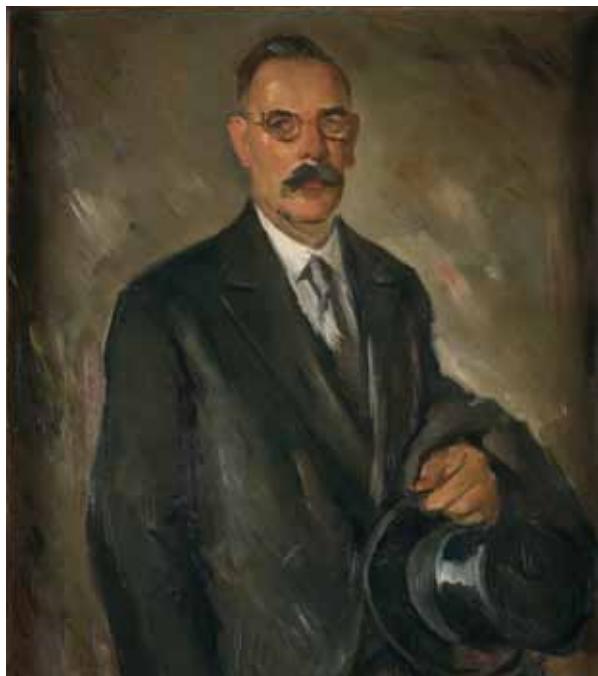
(PRESIDENT FROM 1924 TO 1933)

Gavro Manojlović (1856 – 1939), historian and university professor. He founded the Academy Oriental Collection. In 1929 he energetically opposed the idea of a single Yugoslav Academy with the main office in Belgrade.

ALBERT BAZALA

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1933. – 1941.)

Albert Bazala (Brno, 1877. – Zagreb, 1947.), filozof. Filozofiju i klasičnu filologiju studirao je u Zagrebu (1895. – 1899.), gdje je i doktorirao kod Franje pl. Markovića disertacijom *Psihologiska nauka o apercepciji* (1900.). Habilitacijskim radom *Marulićev moralno-filozofski rad* postao je 1904. privatni docent. Nastavio je studij filozofije u Njemačkoj 1905. i 1906. kod Theodora Lippsa, Hansa Corneliusa, Rudolfa Euckena i Wilhelma Wundta, a u Pragu je osobno

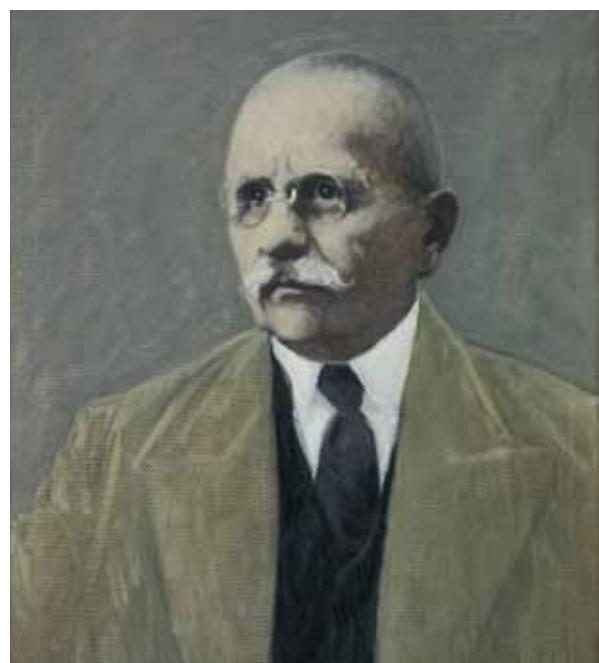

behalf of the Croatian public, in December 1934 he brought the Zagreb Memorandum to Prince Paul in Belgrade; in this document, Croatian politicians and intellectuals asked for the abolition of the dictatorship and the return of civil liberties.

TOMO MATIĆ

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1942. – 1945.)

Tomo Matić (Brod na Savi, 1874. – Zagreb, 1968.), književni i kulturni povjesničar. Studij slavistike i romanistike završio je 1896. u Beču, gdje je iste godine i doktorirao. Redaktor hrvatskoga izdanja austro-garske *Liste državnih zakona* u Beču, poslije gimnaziski nastavnik i ravnatelj u Zemunu, Splitu, Osijeku i Zagrebu te na Trgovačkoj akademiji u Zagrebu. Prvi mu je znanstveni tekst, o Matiji Antunu Relkoviću, objavljen dok je imao 19 godina, u *Vijencu* 1893. U svojem je dalnjem radu objavio kritička izdanja starijih hrvatskih pisaca (slavonskih, dalmatinskih i drugih) i mnogo drugih radova, iz više područja; u bibliografiji objavljenoj u *Zborniku o Tomi Matiću* (1998.) nabrajaju se 174 bibliografske jedinice. Tomo Matić bio je dopisni član JAZU 1921. – 1938. i redovni član JAZU/HAZU 1938. – 1946. Godine 1941. ukinuta je JAZU kojoj su bili Albert Bazala predsjednik i Tomo Matić potpredsjednik. Vlasti NDH imenovale su deset njegovih akademika novim članovima, pa su oni osnovali HAZU. Tomo Matić izabran je za predsjednika 1942. Poslije teškoća koje je imala s tim vlastima, Akademija je imala i nove, od 1945. Hrvatski ministar prosvjete 1946. određuje petoricu akademika da vode poslove Akademije i nakon reorganizacije Tomo Matić više nije bio akademik u obnovljenoj JAZU. (A. G.)

upoznao Tomáša Masaryka, o kojem je poslije napisao ogled *Masaryk – mislilac* (1934.). Od 1906. bio je nastavnik ženskoga liceja u Zagrebu, 1909. postao je izvanredni, a 1912. redoviti profesor filozofije na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Najopsežnije mu je filozofsko djelo *Povijest filozofije* (1. svezak 1906., 2. svezak 1909., 3. svezak 1912.), prvo takve vrste u nas. Redoviti član Akademije postao je 1922. U filozofiji je zastupao osobit „voluntaristički aktivizam”, koji je izložio u dvjema raspravama: *Filozofske studije: I. Metalogički korijen filozofije* (Rad JAZU, br. 229., 1924.) i *Filozofske studije: II. Svijest i svijet, subjekt i objekt* (Rad HAZU, br. 272., 1941.). U duhu prosvjetiteljske ideje osniva i vodi Pučko sveučilište i obnaša dužnost predsjednika Matice hrvatske (1927.). Kao predsjednik Akademije poznat je po govorima *O slobodi nauke i umjetnosti* (1934.) i *Značenje umjetnosti u životu naroda* (1935.). Uime hrvatske javnosti u prosincu 1934. odnio je u Beograd knezu Pavlu Zagrebački memorandum, kojim su hrvatski političari i intelektualci tražili ukidanje diktature i povratak građanskih sloboda. U skladu s političkom filozofijom što ju je izložio u zasebno objavljenim predavanjima *Etika i politika* (1907.) i *Etika i narodno gospodarstvo* (1915.) djelovao je kao narodni zastupnik i povjerenik za prosvjetu i bogoštovlje u Zemaljskoj vladu u Zagrebu. (B. M.)

ALBERT BAZALA

(PRESIDENT FROM 1933 TO 1941)

Albert Bazala (1877 – 1947), philosopher, university professor. His most comprehensive philosophical work is the *History of Philosophy*. As Academy President, on

TOMO MATIĆ

(PRESIDENT FROM 1942 TO 1945)

Tomo Matić (1874 – 1968), literary and cultural historian. He published reviewed editions of the works of older Croatian writers.

ANDRIJA ŠTAMPAR

(predsjednik Akademije 1947. – 1958.)

Andrija Štampar (Brodski Drenovac, 1888. – Zagreb, 1958.), lječnik, javnozdravstveni strateg i reformator, po završenom studiju medicine u Beču 1911. vraća se u domovinu, gdje radi kao općinski lječnik, potom i zdravstveni savjetnik Povjereništva za socijalnu skrb Narodnoga vijeća u Zagrebu. U razdoblju 1919. – 1930. obnaša službu načelnika Higijenskog odjeljenja pri Ministarstvu narodnog zdravlja u Beogradu. U tom je razdoblju utemeljio zdravstvenu službu u tadašnjoj Jugoslaviji organiziravši 250 higijenskih ustanova. Zalagao se za socijalnu medicinu te za besplatnu i dostupnu zdravstvenu skrb svim slojevima pučanstva, pri čemu je naglašavao ulogu preventivne medicine. Nakon uvođenja Šestosiječanske diktature, 1930. bio je smijenjen, a već sljedeće godine umirovljen. Od tada je djelovao kao stručnjak Higijenske organizacije Društva naroda u europskim zemljama i SAD-u. U razdoblju 1933. – 1936. boravio je u Kini, gdje je reorganizirao javnozdravstvenu službu.

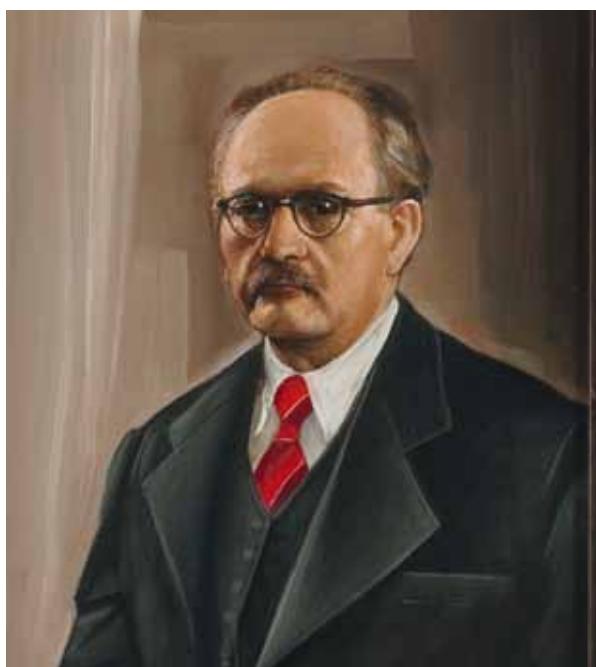
Nakon Drugoga svjetskog rata Štampar je imenovan rektorom Sveučilišta u Zagrebu 1945./1946., a od 1952. u sljedećih pet godina postaje i dekanom Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Godine 1946. bio je izabran za prvoga potpredsjednika Ekonomsko-

socijalnog vijeća UN-a te za predsjednika Privremene (*Interimne*) komisije, koja je do ratifikacije ustava Svjetske zdravstvene organizacije obnašala funkciju te organizacije. Članom Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti Štampar postaje 1947., a iste godine postaje i njezinim predsjednikom. Na tu je dužnost biran još tri puta uzastopno. Pod njegovim vodstvom Akademija se razgranala u veliku znanstvenoistraživačku ustanovu sa značajnom stvaračkom i publicističkom aktivnosti na svim područjima znanosti i umjetnosti. U to su doba osnovani brojni samostalni instituti te istraživačke jedinice u sastavu Akademije, kao npr. Institut za higijenu rada i Institut za povijest prirodnih znanosti. Na sjedanju Svjetske zdravstvene skupštine u Meksiku godine 1955. dodijeljeno mu je najviše međunarodno priznanje za zasluge na području javnog zdravstva – Nagrada *Léon Bernard*. (S. F.-F.)

ANDRIJA ŠTAMPAR

(PRESIDENT FROM 1947 TO 1958)

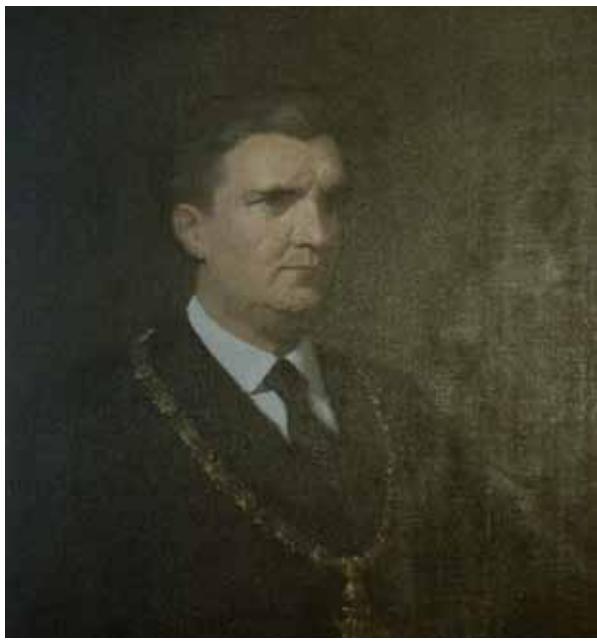
Andrija Štampar (1888 – 1958), doctor, public health strategist and reformist, university professor. By organizing 250 hygiene institutions, he founded public health service in then Yugoslavia. Štampar advocated social medicine and free and accessible health care for all social classes, emphasizing the importance of preventive medicine. He reorganized the public health service in China. In 1946 he became the first president of the World Health Organization. Under his leadership, the Academy developed into a large science and research institution with significant creative and publishing activities in all scientific and artistic fields.

MARKO KOSTRENČIĆ

(OBNAŠATELJ DUŽNOSTI PREDSJEDNIKA AKADEMIJE
20. RUJNA – 20. STUDENOG 1958.)

Marko Kostrenčić (Zagreb, 1884. – Zagreb, 1976.), pravnik. Pravo je studirao u Beču i Zagrebu, gdje je stekao doktorat (1908.). Bio je profesor hrvatske pravne povijesti na Pravnome fakultetu u Zagrebu (1912. – 1955., s prekidima), a zatim njegov dekan (1917./1918., 1924./1925.) te rektor Sveučilišta u Zagrebu (1949./1950.); pravi član JAZU (od 1921.), gdje je pokrenuo osnivanje više instituta, posebno Histroiskoga; dopisni član SANU (1930.) i SAZU (1953.) te počasni doktor (*honoris causa*) Praškoga sveučilišta (1936.). Urednik *Rječnika srednjovjekovnoga latinитета Jugoslavije* (*Lexicon Latinitatis medii aevi Iugoslaviae*, I. – II., 1973.-78.); od 1915. do smrti uredio je I. te sv. XIII. XVI. *Diplomatickoga zbornika Kraljevine*

Hrvatske, Dalmacije i Slavonije (*Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*). Jedan od glavnih redaktora *Enciklopedije Leksikografskoga zavoda* (1955. – 1964.). Športski djelatnik i suosnivač zagrebačkoga HAŠK-a, natjecatelj i trener mačevanja. Djela: *Hrvatska pravna povijest* (1919.), *Vinodolski zakon* (Rad JAZU, 1923.), *Postanak dalmatinskih sredovječnih gradova* (Šišićev zbornik, 1929.), *Fides publica (javna vera) u pravnoj istoriji Srba i Hrvata do kraja XV. veka* (1930.), *Slobode dalmatinskih gradova po tipu trogirskom* (Rad JAZU, 1930.), *Nacrt historije hrvatske države i hrvatskog prava* (1956.).

Marko Kostrenić obnašao je dužnost predsjednika nakon smrti Andrije Štampara 20. rujna 1958. sve do 20. studenog 1958., kad je za predsjednika izabran Grga Novak. (T. M.)

MARKO KOSTRENČIĆ

(ACTING ACADEMY PRESIDENT FROM SEPTEMBER 20 TO NOVEMBER 20, 1958)

Marko Kostrenić (1884 – 1976), jurist, university professor and lexicographer. He was the acting Academy president after Andrija Štampar's death and until Grga Novak was elected.

GRGA NOVAK

(PREDsjEDNIK AKADEMIJE 1958. – 1978.)

Grga Novak (Hvar, 1888. – Zagreb, 1978.), povjesničar i arheolog. U razdoblju 1907. – 1911. studirao je povijest, geografiju i arheologiju u Zagrebu, Beču i Pragu, a 1913. doktorirao je povijest u Zagrebu; 1911. – 1920. predavao je u splitskoj Velikoj realci, a potom je bio

asistent Frane Bulića u Arheološkome muzeju u Splitu (1914. – 1920.). Od 1920. bio je docent, potom 1922. – 1924. izvanredni profesor opće povijesti srednjega vijeka na Filozofskome fakultetu u Skoplju, a 1924. – 1959. redoviti profesor povijesti staroga vijeka na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Dekan Filozofskoga fakulteta bio je 1934./1935., a rektor Sveučilišta u Zagrebu 1946./1947. Redoviti je član Akademije postao 1947., a bio je i član više inozemnih akademija. Proučavao je povijest u širokome rasponu od staroga do novoga vijeka. Njegova arheološka istraživanja na Hvaru u Grapčevu i Markovoj špilji rezultirala su otkrićem nove neolitičke hvarske kulture na Jadranu (*Prehistoric Hvar: Grapčeva spilja*, 1955.). Proučavao je doba grčke kulture na Jadranu i rimske vladavine u Dalmaciji te stari istok, osobito Egipat (*U zemlji faraona*, 1946., *Egipat: Preistorija, faraoni, osvajači, kultura*, 1967.). Osobitu je pozornost posvetio povijesti dalmatinskih gradova i pojedinim pitanjima iz njihove prošlosti: *Pučki prevrat na Hvaru god. 1510–1514.* (1918.), *Split u svjetskom prometu* (1921.), *Židovi u Splitu* (1924.), *Hvar* (1924.), *Dubrovačka diplomacija na mirovnom kongresu u Požarevcu* (1929.), *Povijest Splita* (I. – III., 1957. – 1965.), *Vis* (1961.), *Povijest Dubrovnika od najstarijih vremena do početka VII stoljeća* (1972.); urednik zbornika (s V. Maštovićem): *Presjek kroz povijest grada Zadra* (1965.) i *Povijest Vrane: političko, kulturno i privredno značenje Vrane kroz stoljeća* (1971.). Proučavao je i razdoblje hrvatskoga narodnoga preporoda u Dalmaciji. U nekoliko je rasprava i monografija obradio istaknute povjesne osobe. U nizu *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium* objavio je više svezaka izvješća venecijanskih diplomata o Dalmaciji (*Mletačka uputstva i izvještaji*, I. – IV., 1964. – 1972.). U vrijeme predsjednika Grge Novaka Akademija je 1966. proslavila svoju stotu godišnjicu.

Nakon isteka mandata, pet mjeseci prije smrti, izabran je za počasnog predsjednika Akademije. (B. M.)

GRGA NOVAK

(PRESIDENT FROM 1958 TO 1978)

Grga Novak (1888 – 1978), historian and archaeologist. His broad historical studies ranged from ancient to modern, the period of Greek culture on the Adriatic, Roman rule in Dalmatia and the ancient East, especially Egypt. After his period of office, five months before his death, he was elected Honorary President of the Academy.

JAKOV SIROTKOVIĆ

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1978. – 1991.)

Jakov Sirotković (Rab, 1922. – Zagreb, 2002.), ekonomist i političar. Osnovnu školu završio je u Šibeniku, a srednju u Zagrebu 1941. U razdoblju 1941. – 1943. bio je student medicine, a poslije Drugoga svjetskoga rata studira na Ekonomskome fakultetu u Zagrebu, gdje je 1948. diplomirao, a godine 1951. i doktorirao. Na istome je fakultetu predavao 1950. – 1991. Za redovitoga je profesora izabran godine 1961. Usavršavao se na *London School of Economics* 1954./1955., na Sveučilištu u Manchesteru 1960./1961. te na Berkeleyu 1965. Bio je rektor Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju 1966. – 1968., potom potpredsjednik Saveznoga izvršnoga vijeća SFRJ (1970. – 1974.) te predsjednik Izvršnoga vijeća SR Hrvatske (1974. – 1978.). Redoviti je član Akademije postao 1975. Bio je glavni urednik *Enciklopedije Jugoslavije* (1984. – 1991.). Objavio je niz knjiga i znanstvenih članaka iz područja teorije i politike ekonomskoga razvoja, makroekonomiske

analize i ekonomske politike. Najvažnija su mu djeła *Ekonomска politika Jugoslavije od 1945. do 1988.: Ciljevi i rezultati* (1989.) i *Makroekonomска struktura hrvatskog gospodarstva: Razvojne mogućnosti i ograničenja* (2000.). (B. M.)

JAKOV SIROTKOVIĆ

(PRESIDENT FROM 1978 TO 1991)

Jakov Sirotković (1922 – 2002), economist and politician. Vice-president of the Yugoslav government (1970 – 1974) and president of the Croatian government (1974 – 1978). He published a series of books and scientific articles on economic development theory and policy, macroeconomic analysis and economic policy.

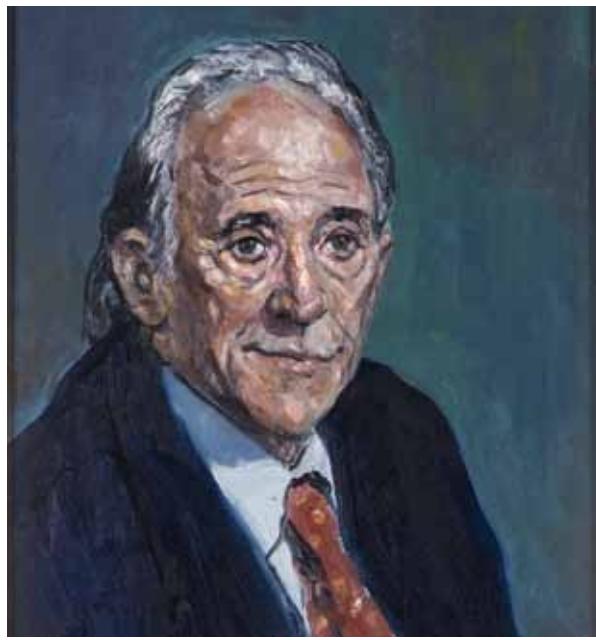
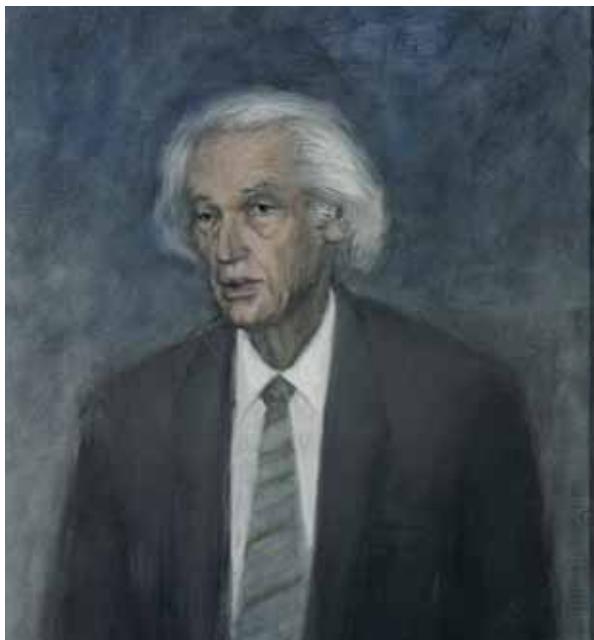
IVAN SUPEK

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1991. – 1997.)

Ivan Supek (Zagreb, 1915. – Zagreb, 2007.), fizičar, sveučilišni profesor, filozof, književnik i humanist. Svojim djelom i djelovanjem bio je jedan od najistaknutijih znanstvenika i intelektualaca XX. stoljeća. Po postignuću doktorata iz fizike i filozofije na Sveučilištu u Leipzigu (1940.) kod fizičara i nobelovca Wernera Heisenberga, s kojim do 1943. radi na području kvantne teorije polja, Supek se vraća u Zagreb te uskoro preuzima (1946.) Katedru teorijske fizike. Tu vodi grupu studenata koji fiziku podižu na europsku razinu. Vodi izgradnju i osniva Institut Ruđer Bošković (1950.), osam godina djeluje kao njegov direktor te pokreće poslijediplomske studije (1957.), koji kasnije prelaze na Sveučilište. Po izboru za rektora (1969.), provodi reformu Sveučilišta, a potom inicira i osnivanje međunarodnoga Interuniverzitetskog centra u Dubrovniku (1972.). Stekao je međunarodni ugled svojim stavovima i borbom protiv rata, nasilja, nuklearnog naoružanja i zlouporabe znanstvenih dostignuća te je bio redoviti sudionik sastanaka pokreta *Pugwash* i osnivač hrvatskoga pagvaškog pokreta.

Supek je 1948. postao dopisni član, a od 1961. redoviti je član Akademije. Godine 1965. osnovao je u okviru Akademijine znanstvene djelatnosti Institut za filozofiju znanosti i mir (1965.), središte pagvaškog pokreta, te je pokrenuo izdavanje tromjesečnika *Enciklopedia moderna* s humanističkom orientacijom znanosti i umjetnosti te političkim pluralizmom. U doba predsjedničkog mandata (1991. – 1997.) potaknuo je spajanje povijesti i filozofije znanosti u okviru Akademijina Zavoda za povijest i filozofiju znanosti (1992.).

Od 1961. redoviti je član Odjela, kasnije Razreda za matematičke, fizičke, kemijske i tehničke znan-

sti i upravo je on u svojem predsjedničkom mandatu predložio i proveo osnivanje zasebnog Akademijina Razreda za tehničke znanosti (1997.). Zaslужan je za otvaranje Akademije javnosti te je osnovao brojna znanstvena vijeća, koja okupljaju najbolje hrvatske stručnjake za pojedina područja. Uveo je i dodjelu Nagrade HAZU. Njemu u spomen X. gimnazija u Zagrebu, u kojoj se svake godine održavaju *Dani Ivana Supeka*, nosi njegovo ime. (S.P.-B.)

IVAN SUPEK

(PRESIDENT FROM 1991 TO 1997)

Ivan Supek (1915 – 2007), physicist, university professor, philosopher, writer and humanist. One of the most prominent scientists and intellectuals of the 20th century. Founder of the Ruđer Bošković Institute (1950) and the Inter-University Centre in Dubrovnik (1972). During his period as president, he proposed and finalized the founding of a separate Academy Department for Technical Sciences (1997). He contributed to making the Academy more open to the public and founded many scientific councils.

IVO PADOVAN

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 1998. – 2003.)

Ivo Padovan (Blato, 1922. – Zagreb, 2010.), liječnik otorinolaringolog. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1947., a specijalizaciju iz otorinolaringologije završio je 1950. Radio je u Klinici za otorinolaringologiju i cervikofacialnu kirurgiju Kliničke bolnice Sestre milosrdnice u Zagrebu, a u razdoblju 1966. – 1988. bio je i njezin predstojnik.

U toj je klinici organizirao Audiološki centar te Centar za tumore i rekonstrukcijsku kirurgiju, a od 1962. bio je i ravnatelj njezina Instituta za proučavanje i zaštitu uha i dišnih organa. Bio je osnivač (1966.) i dugogodišnji predsjednik Lige za borbu protiv raka Hrvatske te utežitelj Zavoda za talasoterapiju u Crikvenici (1959.) i Središnjega instituta za tumore (danasa Klinika za tumore) u Zagrebu (1968.).

Bavio se napose rekonstrukcijskom kirurgijom i onkologijom glave i vrata te rehabilitacijom sluha i govora. Uveo je metodu izravnoga pristupa hipofizi, razradio je metodu otvorene plastike nosa te uveo vlastitu metodu – mozaičnu plastiku uške. Autor je trosveščanoga udžbenika otorinolaringološke kirurgije *Otorinolaringologija* (1982. – 1987.). Bio je glavni urednik *Medicinske enciklopedije* (1986.), *Medicinskoga leksikona* (1992.) i *Enciklopedijskoga rječnika humanog i veterinarskoga medicinskog nazivlja* (2006.).

U razdoblju 1968. – 1987. godine bio je redoviti profesor Medicinskoga fakulteta u Zagrebu; od 1983. bio je redoviti član HAZU, gdje je najprije bio tajnik Razreda za medicinske znanosti (1989. – 1991.), potom potpredsjednik (1991. – 1997.), pa predsjednik u dva mandata (1998. – 2003.). U doba njegova predsjedničkog mandata obnovljeno je pročelje Akademijine palače, započeta je rekonstrukcija i adaptacija Kemijskog instituta u Knjižnicu HAZU (projekti i dozvole za gradnju izrađeni su u razdoblju 2000. – 2004.), dvorišna zgrada Gundulićeve 24 adaptirana je 2002. i 2003. za potrebe Akademijinih zavoda (Arhiva za likovne umjetnosti, Zavoda za ornitologiju i Odsjeka za povijest medicinskih znanosti) te je ishođena dozvola i izrađen sustav hidrantske mreže za zaštitu kompleksa Arboretuma Trsteno od požara. Zalagao se za povrat Akademijine imovine i za Akademijinu

izdavačku djelatnost znatno pridonijevši širenju međuakademiske suradnje te promicanju vrsnoće na području znanosti i umjetnosti. (S.F.-F.)

IVO PADOVAN

(president from 1998 to 2003)

Ivo Padovan (1922 – 2010), MD, ENT specialist. He specialized in reconstructive surgery, head and neck oncology and hearing and speech rehabilitation. During his presidential mandate the Academy Palace facade was reconstructed. From 1991 to 1997 he was the Academy vice-president.

MILAN MOGUŠ

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 2004. – 2010.)

Moguš, Milan (Senj, 1927. – Zagreb, 2017.), jezikoslovac. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1953., doktorirao 1962. tezom *Današnji senjski govor*. Bio je asistent u Institutu za jezik (od 1953.), a sveučilišnu karijeru započeo je 1956. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, od 1975. kao redoviti profesor. Od 1965. do umirovljenja 1992. bio je šef Katedre za dijalektologiju i povijest hrvatskoga jezika, a 1983. – 1992. predstojnik Zavoda za lingvistiku Filozofskoga fakulteta. Gostovao je kao profesor na sveučilištu u Kölну, Mannheimu (Njemačka), Osijeku i u Rijeci. Član je *Central European Academy of Sciences and Arts*. Godine 1977. izabran je za izvanrednoga, a 1986. za redovitoga člana Akademije, u kojoj je obavljao vodeće dužnosti. U razdoblju 1991. – 1997. bio

je glavni tajnik, a do 2003. potpredsjednik; 1998. – 2004. bio je predsjednik Hrvatskoga povjerenstva za UNESCO. Objavio je više knjiga kao autor (*Fonoološki razvoj hrvatskoga jezika*, 1971.; *Čakavsko narječe*, 1977.; *Antun Mažuranić*, 1978.; *Križanićeva hrvatska gramatika*, 1984.; *Povijest hrvatskoga književnoga jezika*, 1993., 2009.; *Rječnik Marulićeve „Judit“*, 2001.; *Senjski rječnik*, 2002.; *Povjesna fonologija hrvatskoga jezika*, 2010., i dr.) ili kao suautor (*Hrvatski pravopis*, 1990., 2004.; *Zakon trsatski*, 1990.; *Hrvatski jezik u Hrvatskom saboru*, 1997.; *Čestotni rječnik hrvatskoga jezika*, 1999.; *Poljsko-hrvatski rječnik – Słownik Polsko-Chorwacki*, 2002.; *Cesarićev rječnik*, 2011., i dr.). Oko 230 znanstvenih i stručnih radova objavio je u domaćim i inozemnim časopisima. Bio je urednikom i priredivačem mnogobrojnih izdanja (kritičko izdanie *Judite i Naslidovanja M. Marulića*, *Smrt Smail-age Čengića I. Mažuranića*, *Senjski glagoljski misal* i dr.). U raznovrsnoj i plodnoj znanstvenoj djelatnosti Moguš je glavne prinose dao hrvatskoj dijalektologiji. U vrijeme Moguševa predsjedničkog mandata osnovane su četiri Akademijine znanstvenoistraživačke jedinice: u Bjelovaru (2005.), Vukovaru (2008.) i Požegi (2009.) te Antropološki centar u Dubrovniku (2008.), a 2009. Akademija je preselila svoju Knjižnicu u novouređenu zgradu bivšega Kemijskog instituta na Strossmayerovu trgu. (A. G.)

MILAN MOGUŠ

(PRESIDENT FROM 2004 TO 2010)

Milan Moguš (1927 – 2017), linguist and university professor. From 1991 to 1997 he was the secretary general, and until 2003 vice-president of the Academy. During his presidential term of office, four Academy scientific research units were established: in Bjelovar, Vukovar and Požega, as well as the Anthropological Centre in Dubrovnik, while in 2009 the Academy transferred its Library to the renewed building of the former Chemistry Institute on Strossmayer Square.

ZVONKO KUSIĆ

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE 2011. – 2018.)

Zvonko Kusić (Zagreb, 1946.), liječnik, specijalist nuklearne medicine i specijalist radioterapije. Diplomirao je (1974.) i doktorirao (1984.) na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, nuklearnu medicinu specijalizirao je 1979., a radioterapiju godine 1995. Od 1976. djeluje u Klinici za onkologiju i nuklearnu medicinu Kliničke bolnice (danasa Kliničkoga bolničkog centra) *Sestre milosrdnice*; bio je predstojnik Klinike od 1990. te ravnatelj bolnice 1999. – 2003. Redoviti

ZVONKO KUSIĆ

(PRESIDENT FROM 2011 TO 2018)

Zvonko Kusić (1946), MD, specialist in nuclear medicine and radiotherapy. He initiated the founding of the Croatian Thyroid Society and is currently its president, the head of the Referral Centre for Thyroid Diseases and the president of the Ministry of Health Committee for Goitre Prevention. During his term of office, the Academy celebrated the 150th anniversary of its foundation, as well as the 200th anniversary of its founder's, Josip Juraj Strossmayer's, birth. He will be remembered for opening the Academy to the public, insisting on its social relevance, initiating the publishing of the Academy periodical *Glasnik HAZU* and the event *Croatian Academy of Sciences and Arts Open Door Days*. During his term of office, new Academy Institutes in Rijeka, Križevci, Đakovo and Velika Gorica were founded, as well as the Croatian Museum of Medicine and Pharmacy and the Traffic Institute in Zagreb.

je profesor na Medicinskom fakultetu u Zagrebu (od 1992.) i dekan tog fakulteta 1997. – 2000. Inicijator je osnivanja i predsjednik Hrvatskog društva za štitnjaču, voditelj Referentnog centra za bolesti štitnjače, predsjednik Komisije za suzbijanje gušavosti Ministarstva zdravstva; voditelj je Odbora za genomiku i proteomiku u onkologiji te Zavoda za imunologiju i genetiku tumora HAZU. Područje stručnog i znanstvenog rada akademika Kusića jesu nuklearna medicina i onkologija, a uže područje etiologija.

Član je suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 1992., redoviti član od 2000., tajnik Razreda za medicinske znanosti i član Predsjedništva HAZU u razdoblju 2004. – 2010. te predsjednik HAZU 2011. – 2018. Tijekom njegova mandata Akademija je proslavila svoju 150. godišnjicu osnutka, kao i 200. godišnjicu rođenja svojeg utemeljitelja Josipa Jurja Strossmayera. Ostat će upamćen po otvaranju Akademije javnosti, inzistiranju na njezinoj društvenoj relevantnosti, iniciranju pokretanja Akademijina časopisa *Glasnik HAZU* te manifestacije *Dani otvorenih vrata HAZU*. Za vrijeme njegova mandata osnovani su novi Akademijini zavodi u Rijeci, Križevcima, Đakovu i Velikoj Gorici te u Zagrebu Hrvatski muzej medicine i farmacije i Zavod za promet. Otvorena je Memorijalna soba hrvatskih nobelovaca, a u palači HAZU počeli su se održavati koncerti. U doba njegova predsjednikovanja Akademija je prvi put donijela svoj strateški plan, prva u povijesti objavila je popis hrvatskih prirodnih dobara u knjizi *Hrvatska prirodna bogatstva*, zapaženo je sudjelovala u izradi Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije i prvi je put za svoje projekte dobila sredstva iz europskih strukturalnih i investicijskih fondova. (S. F.-F.)

VELIMIR NEIDHARDT

(PREDSJEDNIK AKADEMIJE OD 2019.)

Velimir Neidhardt (Zagreb, 1943.), arhitekt. Diplomirao je 1967. na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U razdoblju 1969./1970. godine surađivao je u majstorskim radionicama likovnih umjetnosti i diplomirao na Majstorskoj radionici arhitekta Drage Galića. Tijekom akademske godine 1974./1975. bio je stipendist Fondacije *Zlatko i Joyce Baloković* na Sveučilištu Harvard (*Harvard University*) i na Tehnološkom institutu države Massachusetts (*Massachusetts Institute of Technology*), u Cambridgeu, u SAD-u. U razdoblju 1975./1976. stručno se usavršavao u tvrtki *Skidmore, Owings and Merrill, Architects - Engineers*, u Chicagu, u SAD-u. Godine 1977. proglašen je zaslужnim članom Saveza arhitekata Hrvatske, od 1996. pridruženi je član američke arhitektonske institucije *Associate AIA*, 1995. – 1999. predsjednik je Udruženja hrvatskih arhitekata.

Na Arhitektonском fakultetu u Zagrebu magistrirao 1978. temom *Razvoj modela u znanstvenoj metodi urbanističkog planiranja*, a doktorirao 1990. disertacijom *Antroposocijalni faktor u teorijskom pristupu arhitektonskom i urbanističkom projektiranju*. Od 1979. radi na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu u statusu honorarnog asistenta, 1991. izabran je za honorarnog docenta, a izvanredni profesor postaje 1993. Na fakultetu je stalno zaposlen od 1994., a 1999. je izabran za redovitog profesora.

Autor je ili suautor niza arhitektonskih projekata, od Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, zgrade INA-Trgovine i Croatia osiguranja do novog

Presidents of the Croatian Academy of Sciences and Arts From Its Foundation to the Present

terminala Međunarodne zračne luke *Franjo Tuđman* u Zagrebu. Autor je brojnih arhitektonskih projekata, urbanističko-arhitektonskih studija i natječajnih radova, od kojih je velik dio nagrađen. Voditelj je znanstvenoistraživačkog projekta *Arhitektonski aspekti sprečavanja nesreća u stambenim objektima* 1991. – 1995. Objavio je velik broj znanstvenih rada u edicijama *Tehničke enciklopedije*, u domaćim i stranim časopisima te 1997. knjigu *Čovjek u prostoru: antroposocijalna teorija projektiranja*. Pridruženi član američke arhitektonske institucije *Associate AIA* postaje 1996.

Godine 1980. izabran za Akademijina člana suradnika, 1990. za izvanrednog člana, a 1991. za redovitog člana. Voditelj je Akademijina Kabineta za arhitekturu i urbanizam. U razdoblju 1998. – 2018. bio je predsjednik, a 2011. – 2018. potpredsjednik Upravnog odbora Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti; 15. studenoga 2018. izabran je za predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, koju dužnost je preuzeo 1. siječnja 2019. (T. M.)

VELIMIR NEIDHARDT

(PRESIDENT FROM 2019)

Velimir Neidhardt (1943), architect. Author or co-author of numerous architectural designs, such as those for the National and University Library in Zagreb, INA-Trgovina and Croatia Osiguranje buildings and the new terminal of "Franjo Tuđman" International Airport in Zagreb. From 2011 to 2018 he was the vice-president of the Academy.

Since its foundation in 1861 the Croatian Academy of Sciences and Arts has always clearly delineated the main aspects of its future work. The Academy founder, Bishop Josip Juraj Strossmayer, very precisely set out the strategic goals that Academy members have tried to achieve in their work. From the very beginning it was evident that the leadership of the Academy, especially its presidents, had great importance in the organisation of the Academy's scientific and artistic activities and in presenting the results achieved. This high standard was established as early as 1866, when its first president, Croatian historian Franjo Rački, was elected, and it has continued to the present time. In the past 158 years the office of the president of the Croatian Academy of Sciences and Arts (formerly the Yugoslav Academy of Sciences and Arts) has been held by 18 presidents from various scientific fields; eight of them were linked to the humanities in their scientific work, three were medical doctors, three philologists, three natural scientists, while the current Academy president, Velimir Neidhardt, is an architect by profession. The Academy also had three temporary presidents, standing in for three presidents who died during their term of office. Each president contributed in a special way to the transformation of the Academy into the most important science and art institution in Croatia. Brief overviews of the life and work of those distinguished members of the Croatian scientific and cultural heritage blend into a combined image that confirms the truth of this claim. ●

ZAKLADA
HRVATSKE AKADEMije
ZNAOSTI I UMJETNOSTI
UTEMELJENA 1860. - OBNOVLJENA 1993.

UTEMELJITELJI

HRVATSKI SABOR

GRAD RAB

ZAGREBAČKI VELESAJAM

ŠKOLSKA KNJIGA

PLIVA

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

ZAGREBAČKA BANKA

PRIVREDNA BANKA

OBITELJ TORBAR

OBITELJ M. I. F. VERBIĆ

INA INDUSTRIJA NAFTE

GRAD ZAGREB

DRAGUTIN TADIJANović

STIPAN Bilić-PRCIĆ

Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Akademik Zvonko Kusić

Povijest Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti može se u dobroj mjeri pratiti upravo kroz povijest pojedinih zaklada. Biskup Josip Juraj Strossmayer, nakon što je na njegov prijedlog Hrvatski sabor 29. travnja 1861. donio odluku o osnutku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, utemeljio je i zakladu kojoj je darovao 20.000 forinti za izgradnju Akademijine palače, a još prije osnutka zaklade u prosincu 1860. darovao je za utemeljenje Akademije 50.000 forinti uz popratno pismo hrvatskom banu Josipu Šokčeviću. Strossmayerov domoljubni čin slijedili su i drugi dobrotvori, građani i institucije, pa je početna glavnica porasla na 160.000 forinti. U krilu Akademije nastale su i druge zaklade, koje se postupno gase 1945.

Uspostavom slobodne i samostalne Hrvatske i demokratskog sustava početkom 1990-ih godina stvorene su pretpostavke za nesmetan rad Hrvatske akademije i unapređenje njezine djelatnosti. Tako je, među ostalim, na inicijativu akademika Ivana Superka, tadašnjeg predsjednika HAZU, donesena odluka da se osnuje Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti koja je službeno utemeljena odlukom Skupštine HAZU 29. lipnja 1993. Osnovan je Upravni odbor Zaklade kojem je 1993. – 1998. predsjednik bio akademik Smiljko Ašperger. Njega je na tome mjestu 1998. naslijedio akademik Velimir Neidhardt, a od 1. siječnja 2019. predsjednik je Upravnog odbora akademik Zvonko Kusić.

Zadaća Zaklade jest unapređivanje kulture, umjetnosti, znanosti i odgoja kao bitnih čimbenika duhov-

nog, gospodarskog, političkog i sveopćeg napretka Hrvatske kroz potpomaganje izdavačke djelatnosti te pomaganje u organiziranju znanstvenih skupova, utavljanju posebnih znanstvenih središta, otkupu umjetnina, unapređivanju kulture, umjetnosti i znanosti, kao i davanjem stipendija i nagrada za posebna dostignuća na području znanosti i umjetnosti. Odbor za osnivanje Zaklade HAZU odlučio je da se odmah započne s obavlještanjem organizacija potencijalnih utemeljitelja Zaklade s naznakom koje bi koristili mogle prozaići iz njihova članstva u Zakladi kako bi se na taj način što bolje pripremilo prikupljanje sredstava za temeljnu glavnici Zaklade. Prvih sedam donatora bili su: Grad Rab (1993.), Zagrebački velesajam (1993.), Školska knjiga (1993.), Pliva (1994.), Hrvatska gospodarska komora (1995.), Zagrebačka banka (1995.) i Privredna banka Zagreb (1995.), a kasnije su im se pridružili i Hrvatski sabor (1998.), obitelj Torbar (2002.), INA industrija nafte (2005), dr. Margarita i dr. Fedor Verbić (2005.), Grad Zagreb (2005.), akademik Dragutin Tadijanović (2005.) i Stipan Bilić-Prcić (2008.). Svi su oni stekli status utemeljitelja Zaklade, a njihova imena uklesana su u kamenu ploču smještenu 2003. u atriju palače HAZU. Manja sredstva u Zakladu su unijeli njezini podupiratelji: Elka, Zagreb (1994.), RIZ-odašiljači, Zagreb (1994.), Astra Internacional, Zagreb (1994.), Vodovod-Osijek (1994.), Intercommerce Export-Import, Umag (1994.), Končar-Elektroindustrija, Zagreb (1994.), Hrvatska turistička zajednica, Zagreb (1994.), Industrogradnja, Zagreb (1994.), prof. dr. Milan Randić, SAD (1994.), Milan Vojvodić, SAD (1994.),

DRAGUTIN TADIJANOVIĆ

HPT Zagreb (1995.) i Visoka vinska akademija Slavonije (2006.).

Akademik Dragutin Tadijanović donirao je Zakladi HAZU 750.000 kuna i autorska prava na svoja djela, pod uvjetom da se osnuje poseban fond Nagrada Dragutina Tadijanovića iz kojeg bi se dijelile studentiske stipendije za studente iz Brodsko-posavske i Ličko-senjske županije te pjesnička nagrada. Nagradu Dragutina Tadijanovića do sada su primili istaknuti hrvatski pjesnici Drago Štambuk, Luka Paljetak, Anka Petričević, Nikica Petrak, Miroslav Slavko Mađer, Ernest Fišer, Borben Vladović, Goran Gatalica i Dražen Katunarić.

Iseljenik Stipan Bilić-Prcić donirao je Zakladi oko deset milijuna kuna te kuću u Zagrebu, a Zaklada se obvezala dodjeljivati godišnju Književnu nagradu Stipana Bilića-Prcića, kao i dvije potpore ponajboljim učenicima Gimnazije dr. Mate Ujevića u Imotskom. Nakon donatorove smrti 2012. ugovor se počeo primjenjivati, te se od 2014. dodjeljuju učeničke stipendije imotskim srednjoškolcima, a od 2016. nagrađuju se i hrvatski pisci. Književnu nagradu Stipana Bilića-Prcića dosad su dobili Milko Valent, Anka Žagar i Helena Sablić Tomić.

Prvu donaciju Zaklada je uručila 1996. za obnovu u ratu oštećene Gradske knjižnice u Dubrovniku, a 1997. donirana je pomoć Gradu Vukovaru za obnovu Memorijalnog i znanstvenog centra nobelovca Lavo-slava Ružičke u njegovoj rodnoj kući.

Materijalnim jačanjem Zaklade HAZU stvoreni su uvjeti da se 1999. raspiše prvi javni natječaj za potpomaganje izdavačke djelatnosti, organiziranje znanstvenih skupova, razvijanje znanstvenoistraživačkog i umjetničkog rada, otkup umjetnina te nagrađivanje važnih dostignuća na području znanosti i umjetnosti. Nakon tog prvog natječaja s 250.000 kuna financirano je 16 projekata. Nakon natječaja provedenog 2017. s 1,5 milijuna kuna financirano je 196 projekata te je Zaklada HAZU do sada ukupno financirala 2.045 projekata te izdavanje preko 1.000 knjiga s 22,3 milijuna kuna.

Osnutkom Zaklade Akademija je nastavila mecenatsko djelo svojeg utemeljitelja, a jednako tako mogla je hrvatskoj znanstvenoj i kulturnoj javnosti, koja je dobila važan izvor financiranja svojih potreba. Zaklada HAZU otvorena je za nove donacije hrvatskih građana i institucija iz domovine i iseljeništva.●

*Croatian Academy
of Sciences and
Arts Foundation*

The Croatian Academy of Sciences and Arts Foundation was officially founded by a Decision of the Academy Assembly on June 29, 1993. The Management Board of the Foundation was elected; Full Academy Member Smiljko Ašperger was the President of the Board from 1993 until 1998. His successor in 1998 was Full Academy Member Velimir Neidhardt, and since January 1, 2019 the President of the Management Board has been Full Academy Member Zvonko Kusić. The aim of the Foundation is to promote culture, arts, sciences and education, all of which are essential for the cultural, economic, political and overall progress of Croatia, through publishing activities, organization of congresses, establishment of scientific centers, acquisition of works of art, promotion of culture, and the arts and sciences by scholarships and awards for outstanding achievements in science and art. The first seven Foundation donors were: the city of Rab (1993), Zagreb Fair (1993), Školska knjiga (1993), Pliva (1994),

the Croatian Chamber of Commerce (1995), Zagrebačka banka (1995) and Privredna banka Zagreb (1995), and they were later joined by the Croatian Parliament (1998), the Torbar family (2002), INA industrija nafte (2005), Dr Margarita and Dr Fedor Verbić (2005), the city of Zagreb (2005), Full Academy Member Dragutin Tadijanović (2005) and Stipan Bilić-Prcić (2008). They have all achieved the status of Foundation founder, and their names have been carved in a stone plaque placed in the Croatian Academy of Sciences and Arts Palace Atrium in 2003.

In 1999 Academy Foundation announced the first announced an appeal for the support of publishing, organization of congresses, the development of scientific research and culture, the acquisition of works of art, and awards for outstanding achievements in science and art. The Foundation has so far funded 2045 projects and the publication of more than 1000 books, with HRK 22.3 million.●

POPRSJE ANDRIJE MEDULIĆA U PARKU ZRINJEVAC U ZAGREBU /
THE BUST OF ANDRIJA MEDULIĆ IN ZRINJEVAC PARK IN ZAGREB

VII. Razred za likovne umjetnosti

Akademik Mladen Obad Šćitaroci

Ove godine obilježava se sto godina djelovanja Razreda za likovne umjetnosti. Godine 1919. u Akademiji je utemeljen *Umjetnički razred*, koji je obuhvatio djelatnosti s područja likovnih umjetnosti, arhitekture, književnosti i glazbe. Književnost se 1947. izdvaja u poseban Razred za jezik i književnost, a 1953. godine izdvaja se i Razred za glazbenu umjetnost i muzikologiju. Od tada već 66 godina djeluje Razred za likovne umjetnosti, u čijem su sastavu likovni umjetnici, arhitekti i povjesničari umjetnosti.

Od utemeljenja članovi Razreda obavljaju mnogo brojna istraživanja kulturnog i umjetničkog nasljeđa na tlu Hrvatske stvarajući dragocjeno polazište za sustavne analize. Mnogobrojne teorijske rasprave, povjesne analize i terenska istraživanja s područja umjetnosti objavljivani su ranije u Akademijinoj ediciji *Rad*. Razred je bio organizator ili suorganizator kulturnih, znanstvenih i umjetničkih događanja u povodu obilježavanja obljetnica vezanih uz istaknute osobe hrvatske umjetničke ili kulturne prošlosti ili istaknutih povjesnih događaja.

U svojem djelovanju Razred za likovne umjetnosti razmatra i rješava umjetničku, znanstvenu i kulturnu tematiku uključenu u osnovni program djelatnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Članovi Razreda provode recenziranje znanstvenih radova iz njihova područja djelovanja, koji se objavljaju u časopisima i zbornicima radova Akademijinih zavoda za znanstveni i umjetnički rad.

Svake godine Razred predlaže najistaknutije pojedince izvan članstva Akademije za dodjelu Akade-

mijine nagrade za područje likovnih umjetnosti, arhitekture, urbanizma te povijesti i teorije umjetnosti.

Članovi Razreda djeluju samostalno i zajednički u Akademiji i izvan nje. Suraduju s ostalim razredima, posebice u Akademijinim znanstvenim vijećima i odborima. Znanstvena istraživanja članovi Razreda objavljaju u znanstvenim časopisima i knjigama, a umjetničke radove javnosti prikazuju se na izložbama. Članovi Razreda sudjeluju na znanstvenim skupovima, djeluju u javnosti sudjelujući u tematskim raspravama na okruglim stolovima i u medijima.

Radni sastav Razreda čine redoviti članovi, a u širi sastav ulaze i dopisni članovi i članovi suradnici. U Razredu je do 20 redovitih članova koji se biraju prema dogovorenoj shemi: 6 arhitekata, 6 slikara, 4 kipara i 4 povjesničara umjetnosti. Članovi Razreda izabiru se na temelju dvaju kriterija – umjetničkog i znanstvenog. Oba kriterija zahtijevaju visoku vrsnoću umjetničkog i/ili znanstvenog rada i opusa članova.

Likovni umjetnici svojim ostvarenjima kreiraju umjetnička djela izvirne i individualne fizionomije, prepoznatljive izražajnosti i visoke likovne vrsnoće, a brojna su njihova djela ušla u povijest novijeg hrvatskog slikarstva i kiparstva.

Arhitekti i urbanisti u svojem kreativnom radu iskazuju prepozнатnu vrsnoću rješavanja najrazličitijih problema suvremene arhitektonske i urbanističke problematike u sklopu teorijskih i kreativnih analiza te mnogobrojnih ostvarenja koja predstavljaju domet u razvoju suvremene arhitekture u najširem

značenju – od zgrada, gradova i naselja do kulturnih krajolika.

Teoretičari i povjesničari umjetnosti svojim znanstvenim raspravama, djelovanjem na području razvoja teorijske znanstvene analize, znanstvenim i istraživačkim radom na terenu te javnim djelovanjem u rješavanju brojnih problema na području znanosti, kulture i umjetnosti pokazuju visoku vrsnoću osobnog rada, principijelnost stavova i dosljednu primjenu znanstvenih metoda u teorijskoj analizi.

Razred za likovne umjetnosti prati i usmjerava pet muzejsko-galerijskih jedinica: Strossmayerova galerija (utemeljena 1884. godine), Kabinet grafike (od 1916.), Gliptoteka (od 1937.), Memorijalna zbirka Maksimilijana Vanke u Korčuli (od 1969.), Hrvatski muzej arhitekture (od 1995.). Razred vodi i Kabinet za arhitekturu i urbanizam te u sklopu njega Arhiv za likovne umjetnosti. U muzejsko-galerijskim jedinicama održavaju se brojne izložbe i druga događanja – predavanja, predstavljanja knjiga, radionice, okrugli stolovi – što govori o različitim aktivnostima tijekom cijele godine, a one se iz godine u godinu povećavaju i sadržajno obogaćuju.

Gliptoteka (ranije Gipsoteka) osnovana je radi prezentiranja gipsanih odlijeva arhitektonске plastike nepokretnih spomenika hrvatske kulturne baštine. Čuva brojna djela hrvatskoga kiparstva XIX. i XX. stoljeća, ukupno 13.000 izložaka.

Kabinet grafike prikuplja, razvrstava i objedinjuje umjetničku građu po načelu istorodnosti. Čuva približno 20.000 inventarnih jedinica razvrstanih u četiri zbirke: Stara zbirka i Zbirka XIX. stoljeća, Zbirka XX. i XXI. stoljeća, Zbirka plakata i Zbirka grafičkih matrica.

Memorijalna zbirka Vanka daje presjek stvaralaštva slikara Maksimilijana Vanke. Kuća i zbirka u Korčuli dar su slikara i njegove supruge Akademiji.

Hrvatski muzej arhitekture prikuplja, pohranjuje i istražuje dokumentaciju iz povijesti hrvatske arhitekture. Težište je na prikupljanju građe iz XX. i XXI. stoljeća. Zbirka sadrži oko 18.000 komada različitih arhivalija – nacrta, crteža, maketa, fotografija, dijapositiva, korespondencije i drugih dokumenata vezanih uz povijest hrvatske arhitekture i opus pojedinih arhitekata.

Kabinet za arhitekturu i urbanizam istražuje arhitektonsko, urbanističko i kulturno-povijesno nasljeđe Hrvatske te prikuplja, čuva i obraduje gradivo o našim arhitektima. U sklopu kabineta djeluje Arhiv za likovne umjetnosti, koji prikuplja dokumentaciju i arhivsku građu vezanu uz djelovanje hrvatskih likovnih umjetnika u zemlji i inozemstvu.

Osim redovitih aktivnosti Razreda i njegovih članova u radu Akademije dvije su važne i intenzivne aktivnosti koje provode članovi Razreda. Prva je nakladnička aktivnost. Ranijih desetljeća i godina u ediciji *Rad* objavljivana su znanstvena istraživanja članova Razreda. Od 1952. Razred uređuje časopis *Bulletin Razreda za likovne umjetnosti*, gdje se objavljaju teme koje su važne za hrvatski umjetnički život i našu kulturu. Druga je aktivnost aktivno uključivanje članova Razreda, napose arhitekata i povjesničara umjetnosti, u obnovu zgrada, građevina i prostora koji su zaštićeni kao kulturna dobra. Zadnjih pet godina članovi Razreda vrlo su aktivni na pripremi projektne dokumentacije za obnovu Arboretuma Trsteno u Dubrovniku, kojim upravlja Akademija. U tijeku su dva projekta za obnovu Arboretuma koji se financiraju iz sredstava Europskih strukturnih i investicijskih fondova te iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija.

S ponosom ističemo da su članovi Razreda za likovne umjetnosti bili ugledni umjetnici i znanstvenici koji su svojim djelima obilježili XX. stoljeće u Hrvatskoj, a mnogi od njih i u svijetu. Od slikara bili su to – Vlaho Bukovac, Celestin Medović, Bela Csikos Sessia, Vladimir Becić, Marino Tartaglia, Krsto Hegeđušić, Ljubo Babić, Edo Kovačević, Frano Šimunović, Edo Murtić, Ferdinand Kulmer, Nives Kavurić Kurtović, Josip Vaništa i mnogi drugi; kipari – Ivan Meštrović, Robert Frangeš Mihanović, Antun Augustinčić, Vanja Radauš, Fran Kršinić, Kosta Angeli Radovani, Dušan Džamonja, Šime Vulas i drugi; arhitekti – Martin Pilar, Edo Šen, Drago Galić, Mladen Kauzlaric, Josip Seissel, Andre Mohorovičić, Miroslav Begović, Ante Vulin, Boris Magaš, Kenzo Tange (dopisni član) i drugi; povjesničari umjetnosti – Cvito Fisković, Ljubo Karaman, Artur Schneider, Andjela Horvat, Branko Fučić, Kruno Prijatelj i drugi. Njihovo djelo kao umjetnika i znanstvenika te kao članova Akademije obvezuje i sadašnje i buduće članove da na najbolji mogući način nastave kontinuitet i vrsnoću stvaralaštva na području likovnih umjetnosti te u radu Akademije. ●

IVAN MEŠTROVIĆ

This year marks the centenary of the Department of Fine Arts. In 1919 the *Arts Department* was established at the Academy, encompassing activities from the area of fine arts, architecture, literature and music. In 1947 literature was separated into a special Department of Language and Literature, and in 1953 the Department of Music and Musicology was also established. Since then, for 66 years now, the Department of Fine Arts, consisting of fine artists, architects and art historians, has been operating.

Full Members form the working composition of the Department, and corresponding members and associate members form the wider composition. The Department has up to 20 full members. Members are chosen according to artistic and scholarly criteria.

The Department of Fine Arts follows and guides five museum-gallery units: the Strossmayer Gallery (established in 1884), the Department of Prints and Drawings (since 1916), the Glyptotheque (since 1937), the Memorial Collection of Maksimilijan Vanka in Korčula (since 1969), the Croatian Museum of Architecture (since 1995). The Department also runs the Cabinet for Architecture and Urban Planning and, within it, the Fine Arts Archives.

VII Department of Fine Arts

We proudly point out that distinguished artists and scientists whose work marked the 20th century in Croatia, and in the world, were members of the Department of Fine Arts. To name some of the artists, there are the painters Vlaho Bukovac, Celestin Medović, Bela Csikos Sessia, Vladimir Becić, Krsto Hegedušić, Edo Murtić, Nives Kavurić Kurtović, Josip Vančić; the sculptors - Ivan Meštrović, Antun Augustinčić, Vanja Radauš, Fran Kršinić, Dušan Džamonja; the architects - Martin Pilar, Drago Galić, Mladen Kauzlaric, Josip Seissel, Boris Magaš, Kenzo Tange (corresponding member); the art historians - Cvito Fisković, Ljubo Karaman, Artur Schneider, and others. Their work as artists and scientists and as Academy Members obliges both current and future members to keep, in the best possible way, the continuity and excellence of creation in the fine arts field, and in the work of the Academy. ●

THEORIA PHILOSOPHIAE NATURALIS

REDACTA AD UNICAM LEGEM VIRIUM
IN NATURA EXISTENTIUM,

A U C T O R E

P. ROGERIO JOSEPHO BOSCOVICH

SOCIETATIS JESU,

NUNC AB IPSO PERPOLITA, ET AUCTA,

Ac a plurimis præcedentium editionum
mendis expurgata.

EDITIO VENETA PRIMA

IPSO AUCTORE PRÆSENTE, ET CORIGENTE,

TEORIJA PRIRODNE FILOZOFIJE

SVEDENA NA JEDAN JEDINI ZAKON SILA
KOJE POSTOJE U PRIRODI

KOJO JE AVTOKR

O. RUDER JOSIP BOŠKOVIĆ

DRUŽBE LISSOVÉ

ON JU JE SAM SADA DOTJERAO

i proširio i očistio od brojnih
pogrešaka

PRVO MIETACKO IZDANJE TISKANO

U NJEGOVU PRISUSTVU I ISPRAVLJENODNJEZ JASNO

UVENECIJA

M D C C L X I I

• • • • • REMONDINI
• • • • • TISKALA STARJEŠINA I PUBLIKACIJE

VENETIJS

M D C C L X I I
• • • • • REMONDINI
• • • • • TISKALA STARJEŠINA I PUBLIKACIJE

Zavod za povijest i filozofiju znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Stella Fatović-Ferenčić, Bojan Marotti,
Snježana Paušek-Baždar

Preteča današnjeg Zavoda za povijest i filozofiju znanosti jest Institut (od 1974. Zavod) za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih znanosti koji je osnovan 1960. godine. Prvi njegov direktor bio je povjesničar medicine Mirko Dražen Grmek, a voditelj povjesničar matematike Željko Marković. Institut je nastao spajanjem Odjela za povijest medicine Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada i Farmaceutske zbirke Farmaceutskoga društva Hrvatske. U sastav Instituta ušao je i Akademijin Muzej Ruđera Boškovića na Lokrumu u Dubrovniku osnovan 1958..

Prije odlaska u Pariz, Mirko Dražen Grmek izradio je bibliografiju tiskanih i rukopisnih tekstova hrvatskih znanstvenika iznimno važnu za istraživački rad Instituta. Tijekom 1963. izašla je i prva publikacija nakladničkoga niza *Rasprave i građa za povijest znanosti* koju su tada uredili Hrvoje Iveković i Mirko Dražen Grmek. Taj časopis i dalje izlazi. Na Grmekovo mjesto u Institutu dolazi povjesničar farmacije Hrvoje Tartalja.

Tijekom 1980. pod voditeljstvom Branka Kesića Zavod je podijeljen na dva odsjeka: Odsjek za povijest prirodnih i matematičkih znanosti i Odsjek za povijest medicinskih znanosti, koji su i prostorno odvojeni. Voditelji Zavoda nakon Branka Kesića bili su akademici Sergej Forenbacher i Slavko Kravica. Akademik Ivan Supek potaknuo je 1992. osnivanje

Zavoda za povijest i filozofiju znanosti, koji je tada dobio i treći odsjek: Odsjek za filozofiju znanosti. Voditelj Zavoda od 1992. je akademik Žarko Dadić. (S.P.-B.)

ODSJEK ZA POVIJEST PRIRODNIH I MATEMATIČKIH ZNANOSTI

Odsjek za povijest prirodnih i matematičkih znanosti jedan je od triju odsjeka Zavoda za povijest i filozofiju znanosti, koji pod tim imenom djeluje od 1992. Rad Odsjeka pod ingerencijom je Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti Akademije. Voditelj Zavoda jest akademik Žarko Dadić, a upraviteljica od 1996. – 2016. bila je prof. dr. sc. Snježana Paušek-Baždar, koja 2016. prelazi u drugi Akademijin zavod. U Odsjeku su na neodređeno vrijeme zaposlena dva djelatnika (dr. sc. Branko Hanžek, znanstveni savjetnik i dr. sc. Marijana Borić, znanstvena suradnica).

Područje znanstvenog rada djelatnika Odsjeka odnosi se prvenstveno na istraživanje i valorizaciju djela i djelovanja hrvatskih znanstvenika u prošlosti u kontekstu razvitka europske i svjetske znanosti, čime hrvatski znanstvenici stječu svoje mjesto i legitimitet u razvitku svjetske znanosti. Većina njih u ranijim stoljećima djelovala je u stranim, naprednjim znanstvenim središtima. No, osim znanstvenoga doprinosa hrvatskih učenjaka, istražuje se djelo

i djelovanje i onih hrvatskih znanstvenika koji su u domovini, s mnogo napora i entuzijazma radili na utemeljenju i institucionaliziranju prirodoznanstvenog okružja u Hrvatskoj. Nažalost, premda se radi o jedinstvenim istraživanjima na tlu Hrvatske, broj djelatnika u Odsjeku uvijek je bio malobrojan, jer oni, osim svoje osnovne struke, moraju dobro poznavati prirodnu filozofiju i opću povijest. Najveći prinos poznavanju povijesti, osobito egzaktnih znanosti u Hrvata, dao je voditelj Zavoda akademik Žarko Dadić, koji je već prije osnutka Zavoda djelovao kao znanstveni savjetnik u bivšoj organizacijskoj jedinici. On je načinio prvu sintezu povijesti egzaktnih znanosti u Hrvata u dvije knjige (1982.) i na tome nije stao već ju je objavio u opširnijem opsegu u šest samostalnih knjiga (1991. – 2010.), a potom, uz povijest znanosti obogaćenu prirodnom filozofijom, u još pet knjiga (2015. – 2019.). Osim toga, organizirao je više znanstvenih skupova i objavljivanje reprint izdanja djela Marina Getaldića (1968.). U početku rada svi djelatnici Zavoda (uz vanjske suradnike) sudjelovali su na zajedničkom projektu Ministarstva znanosti i obrazovanja *Povijest egzaktnih znanosti u Hrvata* voditelja akademika Žarka Dadića. Nakon objavljenе knjige sinteze hrvatske kemije XVIII. stoljeća (1994.), prof. dr. sc. Snježana Paušek-Baždar objavila je, u suautorstvu s akademikom Nenadom Trinajstićem, knjigu o hrvatskoj kemiji u XX. stoljeću (2014.). Također je vodila projekt *Odnos prirodne filozofije i alkemijske u renesansi u Hrvata* te je i iz tog područja objavila sintezu u zasebnoj knjizi (2017.). Na tom projektu u Zavod je 2009. primljena znanstvena novakinja za povijest kemije. Uza znanstveni rad, pridonosi se i popularizaciji hrvatske znanstvene baštine upoznavanjem šire javnosti, osobito školske mladeži, putem predavanja, radionica i izložbi.

U izdanju Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti objavljaju se zasebne knjige u ediciji *Rasprave i građa za povijest znanosti HAZU*. Jednu knjigu (1983.) iz te edicije uredili su akademik Ivan Supek i – tada član suradnik, a kasnije akademik – Žarko Dadić. Nakon obnove tog niza Razred je urednicima imenovao prof. dr. sc. Snježanu Paušek-Baždar i akademika Ksenofonta Ilakovca, koji su do sada uredili i u izdanju Razreda HAZU objavili četiri knjige (2014. – 2018.). (S. P. B.)

ODSJEK ZA POVIJEST MEDICINSKIH ZNANOSTI

Odsjek za povijest medicinskih znanosti sastavnica je Zavoda za povijest i filozofiju znanosti te potпадa pod nadležnost Razreda za medicinske znanosti. Djelatnost Odsjeka usklađena je s temeljnim zadatcima i programom Hrvatske akademije znanosti i

umjetnosti, a usmjerena je na sustavno istraživanje i prikupljanje dokumentacije o razvoju biomedicinskih znanosti i prakse. Odsjek je do sada promijenio nekoliko lokacija: bio je smješten u Opatičkoj 18, u Demetrovoj 18, a sada se nalazi u Gundulićevoj ulici 24. Danas se uz Odsjek u istim prostorijama nalazi i novoosnovani Hrvatski muzej medicine i farmacije.

Dužnost upraviteljice Odsjeka u razdoblju 1975. – 2004. obnašala je prof. dr. sc. Biserka Belicza (1942. – 2004.), a nakon njezine smrti upraviteljicom Odsjeka imenovana je prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić. U Odsjeku su na neodređeno vrijeme zaposlena dva djelatnika.

Unutar Odsjeka odvijao se rad na nekoliko projekata vezanih uz proučavanje hrvatske medicinske baštine (*Proučavanje hrvatske medicinske baštine, Ikonografija u medicini, Hrvatski medicinski identitet i njegov europski kontekst, Hrvatska medicinska baština – odrednice razvoja i dostignuća od XIII. do XX. stoljeća.*) što ih je financiralo Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske te međuakademski projekt (HAZU i Austrijska akademija znanosti) naslovljen *Iconography in Dermatovenerology* u razdoblju 1999. – 2006. godine. Kao rezultat te suradnje objavljene su dvije knjige: Fatović-Ferenčić S, Plewig G, Holubar K. (ur.) *Skin in Water-colours. Aquarelles from Hebra's Department in Vienna*. Oxford: Bleckwell, 2003., te Holubar K, Fatović-Ferenčić S, Plewig G. *Looking at Eyes and Faces*. Wien: Austrian Academy of Sciences Press, 2006.

Od samih početaka Odsjek intenzivno razvija suradnju s različitim ustanovama u zemlji i inozemstvu te publicističku djelatnost. Do sada je izašlo ukupno deset svezaka publikacija iz nakladničkog niza *Rasprave i građa za povijest znanosti* izdanih u suradnji Odsjeka i Razreda za medicinske znanosti. Realizirani su i drugi važni izdavački projekti, primjerice pretisak Štamparova *Dnevnika s putovanja 1931. – 1938.* (2008.), knjiga *Iz Florschützova okvira* (2011.), *Ogled Francesca Lanze iz 1842.* (pretisak i prijevod; 2013.) te *Florschützov dnevnik* (pretisak s komentarom; 2014.) te druge publikacije u izdanju drugih izdavača.

Odsjek je bio organizator niza domaćih i međunarodnih skupova i izložbi. Uz knjižnično i arhivsko gradivo, u Odsjeku su se niz godina prikupljali i muzejski predmeti. Predsjedništvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti na svojoj je sjednici u lipnju 2006. podržalo zajedničku inicijativu Odsjeka za povijest medicinskih znanosti i Razreda za medicinske znanosti za utemeljenje Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU. Za realizaciju tog projekta predviđen je prostor u prizemlju Akademijine zgrade u Gundulićevoj 24. Muzej je osnovan 2014. i u uskoj suradnji s Odsjekom dosad je priredio nekoliko začađenih izložbi. (S.F.-F.)

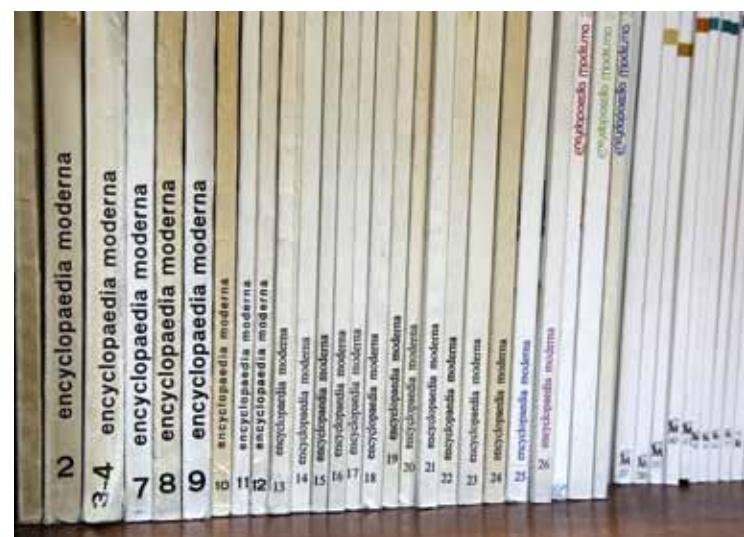

ODSJEK ZA FILOZOFIJU ZNANOSTI

Odsjek za filozofiju znanosti osnovan je 1965. kao Institut za filozofiju znanosti i mir unutar tadašnje JAZU, a 1976. mijenja ime u Zavod za filozofiju znanosti i mir. Osnivač i voditelj Instituta bio je akademik Ivan Supek. Godine 1992. postaje jednom od triju sastavnica Zavoda za povijest i filozofiju znanosti, kojemu je voditelj akademik Žarko Dadić, i to kao Odsjek za filozofiju znanosti. Institut je izvorno bio zamišljen multidisciplinarno, kao mjesto susreta pojedinaca različite naobrazbe, kako prirodoslovne, tako i humanističke. U to je vrijeme osobito važna djelatnost Instituta bila i sudjelovanje u pagvaškome pokretu. U Institutu su radili djelatnici različitih struka: mr. sc. Jasmina Lelas, koja se bavila teorijom razvoja znanosti, a bila je ujedno i upraviteljica Instituta te poslije Zavoda, pa Odsjeka (do 1998., kada je umrla), prof. dr. sc. Zdravko Radman, koji se bavio filozofijom znanosti, a bio je aktivan i u pagvaškome pokretu, Zlatko Klanac, koji se bavio logikom i filozofijom matematike, doc. dr. sc. Tihomir Vukelja, koji se bavio filozofijom fizike, te dr. sc. Bojan Marotti, koji se bavi filozofijom jezika, teorijom značenja i poviješću hrvatske filozofije. Svi su djelatnici, barem u nekoime razdoblju, sudjelovali na projektu Ministarstva znanosti *Filozofski aspekti znanosti* što ga je vodio akademik Ivan Supek.

U tadašnjem je Institutu godine 1966. osnovan i multidisciplinarni časopis *Encyclopaedia moderna*, kojemu je glavni urednik bio akademik Ivan Supek. Časopis je godine 1976. bio zabranjen (tj. bila su mu ukinuta sredstva), nakon što je objelodanjen četverobroj 32-33-34-35. Obnovljen je 1991., kada je izšao prijelazni broj 36, a tijekom devedesetih još 13 brojeva zaključno s brojem 49. U tome je razdoblju tajnik Uredništva bio dr. sc. Bojan Marotti. Časopis je imao i svoj nakladnički niz *Bibliotheca Encyclopaediae modernae*, u kojem su izašle četiri knjige: Ivan Supek, *Teorija spoznaje*; Eugen Pusić, *Razvedenost i povezanost*; Ivan Supek, *Extraordinarius*, i Nikola Šop, *Pjesnikovi rasprodani prostori* (sve 1974.); te Daniel Bučan, *Realistički racionalizam ibn Halduna* (1976.).

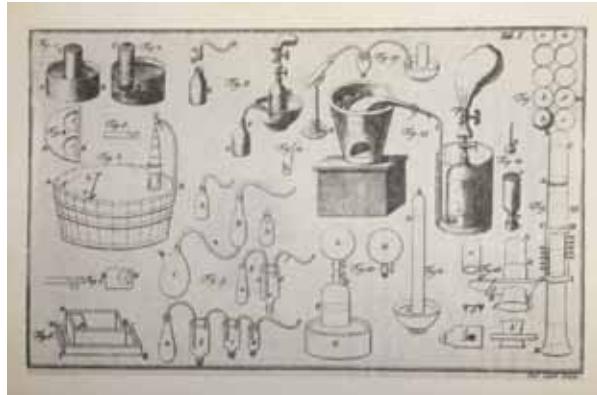
Danas Odsjek za filozofiju znanosti svoja filozofska istraživanja znanosti dovodi u usku vezu s istraživanjima povijesti znanosti. Osnovni je cilj i ujedno zadaća Odsjeka razumijevanje znanosti općenito, a posebice prirodnih znanosti, i to kako u njihovu unutarnjem ustroju i razvoju, tako i u međusobnome odnosu, te napokon u njihovoj svezi sa širim duhovnim i povijesnim kontekstom. Istražuje se i rukopisna ostavština hrvatskoga filozofa, književnika, kazališnoga i književnoga kritičara Franje pl. Markovića (1845. – 1914.), prvoga profesora filozofije na obnovljenome Sveučilištu u Zagrebu(1874.), koja se čuva u Arhivu HAZU te u Arhivu Odsjeka za povijest hrvatske književnosti Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU. Posebno se pak proučava filozofija jezika i teorija značenja. U Odsjeku su tri djelatnika: dr. sc. Bojan Marotti, prof. dr. sc. Željko Dugac i poslijedoktorand dr. sc. Vedran Duančić. Svi djelatnici sudjeluju na projektu *Hrvatska znanstvena i filozofska baština: transferi i apropijacije znanja od srednjega vijeka do dvadesetoga stoljeća u europskom kontekstu* Hrvatske zaklade za znanost, kojeg je voditelj prof. dr. sc. Željko Dugac. (B.M.) ●

Institute for the History and Philosophy of Science

The forerunner of today's Institute for the History and Philosophy of Science of the Croatian Academy of Sciences and Arts is the Institute of Natural, Mathematical and Medical Sciences established in 1960. The Institute was established by a merger between the Division for the History of Medicine of the Institute for Medical Research and Occupational Medicine, and the Pharmaceutical Collection of the Croatian Pharmaceutical Society. The Academy's Ruder Bošković Museum in Lokrum, Dubrovnik, founded in 1958, was also incorporated into the Institute. In 1963 the first edition of the publication *Discussions and Material for the History of Science* was published.

In 1980, under the leadership of Branko Kesić, the Institute was divided into two divisions: the Division for the History of Natural and Mathematical Sciences, and the Division for the History of Medical Sciences, which separated physically as well. Heads of the Institute, after Branko Kesić, were Full Academy Members Sergej Forenbacher and Slavko Krvavica. In 1992, Full Academy Member Ivan Supek encouraged the founding of the Institute for History and Philosophy of Science, which, at the same time, got a third division: the Division for Philosophy of Science. Since 1992 the Head of the Institute has been Žarko Dadić.

The area of scientific work of the Institute for History of Natural and Mathematical Sciences is mostly research into and valorization of the work and activity of Croatian scientists in the past, in the context of the development of European and world science. The activity of the Division for the History of Medical sciences is focused on systematic research and the gathering of documentation on the development of biomedical science and practice, while the Division for the Philosophy of Science brings its philosophical research of science into close correlation with research into the history of science. The fundamental goal and task of the Division is an understanding of science in general, and the natural sciences in particular, both in their internal structures and development, and in their mutual relationship and, finally, in their relation to the wider spiritual and historic context. ●

IGOR STRAVINSKI: ŽAR PTICA, HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE, SPLIT, 27. TRAVNJA 1983, AUTOR PLAKATA BORIS BUĆAN /
IGOR STRAVINSKI: THE FIREBIRD, CROATIAN NATIONAL THEATER, SPLIT, APRIL 27, 1983, POSTER AUTHOR BORIS BUĆAN

Cassa - Rapport.		Münz- und Wertgeld	
Auszug von Nr. - Seite 1840		Tausch i. Polen	
Ginnahme.	Stücke	Kass. Nr.	Anzeige.
Eigentl. 1. Münz			Gold - Stück
Eigentl. 2. Münz			Silber - Stück
Münzliche Posten 2. 12. 4.	90	15.50	Wertung mit Gold
Münzliche Posten 1. 12. 5.	16	0.25	- mit Silber
Posten 2. 12. 5.	694	975	Wertung mit Posten-Münz
Posten 3. 12. 5.	25	0.30	Silber
Posten 4. 12. 5.	—	—	Silber
Posten 5. 12. 5.	—	—	Silber + Münzalte - Current
1. Goldm. 2. 12. 5.	86	15.65	Gold - Stück
2. Goldm. 4. 12. 5.	199	19.50	Gold - Stück - Goldstück - 20 Silber - Goldstück - Goldstück - 20 Silber - Goldstück - Goldstück - 20
Posten 6. 12. 5.	17	0.25	Goldstück - Goldstück - Goldstück
Wertliche - Abzug	69.17	155.75	Goldstück - Goldstück - Goldstück
Basis von	155.75	155.75	Goldstück - Goldstück - Goldstück
W. Gehr. 7. 1. 5.	32.50	—	Goldstück - Goldstück - Goldstück
Posten 8. 12. 5.	—	—	Goldstück - Goldstück - Goldstück
			Summe 69.17

**BLAGAJNIČKI IZVJEŠTAJ UTROŠKA IZVEDBE PRVE ŠTOKAVSKE PREDSTAVE JURAN I SOFIJA, IZVEDENE U ZAGREBU 10. LIPNJA 1840. /
ACCOUNTS OF THE COST OF THE PERFORMANCE OF THE FIRST SHTOKAVIAN PLAY JURAN AND SOFIJA, PERFORMED IN ZAGREB ON JUNE 10, 1840**

Narodno-Zemaljsko kazalište u Zagrebu.
Danas u vikend dan 11. svibnja 1888.
Ustrojstvo: prof. dr. Josip Jurčić.
DUBRAVKA.
Preduzeta je u Zagrebu prema književnim i umjetničkim zanimanjima
Zagrebačkog gospodarstva, akademije i hrvatske narodnosti.
Za: 1. 5. 10. 15.
Kasa otvara se u 6; početak točno u 7 sati.

IVAN GUNDULIĆ:
DUBRAVKA,
NARODNO
ZEMALJSKO
KAZALIŠTE, ZAGREB,
REDATELJ ADAM
MANDROVIĆ, 11.
SIJEĆNJA 1888.,
KAZALIŠNA CEDULJA
/ IVAN GUNDULIĆ:
DUBRAVKA,
NATIONAL THEATER,
ZAGREB, DIRECTOR
ADAM MANDROVIĆ,
JANUARY 11, 1888,
THEATER NOTE

Kazalište u muzeju – Muzejsko-kazališna zbirka Odsjeka za povijest hrvatskoga kazališta

Martina Petranović

Zapis i gradivo o hrvatskoj kazališnoj povijesti i suvremenosti pohranjeni su u brojnim javnim, kulturnim i znanstvenim ustanovama diljem Hrvatske, kao što su različiti državni, regionalni ili gradski arhivi i muzeji, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu i druge sveučilišne i gradske biblioteke ili Hrvatska radiotelevizija te, dakako, kod samih stvaratelja gradiva, u kazališnim arhivima pri kazalištima. No, najveća i najraznolikija zbirka gradiva o hrvatskome kazalištu pohranjena je u Odsjeku za povijest hrvatskog kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, smještenom u palati Narodni dom u Opatičkoj 18, na zagrebačkome Gornjem gradu.

Polustoljetni kontinuitet postojanja i djelovanja središnje hrvatske institucije za čuvanje i proučavanje nacionalne kazališne baštine započeo je 1. siječnja 1966., kada je između Hrvatskoga narodnoga kazališta u Zagrebu i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti sklopljen ugovor o preuzimanju gradiva Arhiva i muzeja Hrvatskoga narodnog kazališta za potrebe osnivanja Odjela za teatrologiju pri Institutu za književnost tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. U prvim godinama rada Odjela za teatrologiju jezgru zbirke činilo je stoga gradivo Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu, da bi se dolaskom Branka Hećimovića, dugogodišnjega voditelja Odsjeka za povijest hrvatskoga kazališta, od kraja sedamdesetih godina prošloga stoljeća zapo-

čelo prikupljati i gradivo svih ostalih hrvatskih kazališta, kazališnih skupina i kazališnih festivala, kao i ostavštine različitih kazališnih umjetnika i djelatnika poput pisaca, prevoditelja i skladatelja, glumaca, pjevača, plesača, redatelja, dirigenata, scenografa i kostimografa, kazališnih fotografa, teatrologa i kazališnih kritičara. Zbirka je time ne samo kvantitativno nego i kvalitativno znatno proširena, a u isti su mah stvoreni i temelji za osnutak kazališnog muzeja. Premda napor i tadašnjega teatrolaškog instituta da se na osnovi postojećega gradiva oblikuje kazališni muzej nisu urodili plodom, krajem osamdesetih godina gradivo današnjeg Odsjeka za povijest hrvatskog kazališta upisano je u registar pokretnih spomenika kulture i formalno je registrirano kao Muzejsko-kazališna zbirka.

U Muzejsko-kazališnoj zbirci Odsjeka za povijest hrvatskoga kazališta pohranjeno je kazališno gradivo o hrvatskom kazališnom životu nastalo mahom od sredine XIX. stoljeća do danas, premda ima i gradiva starijega datuma. Otvorena je raznovrsnim oblicima kazališnoga djelovanja od institucionalnih i profesionalnih preko amaterskih i studentskih do privatnih i nezavisnih kazališta, skupina i festivala kao i svim vidovima kazališnoga stvaralaštva od dramskog i glazbeno-scenskog preko baletnog i plesnog do lutkarskog i postdramskog. Jednako tako, zbirka je načelno otvorena i svim raspoloživim vrstama kazališnog gradiva, premda zbog uvjeta pohrane ipak dominiraju tekstualno i potom vizualno

MARIJAN MATKOVIĆ, VODITELJ ZAVODA ZA KNJIŽEVNOST I TEATROLOGIJU (1974. – 1985.), RAD ZLATKA KAUZLARIĆA ATAČA, 1984. / MARIJAN MATKOVIĆ, HEAD OF THE INSTITUTE FOR LITERATURE AND THEATROLOGY (1974 – 1985) BY ZLATKO KAUZLARIĆ ATAČ, 1984

gradivo, a mnogo je slabije zastupljeno audiovizualno gradivo, dok pojedine vrste gradiva, poput lutaka i kazališnih kostima, zasad u cijelosti izostaju iz fonda zbirke.

Postojeće gradivo Muzejsko-kazališne zbirke razdijeljeno je prema pojedinim kazalištima, kazališnim skupinama i festivalima te kazališnim osobnostima (kartoteka osoba i zborka ostavština), a k tomu kao zasebne cjeline valja izdvojiti hemeroteku, audioteku i videoteku, zbirku umjetničkih djela i zbirku izložbi. Unutar navedenih kategorija zbirka je razdijeljena i prema vrstama kazališnog gradiva kao što su hrvatski i prevedeni, tiskani i rukopisni dramski tekstovi, libreta i partiture, autografi pojedinih hrvatskih književnika i kazališnih djelatnika, redateljske knjige, kazališne cedulje, kazališni plakati, kazališna dokumentacija, kazališna korespondencija, kazališna kritika i historiografija, fotografije kazališta, pojedinaca i kazališnih predstava, scenografske i kostimografske skice, poneka maketa kazališne scenografije, umjetnički portreti i skulpture na kojima su prikazani kazališni umjetnici i djelatnici, pokoji osobni predmet, diploma i plaketa kazališnih umjetnika, audio i video snimke predstava, kazališne knjige i časopisi na hrvatskom i stranim jezicima...

Detaljniji uvid u osnove sadržaja Muzejsko-kazališne zbirke dostupan je u *Vodiču Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe* (Zagreb, 2001.) te na mrežnim stranicama Odsjeka. Cedulje prvih profesionalnih hrvatskih kazališnih izvedbi, dokumenti o osnutku Hrvatskoga narodnoga kazališta u Zagrebu ili izgradnji današnje zgrade HNK, rukopisni prijevodi stranih drama na hrvatski jezik, autografi dramskih djela hrvatskih pisaca poput Miroslava Krleže ili Ive Vojnovića, redateljske knjige Branka Gavelle ili Tita Strozzija, scenografske i kostimografske skice Ljube Babića i niza drugih umjetnika XX. stoljeća, neke od najstarijih fotografija kazališnih umjetnika i kazališnih predstava, tek su vrlo malen dio iznimno bogate zbirke koja predstavlja neiscrpno vrelo istraživačima hrvatske kazališne i kulturne povijesti iz više znanstvenih disciplina i umjetničkih područja.

gradivo, a mnogo je slabije zastupljeno audiovizualno gradivo, dok pojedine vrste gradiva, poput lutaka i kazališnih kostima, zasad u cijelosti izostaju iz fonda zbirke.

Postojeće gradivo Muzejsko-kazališne zbirke razdijeljeno je prema pojedinim kazalištima, kazališnim skupinama i festivalima te kazališnim osobnostima (kartoteka osoba i zborka ostavština), a k tomu kao zasebne cjeline valja izdvojiti hemeroteku, audioteku i videoteku, zbirku umjetničkih djela i zbirku izložbi. Unutar navedenih kategorija zbirka je razdijeljena i prema vrstama kazališnog gradiva kao što su hrvatski i prevedeni, tiskani i rukopisni dramski tekstovi, libreta i partiture, autografi pojedinih hrvatskih književnika i kazališnih djelatnika, redateljske knjige, kazališne cedulje, kazališni plakati, kazališna dokumentacija, kazališna korespondencija, kazališna kritika i historiografija, fotografije kazališta, pojedinaca i kazališnih predstava, scenografske i kostimografske skice, poneka maketa kazališne scenografije, umjetnički portreti i skulpture na kojima su prikazani kazališni umjetnici i djelatnici, pokoji osobni predmet, diploma i plaketa kazališnih umjetnika, audio i video snimke predstava, kazališne knjige i časopisi na hrvatskom i stranim jezicima...

Detaljniji uvid u osnove sadržaja Muzejsko-kazališne zbirke dostupan je u *Vodiču Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe* (Zagreb, 2001.) te na mrežnim stranicama Odsjeka. Cedulje prvih profesionalnih hrvatskih kazališnih izvedbi, dokumenti o osnutku Hrvatskoga narodnoga kazališta u Zagrebu ili izgradnji današnje zgrade HNK, rukopisni prijevodi stranih drama na hrvatski jezik, autografi dramskih djela hrvatskih pisaca poput Miroslava Krleže ili Ive Vojnovića, redateljske knjige Branka Gavelle ili Tita Strozzija, scenografske i kostimografske skice Ljube Babića i niza drugih umjetnika XX. stoljeća, neke od najstarijih fotografija kazališnih umjetnika i kazališnih predstava, tek su vrlo malen dio iznimno bogate zbirke koja predstavlja neiscrpno vrelo istraživačima hrvatske kazališne i kulturne povijesti iz više znanstvenih disciplina i umjetničkih područja.

STJEPAN MILETIĆ – IVAN PL. ZAJC: SLAVA UMJEĆNOSTI, HUGO BADALIĆ – IVAN PL. ZAJC: NIKOLA ŠUBIĆ ZRINJSKI, HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE, ZAGREB, 14. LISTOPADA 1895., SVEĆANO OTVORENJE NARODNOG HRVATSKOG ZEMLJSKOG KAZALIŠTA, KAZALIŠNA CEDULJA / STJEPAN MILETIĆ – IVAN PL. ZAJC: GLORY TO ART, HUGO BADALIĆ – IVAN ZAJC: NIKOLA ŠUBIĆ ZRINJSKI, CROATIAN NATIONAL THEATER, ZAGREB, OCTOBER 14, 1895, GRAND OPENING OF THE NATIONAL CROATIAN THEATER, THEATER NOTE

Za razliku od mnogih bližih ili udaljenijih kazališnih kultura i zemalja unutar i izvan granica Europske unije, kao što su Slovenija, Italija, Austrija, Poljska i brojne druge, u kojima postoji jedan ili čak i više kazališnih muzeja, Odsjek za povijest hrvatskoga kazališta ne raspolaže stalnim izložbenim postavom i tek je povremeno u mogućnosti održavati tematske, problemske i prigodne izložbe vlastitog gradiva. Rezultat je procijep između raznolikosti i bogatstva te golemog baštinskog i istraživačkog potencijala kazališne zbirke Odsjeka za povijest hrvatskoga kazališta i njegove javne vidljivosti i mogućnosti njegove prezentacije. Pohranjeno i nepohranjeno gradivo nesumnjivo su važni čimbenici u tvorbi kazališne i nacionalne (pri)povijesti i kulturnoga identiteta. U tom smislu, osnutak Hrvatskoga kazališnog muzeja kao suvremene ustanove čija bi zadaća bila dokumentiranje, čuvanje, istraživanje i prezentiranje (izložbeno, izdavačko, edukativno) hrvatskoga kazališnog nasljeđa i suvremene stvaralačke prakse, ali jednako tako i sukreiranje hrvatske kazališne/izvedbene prakse i njegino promicanje na nacionalnoj i međunarodnoj razini, samostalno i u suradnji sa srodnim ustanovama, trebalo bi gledati i kao preduvjet očuvanja nacionalne kulture i kulturnog identiteta, ali i njihova predstavljanja, valoriziranja i promicanja unutar i izvan nacionalnih granica. ●

Theater in the Museum – Museum-Theater Collection of the Division for the History of Croatian Theater

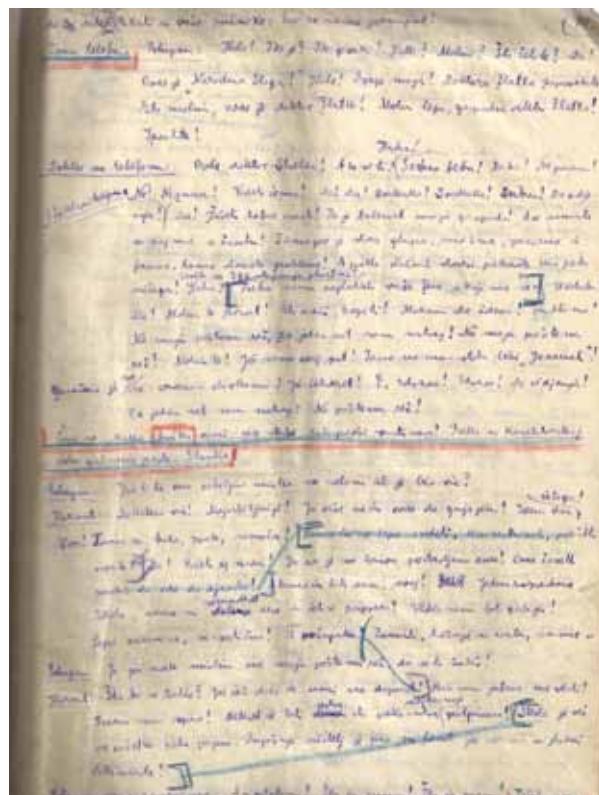

WILLIAM SHAKESPEARE: *KRALJ RIKARD III.*, HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE, ZAGREB, REDATELJ BRANKO GAVELLA, SCENOGRAF LJUBO BABIĆ, 1. STUDENOGA 1923., SCENOGRAFSKA SKICA / WILLIAM SHAKESPEARE: *RICHARD III*, CROATIAN NATIONAL THEATER, ZAGREB. DIRECTOR BRANKO GAVELLA, SETS LJUBO BABIĆ, NOVEMBER 1, 1923, SCENOGRAPHY SKETCH

Records of and material on of the historical and modern Croatian theater are stored in many public, cultural and academic institutions all across Croatia, but the largest and most diverse collection of material is stored in the Croatian Academy of Sciences and Arts' Institute for the History of Croatian Literature, Theater and Music, Division for the History of Croatian Theater. The Division's beginnings date back to 1966, when a contract was signed permitting material from the Croatian National Theater's Archive and Museum to be transferred to the newly established Division of Theatralogy at the Croatian Academy of Sciences and Arts' Institute for Literature. In the first few years, the core of the collection comprised the material of the Croatian National Theater in Zagreb and, with the arrival of Branko Hećimović, the long time Division Head, in the late 1970s, material from all other Croatian theaters, troupes and festivals started to be collected, as well as the legacy of various theater artists and employees, such as writers, translators and composers, actors, singers, directors, conductors, set designers and costume designers, theater photographers, theatrologists and theater critics. In the late 1980s, the collected and systematized material was formally registered as the Museum-Theater Collection and entered into the registry of movable monuments.

Material on Croatian theater life from the mid-nineteenth century onward is stored in the Collection. It is open to various forms of theater work, from institutional and professional, through amateur and student, to private and independent theaters, groups and festivals, as well as all forms of theater production, from plays and performing arts and music, through ballet and dance, to puppet and post-drama. The Collection is in principle open to all types of theater material as well; however, due to storage conditions, the material

is mostly textual, followed by visual, with audiovisual material less represented, and some types of material, such as puppets and theater costumes are not a part of the collection. Since the Division for the History of Croatian Theater does not have a permanent exhibition, and is only occasionally able to put on exhibitions of its own collection, a gap between the wealth and the research potential of the Collection and its public visibility and presentation can be noted, and the establishment of a Croatian Theater Museum is becoming increasingly necessary. ●

MIROSLAV KRLEŽA, VUČJAK, 1923., REDATELJSKA KNJIGA / MIROSLAV KRLEŽA, WOLFHOUND, 1923, DIRECTOR'S BOOK

DIE DIRECTION

DES NATIONAL-THEATERS IN AGRAM.

Agram, den

12 September 1856

Načelnice Operne
in Alfabetskomu Ordinatu.

- Berger načelnik Operne komiske i Regije u Regije der Oper
načelnik. Peter Lemberg
- Biel načelnik Haltan, Haltnistar, Operistar i Represen-
tations Rollen nač. K. K. ges. Theater in der Wien
- Blattner Director und Haltan i Sjester (fijat
jankovitz na Regie des Sjankovits)
- Blank 2. kompon. Rollen i Luth. Theater i D
- Humenfeld lenjnik i Lokalnike, Dekor.
- Eder changeante Rollen.
- Fundreich Josef načelnik jazgast Linkstar i
Donovant nač. Dekor i Semestra

Umrežavanje glazbom: Promjene paradigmi u „dugom XIX. stoljeću“ – od Luke Sorkočevića do Franje Ks. Kuhača

Vjera Katalinić

Glažbenici – interpreti, skladatelji, učitelji, gradi telji glazbala pa i mecene – povezuju se kako bi kvalitetno osigurali publiku, objavili skladbe, našli učenike, kupce muzikalija i interprete svojih skladbi, ili pak razmijenili ideje, izložili se novim poticajima i proširili horizonte. Povezivanje se postiže izravnim kontaktom, kao rezultatom putovanja, mobilnosti, pokreta u prostoru, ali i onim posrednim, pismenim, kojim se premošćuje fizička udaljenost. Kultura pisma posebno se njegovala u „dugom XIX. stoljeću“, kada su se razvile premise za fizičku mobilnost. Tada se s jedne strane očituju rezultati glazbenih migracija ranijih razdoblja u stvaranju nadnacionalne europske glazbe klasicizma koju će, kako je rekao Haydn, razumjeti publika u svim zemljama, ali se i taj zajednički stil počinje rastakati kroz razvoj specifičnih nacionalnih škola romantizma.

O često zemljopisno udaljenim glazbenim središtima piše se u novinama – mediju koji i u manje razvijenim sredinama tada već hvata korijene. Ne samo da se i na taj način pospješuje kulturni utjecaj, pa često i kulturni transfer glazbenih ideja, stilova i načina muziciranja, već se očituju i simultana rađanja srodnih ideja u raznim kutovima Europe. Nova istraživanja, stoga, više ne spominju dominacije „jakih“ kultura,

već se propituju glazbene infrastrukture i nove ideje izvan nacionalnih granica. Pisanom se riječi premošćuje udaljenost između središta i periferija, između srednje/zapadne/istočne Europe i Mediterana, ali se sve to uglavnom zbiva u slojevima obrazovanih plemića i dobrostojećih građana kojima je takav način ophođenja jedan od temelja uljudbe. S druge strane, pojam periferije ne odnosi se samo na zemljopisne udaljenosti već i na one društvene i institucionalne. U tome se pak očituje i raznorodan tijek (glazbenih) promjena i nužnost individualnog periodiziranja (glazbenih) pojava, pa se može primijeniti i geološki pojmovnik: odnos „prostornog rasporeda i vremenskog slijeda“, u kojem se preklapa nacionalno i transnacionalno.

U projektu NETMUS19 fokus se usmjerava na tri tematske cjeline, sve prostorno razapete između Mediterana i srednje Europe, što je jedno od dominantnih obilježja hrvatske glazbene kulture krajem XVIII. stoljeća. Ono će, s druge strane, doživjeti izvjesne transformacije u nacionalnim stremljenjima tijekom „dugog XIX. stoljeća“, i to različito periodizirane u raznim dijelovima hrvatskih zemalja. Stoga se u projektu analiziraju sljedeće cjeline u kojima se prati i način umrežavanja glazbenika, institucijā i srodnih

glazbeničkih djelatnosti (poduka, nakladništvo i sl.):

1) **Dnevnički zapisi dubrovačkog plemića, diplomata i skladatelja Luke Sorkočevića (1734. – 1789.)** koje je vodio tijekom diplomatske misije u Beču godine 1781. te na povratku kući, u Rijeci 1782. U okviru projekta njegov se dnevnik (pisan talijanskim jezikom) transliterira, prevodi na hrvatski te će biti popraćen odgovarajućim komentarima o osobama s kojima je kontaktirao i koje su mu pomagale u ostvarenju njegove diplomatske misije, o djelima (glazbenim, kazališnim i ostalim koje spominje) te o pojmovima vezanim uz povijest, diplomaciju, opću, a napose glazbenu kulturu. U takvom će obliku cijeli rad biti i objavljen.

2) **Umrežavanje opernih družina u Zagrebu između 1840. i 1870.,** dakle, do početka rada stalne zagrebačke opere. Zagrebačka opera scena u kojoj se novi glavni grad nametnuo kao snažno žarište glazbene kulture Banske Hrvatske, koji se još krajem XVIII. stoljeća upisao na zemljovid glazbeničkih mreža gostovanja, osobito nakon što je definitivno osiguran fizički prostor za ugošćivanje stranih glazbenika / opernih družina kad je 1834. izgrađena prva namjenska kazališna zgrada, u zadanom razdoblju ugošćuje kazališne družine iz sjeverne Italije, iz austrijskih gradova te iz Mađarske. U okviru projekta sustavno se proučavaju strane družine, njihov repertoar i interpreti, stvara se baza podataka na temelju koje se može promatrati sustav veza s drugim kulturnim sredinama, ali i izravni utjecaj na ukus domaćeg stanovništva te glazbenički temelj obrazovanja glazbenika. S druge strane, zahvaljujući redovitom glazbenom obrazovnom sustavu (škola Hrvatskoga glazbenog zavoda od 1829.), grad producira i vlastite snage, osobito pjevače, koji će nastupati i u Zagrebu, ali i osvajati europska (pa i prekomorska) operna središta.

3) **Kontakti Franje Ksavera Kuhača (1834. – 1911.)**, istraživača hrvatske umjetničke i narodne glazbe, koji je namirio bogatu ostavštinu, u kojoj se kao jedna od dominantnih cjelina ističe 13 knjiga **korespondencije**. Još tijekom 1980-ih godina u Odsjeku za povijest hrvatske glazbe objavljena je prva knjiga pisama (1860. – 1863., 59 pisama) u dva sveska pod vodstvom Ladislava Šabana, a u okviru ovoga projekta obraditi će se druga i treća knjiga u rasponu 1864. – 1874. godine, koje obuhvaćaju više od 400 pisama, uglavnom pisanih njemačkim jezikom, kurentnom gothicom, a tek malim dijelom hrvatskim jezikom. Uz transliteriranu pisma i prijevode njemačkih pisama, edicije će donijeti i komentare o osobama, djelima i pojmovima, slično onima u Sorkočevićevu dnevniku. Na taj će se način dobiti iscrpan uvid u Kuhačev melografski i muzikološki rad, u pregled njegovih brojnih kontakata u Hrvatskoj i izvan nje (od Italije do Rusije), ali i u subjek-

tivne stavove o mnogim kulturnim, društvenim i političkim zbivanjima onoga doba (npr. obje Nagodbe, Gospodarska izložba, otvorene osječkoga kazališta i sl.).

U okviru projekta 22. listopada 2017. održana je inicijalna međunarodna radionica pod naslovom: *Umrežavanje glazbom u „dugom XIX. stoljeću“: pripreme s deset istraživača iz Hrvatske, Slovenije, Poljske i Češke, a u zadnjoj, četvrtoj godini projekta, predviđen je međunarodni znanstveni skup vezan uz umrežavanje glazbom u navedenom razdoblju te objavljivanje zbornika radova.*

Suradnici na projektu vezani su svojim primarnim djelovanjem uz tri institucije:

1) Iz Akademije je voditeljica projekta, prof. dr. sc. Vjera Katalinić, dr. sc. Sanja Majer-Bobetko (suradnica), Sara Ries (doktorandica koju financira Hrvatska zaklada za znanost) – sve muzikologinje u Odsjeku za povijest hrvatske glazbe, te muzikolog akademik Stanislav Tuksar.

2) Hrvatski institut za povijest domicilna je ustanova dr. sc. Ivane Horbec, povjesničarke specijalizirane za XVIII. i XIX. stoljeće, koja radi na kontroli transliteracija i pisanju komentara uz Sorkočevićev dnevnik i Kuhačeva pisma.

3) Filozofskog je fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Odsjek za talijanistiku) doc. dr. sc. Katja Radoš Perković. Njezin je zadatak vezan uz prvu temu – transliteraciju i prijevod Sorkočevićeva dnevnika te izradu dijela komentara.

Konzultanti na projektu su prof. dr. Philipp Ther s Instituta za istočnu Europu Sveučilišta u Beču, povjesničar kulture s jednom od specijalizacija na području slavenske opere i njezina umrežavanja, te prof. dr. Ivano Cavallini sa Sveučilišta u Palermu, muzikolog, čija su istraživanja vezana uz glazbenu kulturu s obje strane Jadrana.

U tijeku je izrada izvješća za drugu godinu rada na projektu, a svi se podatci o aktivnostima projektnih grupe (uključujući i bazu podataka) nalaze na mrežnoj stranici http://info.hazu.hr/hr/o-akademiji/jedinice/odsjek_za_povijest_hrvatske_glazbe/netmus19.

FRANJO KS. KUHAČ

F. Kelemen.

Networking Through Music: Changes of Paradigms in the “Long 19th Century” – From Luka Sorkočević to Franjo Ks. Kuhač

Networking through music in the “long 19th century” will be investigated comparatively within three thematic areas: 1) The sojourn of the Dubrovnik nobleman, diplomat and composer Luka Sorkočević (1734-1789) in Vienna (1781-82) and his diary which gives an insight into the circle of outstanding political, cultural and intellectual figures and into the functioning of the policies of the Dubrovnik Republic. The project includes the transliteration of his text in Italian, a translation into Croatian, and comments on all personalities from the political, social, cultural and, above all, musical life of Vienna as well as the institutions and terms important for his sojourn there. 2) Investigation of arrivals, repertoires and staff of itinerant foreign opera companies in Zagreb in the mid-19th century (1840s to 1870s) will be conducted, based on archival sources, almanacs and the press. Thus, the expression of the national or other identities of the Zagreb audience of that time, as well as its possible transformations will be investigated. An imaginary map of their networking will be created according to the data entered into the common database. 3) Educational and research connections of Franjo Ksaver Kuhač (1834-1911) with composers, musicographers and melographers from central and south-eastern Europe will be investigated through his correspondence in the 1864 to 1874 period (the second and the third out of 13 books of manuscript drafts of preserved letters will be elaborated). A list of all the addressees will be made and these two volumes of correspondence will be prepared as critical editions (transliteration of the German text, translation into Croatian and comments) along the lines of the first book, published in the late 1980s.

ULOMAK IZ DNEVNIKA LUKE SORKOČEVIĆA PISANOG U BEČU 1781. / PART OF THE LUKA SORKOČEVIĆ'S DIARY WRITTEN IN VIENNA IN 1781

On 22 October 2017, an introductory workshop “Networking through Music in the ‘Long 19th Century’: Preliminaries” was organised, and the final international symposium is foreseen for October 2020. All information on the project, including the database, is to be seen at:

http://info.hazu.hr/en/about_academy/units/the_division_for_the_history_of_croatian_music/netmus19_en/

¶ Ուստի այս պատճենը առաջ է գործ կամ առաջ է գործ կամ
առաջ է գործ կամ առաջ է գործ կամ առաջ է գործ կամ
առաջ է գործ կամ առաջ է գործ կամ առաջ է գործ կամ

Επιθετικός Λογοτεχνίας και της Ελλήσης φρέσκων
αυτών αρχής πολλούς σε πολιτισμός μηδενικούς εθνικούς
τοπογραφίας τους μεταξύ των οποίων η Κρήτη + οι Αιγαίνες
η Κρήτη η Κρήτη η Κρήτη η Κρήτη η Κρήτη η Κρήτη

¶ **У**ченье о физиках подвигах искателей искажено
именно введение в них физиками искажающей ил-
люстрации. ¶ **У**ченье о физиках подвигах искажено
именно введение в них физиками искажающей ил-
люстрации.

София мъжъ кръстъ и съпругъ съпругъ съпругъ
София мъжъ кръстъ и съпругъ съпругъ съпругъ

Najstarije hrvatske ljekaruše u Arhivu HAZU

Stella Fatović-Ferenčić

Središnju zbirku Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti čine glagoljski, cirilski i latinski kodeksi i isprave različitih sadržaja važnih za istraživanje povijesti Hrvatske i susjednih zemalja. Glagoljska zbirka Arhiva sadrži 445 rukopisa, od čega 157 fragmenata i više od 700 isprava. Građa datira iz razdoblja XII. – XIX. stoljeća, a osobitu vrijednost čine glagoljicom pisane matične knjige, vođene od 1560. na području otoka Krka. Akademijina glagoljska zbirka, koja se neprestano obogaćuje, danas spada u najbogatije zbirke glagoljskih rukopisa na svijetu.

Unutar glagoljske zbirke pohranjene su i najstarije hrvatske ljekaruše. Riječ je o dvjema glagoljskim zbirkama recepata pisanim slavenskim idiomom koje su nastale u Novom Vinodolskom, jedna u XIV., a druga u XV. stoljeću. Neki istraživači prepostavljaju kako su te dvije zbirke nekada pripadale istom rukopisu. Pisane su nekaligrafski, poluustavnom glagoljicom koja već pokazuje neke tendencije prelaska na kurzivnu verziju. Jezik obiju ljekaruša jest čakavski (pretežito ekavski) s nekim crkvenoslavenskim elementima.

Ljekaruše su zbirke recepata za liječenje ljudi i životinja, a katkada sadrže različite higijenske, dijetetske i ostale praktične savjete. Hrvatska je bogata ljekarušama, osobito iz vremena kada je službena medicina bila nedostupna širim slojevima pučanstva, pa su se oboljeli obraćali za pomoć vidarima, travarima, ranarnicima, katkada i svećenicima koji su bili u bliskom kontaktu s narodom. Najstarije hrvatske ljekaruše datiraju iz XIV., XV. i XVI. stoljeća i

sačuvane su u manjem broju. Najveći broj ljekaruša nastaje tijekom XVII. i XVIII. stoljeća, a neke su od njih i tiskane (Vladimirovićeve *Likarie priprostite* (1775.), Bartulovićeve *Razlicite ljekarie* (1799.)). Nalazimo ih i kao samostalne publikacije ili u okviru popularnih knjižica, npr. *Hisna knisicza* (1756.), Reljkovićev *Kuchnik* (1794.). Najbrojnije su ljekaruše iz XIX. stoljeća koje su uglavnom sačuvane kao prijepisi starijih tiskanih ili rukopisnih ljekaruša.

Ljekaruše su privukle pozornost istraživača sredinom XIX. stoljeća, kada se probudio interes za narodnu kulturu i baštinu. Osim etnološkog i filološkog interesa, ti su rukopisi tijekom XX. stoljeća pobudili i interes povjesničara medicine i farmacije, što je rezultiralo ne samo njihovim prikupljanjem, izdavanjem pretiska i izradom bibliografija već i njihovom analizom sa suvremenog stajališta. Primjerice, u sklopu rada Akademijina Odsjeka za povijest medicinskih znanosti popis ljekaruša objavljen je u okviru prve knjige izdavačkoga niza *Rasprave i grada za povijest znanosti* unutar teksta *Rukovet starih medicinskih, matematičko-fizičkih, astronomskih, kemikalih i prirodoslovnih rukopisa sačuvanih u Hrvatskoj i Sloveniji* Mirka Dražena Grmeka. Pod Grmekovim vodstvom obranjen je u istom Odsjeku i magisterij *Lijekovi narodnih ljekaruša iz Hrvatske XVII i XVIII stoljeća* (1984.) te je objavljen niz članaka na temelju sačuvanih izvornika. Izdani su pretisci, transliteracije i obrade do sada neobjavljenih ljekaruša, primjerice *Karlobaške ljekaruše* iz 1603. i 1707. (*Rasprave i grada za povijest znanosti*, knjiga 9) te *Knjige od likarije:*

faksimil i transliteracija dviju ljekaruša s područja Poljica (*Rasprave i grada za povijest znanosti*, knjiga 10). Napravljena je i obrada *Velike sinjske ljekaruše* na temelju jedinog sačuvanog primjerkra tog rukopisa u Odsjeku za povijest medicinskih znanosti te je objavljena kao samostalna publikacija godine 2014.

Najstariju hrvatsku ljekarušu koja se čuva u Arhivu HAZU, a potječe iz XIV. stoljeća, opisao je Ivan Milčetić 1913. u *Vjesniku Staroslavenske akademije*. Pisana je kurzivnom glagoljicom. U njoj je primjerice zapisana detaljna uputa za inhalaciju protiv kašlja, iznimna po vrlo preciznim uputama o inhalaciji u terapijske svrhe, kojima se može dati i racionalno objašnjenje. Osim toga, to je jedini glagolski recept u kojemu se kao ljekovito sredstvo preporučuje gotov, kemijski pripravak što ga je valjalo kupiti u „stočunu“, tj. ljevkarni. Stari glagoljaš naime protiv kašlja preporučuje inhaliranje pare s dodatkom „zlatne zemlje“, koja se trebala zagrijati u sasvim novoj posudi. Budući da pobližega određenja u tekstu nema, možemo se tek domisljati kako je bila riječ o jednoj vrsti tzv. *terrae sigillatae* u tabletama ili pločicama, koje su, analogno suvremenim spoznajama, mogle imati i antimikrobnu djelovanje. Paru je valjalo udisati pomoću cjevčice od trstike.

Velik broj naputaka u ljekarušama odnosi se na pripravke koji se nanose izvana, osobito kada je riječ o liječenju kožnih bolesti. Jedan takav zapis sadržan je i u ovoj našoj najstarijoj ljekaruši, a naslovjen je „ot gub dobitka“. Teško je međutim prouknuti na koju se točno kožnu bolest recept odnosi. Taj zapis plijeni pozornost istraživača upravo zbog svojeg empirijski utemeljenog i racionalnog pristupa liječenju u smislu uporabe mineralnih sastojaka u liječenju kožnih bolesti, od kojih se neki u tu svrhu rabe i danas.

U ljekaruši iz XIV. stoljeća zabilježeni su recepti „za oko nedužno“, tj. za bolesne oči, koji zrcale veliku sličnost s odsječkom „De confortanticus visum“ iz latinskoga djela *Regimen sanitatis Salernitanum*, napisanom vjerojatno u XII. stoljeću. Salernitanska se praksa širila Europom i djelo je prevođeno na narodne jezike, a upravo su glagolski zapisи pokazatelj kako je *Regimen* u nas bio poznat davno prije cjevoltoga prijevoda Emerika Pavića iz 1768. godine. Preporučuje se, naime, ljekovito bilje koje spominju već Dioksurid i drugi antički autori. Jedan je recept ipak utemeljen na kršćanskoj simbolici te preporučuje da se na bolesne oči stavi mješavina meda i pepela spaljenih mladih lastavica. Lastavica simbolizira Krista koji je svjetlo svijeta (Iv 8, 12); kao što je on ozdravio svijet od duhovnoga sljepila, tako će i lastavičji pepeo imati istu snagu izlječenja i pomoći.

Druga po starosti ljekaruša koja se čuva u Akademijinu arhivu datira iz XV. stoljeća, a objavio ju je Rudolf Strohal. U njoj se nalaze i tri recepta „za kamik“,

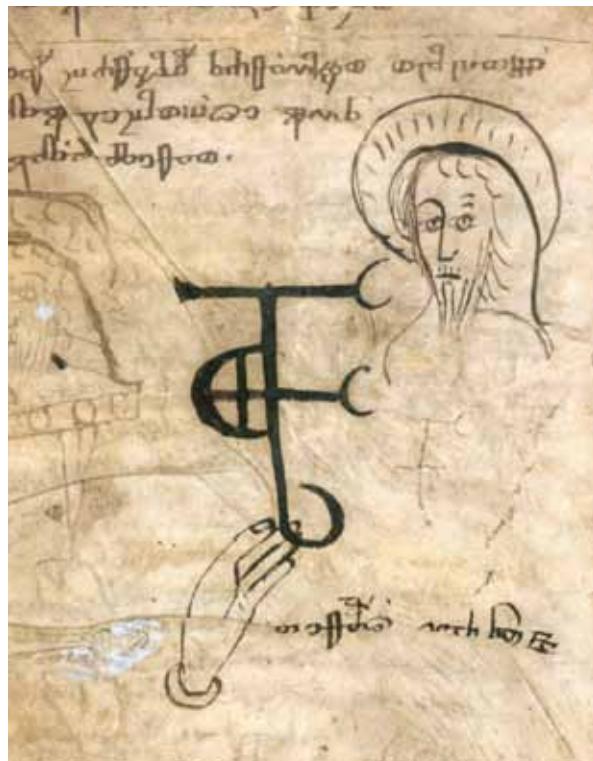
a najvjerojatnije je riječ o mokraćnim kamencima. Ljekoviti pripravci kao kombinacije biljaka, mineralnih sastojaka i vina pokazuju da su glagoljaši koji su imali ulogu „osobe koja liječi“ posjedovali barem temeljno znanje djela Dioskurida i drugih antičkih autora, vjerojatno iz različitih kompilacija/kompendija.

Ljekaruše najčešće nisu nastajale odjednom već su zapisi dodavani postupno, kroz dulje razdoblje. Zato je ono što današnjem oku može djelovati kao nesustavnost zapravo posljedica nastojanja raznih pisara, najčešće vlasnika ljekaruša, da u njih unesu što više uputa. Kao posebnu zanimljivost valja naglasiti kako se recepti „za kamik“ nalaze i u molitveniku fra Ivana Čeperića s Krka iz godine 1745. (Zagreb, Arhiv HAZU III a 1), i to u istovjetnom slijedu kao u ljekaruši iz XV. stoljeća sačuvanoj u istome arhivu.

Valja naglasiti da su najstariji sačuvani hrvatskoglagogolski odontološki zapisi zapisani u ljekaruši HAZU IV d 55 iz XV. stoljeća te u svojem sadržaju obedinjuju i skustvene postupke i religijske nazore.

Čuvajući na svojim stranicama tri sloja odnosa spram bolesti i liječenja, srednjovjekovne ljekaruše pokazuju specifičnu multikulturalnost i polifunkcionalnost, jer u sebi sjedinjuju medicinu i vjeru, uz elemente književnoga. One čine dragocjeno polazište za „čitanje prošlosti“ naših prostora, metoda liječenja i ograničenja s kojima se narod suočavao.

U nastojanju da se hrvatskoglagogolske ljekaruše temeljiti istraže veliku ulogu imaju upravo znanstvene ustanove kao što je Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti sa svojim arhivom i zavodima u kojima se ljekaruše čuvaju, svjedočeći priču o svjetonazoru koji je korespondirao s važnim europskim kulturnim strujanjima, a unutar kojega važno mjesto pripada i brizi o zdravlju. ●

CRTEŽ ISUSA U JEDNOJ OD GLAGOLJSKIH LJEKARUŠA / THE DRAWING OF JESUS IN A MEDICAL PRESCRIPTION

The Oldest Croatian Medical Prescriptions in the Croatian Academy Archives

The central collection of the Croatian Academy of Sciences and Arts' Archives is comprised of various Glagolitic, Cyrillic and Latin codices and documents important for researching the history of Croatia and its neighboring countries. The Archive's Glagolitic collection consists of 445 manuscripts, 157 of which are fragments, and of over 700 other documents. The material is from the 12th to 19th century period, and especially valuable are the official registries written in the Glagolitic script, kept from 1560 on the island of Krk. The Academy's Glagolitic collection, which is being continuously expanded, is among the biggest collections of Glagolitic manuscripts in the world.

The oldest Croatian *ljekaruše* (medical prescriptions) are also stored within the Glagolitic collection. These are two Glagolitic collections of prescriptions written in a Slavic idiom from Novi Vinodolski, one from the 14th, and the other from the 15th century. Some researchers assume that the two collections used to belong to the same manuscript. They are written in

non-caligraphic, semi-constitutional Glagolitic script, which already showed some tendency towards the cursive version. The language in both is Chakavian (mostly ekavian), with certain Church Slavonic elements.

Some of the *ljekaruša* from the 14th century attract researchers' attention precisely for their empirically based and rational approach to healing. The contents of the oldest preserved Croatian-glagolitic odontological records written in the Croatian Academy 15th century *ljekaruša* combine experiential procedures and religious views.

In the effort to research Croatian-glagolitic *ljekaruše* more thoroughly, scientific institutions like the Croatian Academy of Sciences and Arts play an important role, with their archives and institutes where the *ljekaruše* are kept, bearing witness to a story about a worldview that corresponded to major European cultural flows, in which care for health also had an important place.●

MOREŠKA, VITEŠKA IGRA S OTOKA KORČULE / MOREŠKA,
THE SWORD DANCE FROM ISLAND OF KORČULA

Zbornik za narodni život i običaje – prvi hrvatski etnološki časopis

Klementina Batina

Prvi broj prvoga hrvatskog etnološkog časopisa – *Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena* – objavljen je godine 1896. tiskom Dioničke tiskare Akademijine knjižare u Zagrebu. Ta Akademijina publikacija pokrenuta je u okrilju Odbora za sabiranje spomenika tradicionalne literature osnovanog 29. prosinca 1888. na poticaj Franje Račkog u svrhu prikupljanja, proučavanja i objavljivanja gradiva o tradicijskoj kulturi svih južnih Slavena, napose o hrvatskoj tradicijskoj kulturi. Odbor je tijekom 130 godina djelovanja više puta mijenjao naziv: Odbor za folklor (od 1928.), Odbor za antropogeografiju, etnografiju i folklor (od 1947.) i Odbor za narodni život i običaje (ONŽO, od 1953.). Od 1962. u sastavu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i u nadležnosti Odbora kao svojeg osnivača djeluje *Etnološki zavod*, koji je 1993. preimenovan u Odsjek za etnologiju Zavoda za povjesne i društvene znanosti HAZU u Zagrebu. Prvi članovi Odbora bili su Franjo Rački, Matija Valjavec, Natko Nodilo, Tadija Smičiklas i Tomislav Maretić.

Odbor je 1895. objavio kraću uputu za skupljače gradiva (*Poziv za folkloristički zbornik*), a 1896. objavljen je prvi broj *Zbornika* pod uredništvom Ivana Milčetića. Tiskan je u nakladi od tisuću primjeraka, a sadrži kraće etnološke i folklorističke priloge raznih autora. U drugom svesku *Zbornika* (1897.) objavljena je *Osnova za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu*, naputak Antuna Radića za prikupljanje etnografskog i folklorističkog gradiva. Tijekom ured-

ništva A. Radića (1897. – 1902.) objavljene su vrijedne cjelovite monografije o tradicijskoj kulturi Hrvata pisane u dijalektu (*Otok Josipa Lovretića; Trebarjevo Kate Jančerove; Bukovica Vladimira Ardalića; Vrbnik Ivana Žica, Šušnjevo selo i Čakovac Jurja Božičevića*) i drugi, manji prinosi. U razdoblju 1902. – 1903. Dragutin Boranić dijeli uredništvo *Zbornika* s Tomislavom Maretićem, a 1904. – 1940. Boranić je glavni i odgovorni urednik te publikacije, u kojoj uglavnom objavljuje kraće raznovrsne studije i članke, ali i cijelovite etnografije pojedinih krajeva rađene prema metodologiji A. Radića (*Poljica Frane Ivaniševića; Prigorje Vatroslava Rožića; Samobor Milana Langa; Lobar Josipa Kotarskog; Varoš Luke Lukića; Kastavština Ivana Jardasa*). Pod uredništvom Antuna Radića i Dragutina Boranića (1897. – 1940.) kontinuirano je prikupljano etnološko i folklorističko gradivo koje se i danas čuva u arhivu Odsjeka za etnologiju (*Stara zbirka*). Od prvog poslijeratnog broja (1949.) do svoje smrti (1955.) Boranić uređuje *Zbornik* naizmjence s Milovanom Gavazzijem i Ivom Rubićem. U razdoblju 1945. – 1962. Odbor djeluje kao koordinacijsko središte međuinstitucijske etnološke suradnje. Zaposlenici i vanjski suradnici *Etnološkog zavoda* (Marijana i Branimir Gušić, Vinko Žganec, Vesna Čulinović-Konstantinović, Mirko Marković, Zorica Šimunović-Petrić, Ante Sekulić, Jelka Radauš-Ribarić i dr.) do 2000. godine provodili su brojna terenska etnološka i folkloristička istraživanja koja su objavljivana u *Zborniku*.

i/ili pohranjena u *Novoj zbirci arhiva ONŽO*. Njemu je godine 1951. priključena i rukopisna zbirka narodnih pjesama Matice hrvatske. U razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata, prema pozitivističkim načelima i pod utjecajem kulturno-povijesne metode M. Gavazzija, člana ONŽO do 1960., i mlađe generacije suradnika – etnologa zaposlenih u raznim etnološkim institucijama kao i studenata etnologije, objavljaju se pretežito recentna terenska etnološka i antropogeografska istraživanja iz područja materijalne kulture (stočarstvo i ruralno graditeljstvo), društvene i duhovne kulture te folkloristička usmenoknjижevna i etnomuzikološka istraživanja. Publikacija od 1960-ih godina do 2010. izlazi neredovito, a uređuju je Milovan Gavazzi (1957., 1962.); Branimir Gušić (1962., 1964., 1967., 1975.); Vinko Žganec (1971.); Ljubo Babić i Ferdo Čulinović (1971.); Andre Mohorovičić i Mirko Marković (1977., 1980., 1983., 1986., 1989., 1991., 1995., 2000.).

U 1980-ima i 1990-ima obnovljen je interes za tradicijsku kulturu te se prema Radićevoj *Osnovi* pišu i u *Zborniku* objavljaju nove etnološke monografije: *Bunjevci* (1986.) i *Bački Hrvati* (1991.) Ante Sekulića i Kijevo (2000.) Ante Jurića-Arambašića, a u posebnim izdanjima tiskaju se još neobjavljene etnografije: *Imotska krajina* (1993.) Silvestra Kutleše i *Kompolje* (2000.) Jure Grčevića. Izvan Akademije objavljaju se pretisci već objavljenih etnografija: Otok, J. Lovretić, 1990. i 2016.; *Poljica*, F. Ivanišević, 1987. i 2006.; *Vrbanik*, I. Žic, 2001.; *Samobor*, M. Lang, 1992. i 2009.; *Varoš*, L. Lukić, 1995.; *Prigorje*, V. Rožić, 2002.; *Kastavština*, I. Jardas, 1994. i 2010., *Bukovica*, V. Ardalj, 2010., i dr. Nakon 2010. (knj. 55, gl. ur. Maja Bošković-Stulli, ur. izdanja Tanja Perić-Polonijo), kada je objavljen dokumentacijski pregled cjelokupnog arhivskog gradiva Odsjeka za etnologiju, u publikaciji se pod glavnim uredništvom akademika Ivana Cifrića objavljaju i znanstveno-stručni radovi i kritičke obrade etnološkog gradiva nastale na temelju interdisciplinarnog istraživanja gradiva Odsjeka (*Tolliški kraj*, autori Dobroslav Bono Nedić i Petar Draganović, ur. Jakša Primorac i Zvonko Benković, 2014.; *Boljun*, autor Fran Novljan, ur. Tanja Perić-Polonijo, 2014.; *Klakarje I i II*, autor Luka Lukić, ur. Marinko Vuković, Tanja Perić-Polonijo i Dunja Vanić, 2016.; *Istarske i kvarnerske teme*, grupa autora, ur. Jakša Primorac i Sanja Holjevac, 2017.; *Aspekti ženskog autorstva u ranoj hrvatskoj etnologiji i folkloristici*, autorica Klementina Batina, ur. Tanja Perić-Polonijo, 2018.). Zaposlenici Odsjeka dr. sc. Jakša Primorac i dr. sc. Klementina Batina pod voditeljstvom uredništva *Zbornika* (akademika Ivana Cifrića, Tomislava Raukara, Nikše Stančića, Petra Strčića i Josipa Bratulića te dr. sc. Jadranke Grbić-Jakopović i dr. sc. Tanje Perić-Polonijo) kroz suradnju s lokalnim

FOTOGRAFIJA IZ JEDNOG OD PRVIH BROJEVA ZBORNIKA ZA NARODNI ŽIVOT I OBIČAJE / THE PHOTO FROM ONE OF THE FIRST ISSUES OF JOURNAL FOR FOLK LIFE AND CUSTOMS

OPHOD KRALJICA ILI LJELJA IZ GORJANA / SPRING PROCESSION OF QUEENS (LJELJE) FROM VILLAGE OF GORJANI

zajednicama nastavljaju s projektom istraživanja i kritičkog objavljivanja antologijskog gradiva pohranjenog u Odsjeku. Etnološke monografije i folkloristički prilozi objavljeni u *Zborniku* temeljni su izvori za dosadašnja i buduća izučavanja tradicijske kulture Hrvata, čemu bitno pridonosi i dostupnost publikacije u Akademijinu Digitalnom repozitoriju. ●

Journal for Folk Life and Customs – The First Croatian Ethnological Journal

ANTUN RADIĆ

The first Croatian ethnological journal *Journal for Folk Life and Customs of South Slavs* was first published in 1896. This publication was started under the auspices of then Yugoslavian (now: Croatian) Academy of Sciences and Arts, specifically, the Academy's Committee for the Collection of Monuments of Traditional Literature, established in 1888 at the initiative of Franjo Rački. The committee's activity was related to collecting, studying and publishing material on the traditional culture of all South Slavs, and especially on the traditional culture of the Croats. Over the 130 years it was active, the Committee changed names several times, and though the name *Committee for Folk Life and Customs* has been in use since 1953, since 1993 it has been performing its activity within the *Division for Ethnology of the HAZU Institute for Historical and Social Sciences in Zagreb*.

The first issue of the *Journal* was published in 1896 under the editorship of Ivan Milčetić. Its circulation was one thousand copies. The *Basis for Collecting and Studying Material on Folk Life*, an instruction on how to collect ethnographic and folkloristic material by Antun Radić, was published in the second volume of the *Journal* (1897). During the editorship of A. Radić (1897-1902), valuable complete monographs of traditional culture of Croatians written in dialect were published (*Otok*, Josip Lovrečić; *Trebarjevo*, Kata Jančerova; *Bukovica*, Vladimir Ardalić; *Vrbnik*, Ivan Žic; *Šušnjevo selo i Čakovac*, Juraj Božičević) and other, smaller productions. Under the editorship of Antun Radić and, later, Dragutin Boranić (from

1902 to 1940) ethnological and folkloristic material was continuously collected, and this material is still kept in the archives of the Division for Ethnology (*Old Collection*). In the post-World War II period, under the influence of the cultural-historical method of M. Gavazzi and the younger generation of associates – ethnologists working at various ethnological institutions, and ethnology students, recent ethnological and anthropogeographic field research from the material culture field (stockbreeding and rural architecture), the social and spiritual culture field, it is mostly folk oral literature and ethnomusicological research that are published.

In the 1980s and 1990s, interest for traditional culture was renewed, and new ethnology monographs were written and published in the *Journal*, after Radić's *Basis*. After 2010, when a documentary review of the entire archival material of the Division for Ethnology was conducted, under the editorship of Full Academy Member Ivan Cifrić scientific-expert papers and critiques of archival ethnological manuscripts created on the basis of interdisciplinary research of Division's material are also published in the publication. Ethnological monographs and folkloristic supplements published in the *Journal* are underlying sources for previous and future studying of traditional culture of Croatians, aided by the availability of the publication in the Academy's Digital Repository. ●

Projekt EU: *Arboretum i ljetnikovac Trsteno – obnova i revitalizacija petstogodišnje ladanjske cjeline i Povijesni vrtovi dubrovačkog područja*

Akademik Igor Anić

Tijekom nekoliko posljednjih godina Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti intenzivirala je aktivnosti na obnovi i revitalizaciji Arboretuma Trsteno uz pomoć sredstava iz europskih fondova. U tijeku su dva europska projekta. Projekt *Arboretum i ljetnikovac Trsteno – obnova i revitalizacija petstogodišnje ladanjske cjeline* uključuje izradu konzervatorsko-restruktorskih elaborata i projektne dokumentacije za obnovu i prenamjenu povijesnih i ostalih građevina s inventarom. Projekt *Povijesni vrtovi dubrovačkog područja* prijavljen je u suradnji s Javnom ustanovom Rezervat Lokrum, Turističkom zajednicom grada Dubrovnika i Dubrovačkom art udrugom bez granica (DART). Taj će projekt pridonijeti očuvanju prirodne baštine kroz ulaganja u infrastrukturu i nove sadržaje koji, između ostalog, uključuju interpretaciju povijesnih vrtova i uspostavu Centra za edukaciju i multimediju prezentaciju u Arboretumu. Ukupna vrijednost projekata jest 17 milijuna kuna, od čega se u Arboretum ulaze 7,1 milijun kuna.

Cilj je tih projekata, osim obnove kulturne baštine Arboretuma Trsteno, poboljšati turističku ponudu i stvoriti jedinstveno turističko odredište koje će posjetiteljima nuditi cjelovit i nesvakidašnji doživljaj ispunjen spajanjem kulturne baštine, povijesnog

perivoja te iznimnih prirodnih ljepota. Olakšat će se upravljanje Arboretumom te uspostaviti novo kulturno turističko odredište u tom dijelu dubrovačkog primorja i potaknuti turističko-gospodarski razvoj naselja Trsteno.

Arboretum Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Trstenom naziv je za arhitektonsku cjelinu povijesnoga ladanjskog posjeda s perivojima, starim maslinicima i površinama pod prirodnom vegetacijom koja se prostire na površini od 28 hektara, u mjestu Trsteno, 25 km zapadno od Dubrovnika.

Povijest ladanjske cjeline u Trstenome počinje izgradnjom perivoja Gučetićeva ljetnikovca u razdoblju 1494. – 1502. Njegovu važnost najbolje opisuje činjenica kako je to jedini sačuvani dubrovački perivoj čiji je razvoj u pet proteklih stoljeća tekaо evolucijskim rastom tijekom stilskih etapa i prostornoga širenja na veću površinu. Od jednostavne, ranorenesansne kompozicije dubrovačkoga perivoja u kasnorenasansnoj i baroknoj etapi razvila se izravita jednoosna koncepcija, koja se kao prepoznatljiva osobujnost zadržala do danas.

Ladanjska cjelina proglašena je godine 1948. zaštićenom prirodnom rijetkošću na kojoj je ute-mljen „Arboretum – stanica za introdukciju stranih

vrsta drveća i grmlja“. Od 1962. Arboretum je upisan u registar zaštićenih objekata prirode kao spomenik prirode / spomenik vrtne arhitekture. Od 1967. ima svojstvo spomenika kulture, a od 2017. cijelokupna ladanjska cjelina i Arboretum Trsteno imaju svojstvo kulturnog dobra.

Godine 1951. Arboretum je predan na upravljanje današnjoj Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu, koja ladanjsku cjelinu prenamjenjuje. Arboretum se razvija, perivoj i ljetnikovac otvaraju se posjetiteljima, a na dijelu poljodjelskih površina počinju znanstvena istraživanja poljoprivrede i šumarstva. Akademija za prvog voditelja Arboretuma Trsteno imenuje šumarskoga stručnjaka, akademika Aleksandra Ugrenovića, koji 1953. obavljuje monografiju pod naslovom *Trsteno – Arboretum i stanica Instituta za eksperimentalno šumarstvo Jugoslavenske akademije* u kojoj su opisani njegova povijest, osnivanje, trenutno stanje i budući zadaci. Pojam i zadatak arboretuma „shvaćen [je] na način i po opsegu, kako se to čini na Zapadu, a naročito u anglo-saksonskim zemljama. U najširem značenju arboretum je ili samostalni prostor ili dio botaničkog vrta, u kojem se drveće i grmlje uzgajaju u znanstvene, ornamentalne i uzgojne svrhe. U užem značenju od arboretuma se traži da ima znanstveni, ekonomski i kulturni aspekt u područjima botanike, šumarstva, poljoprivrede i hortikulture.“

HAZU danas upravlja Arboretumom na temelju odredbi Zakona o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, Zakona o zaštiti prirode, Zakona o zaštiti kulturnih dobara, strateških planova razvoja HAZU te Programa za idejno prostorno-pejsažno-arhitektonsko rješenje obnove i revitalizacije Arboretuma Trsteno. Namjena je Arboretuma znanstvena, muzeološka, nastavna, edukativna i turistička. Akademija svake godine ulaže znatna finansijska sredstva u obnovu i razvitak Arboretuma Trsteno. Od važnijih ulaganja vrijedno je spomenuti obnovu suhozidā i maslinika, postupnu obnovu objekata, izradu elaborata i projekata obnove objekata i infrastrukture, izradu popisa umjetnina, popravak ogradnoga zida, otkup i arhiviranje starih razglednica Trstenog i vrijednih knjiga čiji je autor Nikola Vitov Gozze. Posebna pozornost posvećuje se zaštiti od požara. Tako je na cijelokupnoj površini Arboretuma postavljena hidrantska mreža, ustrojena je profesionalna vatrogasna služba s cijelodnevnim dežurstvom, a 2018. uveden je videonadzor. Znatna finansijska sredstva Akademija izdvaja za biljnu zaštitu. Arboretum je među rijetkim koji za sada uspješno odolijevaju napadu palmine pipe, koja je poharala gotovo sve palme (kanarske datulje) na dubrovačkom području i diljem jadranske obale. ●

EU Project: Arboretum and Villa Trsteno

Arboretum of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Trsteno is the name given to an architectural complex of a historical summer estate with gardens, old olive groves and areas with natural vegetation that extends over 28 hectares, located in Trsteno, 25 km west of Dubrovnik. The Arboretum has scientific, museological, educative, educational and tourist purposes. Since 1951, Trsteno Arboretum has been managed by the Croatian Academy of Sciences and Arts.

The history of the Trsteno summer estate began with the construction of the Gučetić Villa garden in the period from 1494 to 1502. Its importance is best described by the fact that it is the only preserved garden in the Dubrovnik area whose development in the last five centuries saw an evolutionary growth through various styles and an expansion to a larger area. From a simple, early Renaissance composition of a Dubrovnik garden, the late Renaissance and Baroque periods

gave it a distinct single-axis concept, which remains recognisable for its singularity to this day.

In 1948 the summer estate was declared a protected area of natural rarity. In 1962 the Arboretum was enrolled in the register of protected natural sites as a natural/horticultural monument. In 1967 it was given the attribute of a cultural monument and in 2017 the entire summer estate and Trsteno Arboretum were declared a cultural good.

There are 465 vascular plant species in Arboretum. The latest dendroflora research, published in 2018, identified 317 tree species in Arboretum, which belong to 179 different genera from 82 families.

Every year the Croatian Academy of Sciences and Arts invests considerable financial funds in Trsteno Arboretum renovation and development. Over the past few years, with the help of EU funds, it has intensified renovation and revitalisation activities in Trsteno Arboretum. ●

Izjave HAZU za javnost

*Public Statements by the Croatian
Academy of Sciences and Arts*

IZJAVA PREDSJEDNIKA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI AKADEMIKA ZVONKA KUSIĆA U POVODU 75. OBLJETNICE SMRTI NIKOLE TESLE

STATEMENT BY THE PRESIDENT OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS ZVONKO KUSIĆ ON THE OCCASION OF THE 75TH ANNIVERSARY OF NIKOLA TESLA'S DEATH

Nikola Tesla velikan je čitavog čovječanstva bez čijih bi otkrića, izuma i patenata bila nezamisliva suvremena civilizacija. Tesla pripada kategoriji pravih znanstvenika, otkrivača novih istina. Osim genijalnog i kreativnog uma, krasile su ga i mnoge ljudske vrline: marljivost, skromnost, samozatajnost, humanost i poštivanje općih etičkih i moralnih vrijednosti. Nije mario za materijalne stvari niti se zamarao slavom. Vjerovao je da će napredak u znanosti i tehnici zbližavati ljude i ukloniti uzroke ratova. Stoga njegov život i ideje i danas služe kao uzor i trajni poticaj cijelom svijetu te mogu biti pokretač razvoja.

Teslom se na poseban način ponosi Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, koja je među prvima prepoznala njegovu veličinu i zasluge izabравši ga 17. prosinca 1896. za svojeg člana. Kako piše u zapisniku s Akademijine skupštine, s 14 glasova *za* i jednim glasom *protiv* u tajnom glasovanju za člana je izabran Nikola Tesla, „elektrotehničar u Americi“. Tada je imao samo 40 godina te je jedan od najmlađih članova Akademije uopće. Nikola Tesla bio je član Akademije 46 godina, do smrti 7. siječnja 1943., čime je ostao trajno povezan s Hrvatskom i njezinom znanosti, poput mnogih koji su djelovali izvan domovine.

Hrvatska akademija ponosna je i stoga što su najpoznatije spomenike Tesli izradila dvojica istaknutih hrvatskih kipara koji su bili njezini članovi – Ivan Meštrović spomenik u Zagrebu, i Frano Kršinić spomenik na Nijagarinim slapovima.

Svoje domoljublje Nikola Tesla iskazivao je djelatno, a ne deklaratativno. Prilikom zadnjeg posjeta domovini 1892. izrazio je spremnost „savjetom i činom“ pomoći Zagrebu i Hrvatskoj u primjeni električne energije. Stoga i danas može biti primjer kako se domovini i društvenoj zajednici pridonosi svakodnevno, obavljanjem uobičajenih poslovnih i drugih dužnosti.

U Zagrebu 5. siječnja 2018.

Akademik Zvonko Kusić

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Nikola Tesla was a great man for the whole of mankind and without his discoveries, inventions and patents, modern civilization would be inconceivable. Tesla belongs to the category of true scientists, discoverers of new truths. In addition to his genius and creative mind, he was graced with many virtues: diligence, modesty, quietness, humanity and respect for general ethical and moral values. He did not care for material things and he was not bothered about fame. He believed that scientific and technical progress would bring people closer and obviate war. Therefore, his life and ideas to this day serve as a role model and a permanent stimulus to the entire world and they can be drivers of development.

The Croatian Academy of Sciences and Arts is especially proud of Tesla and it was among the first to recognize Tesla's greatness and merits by electing him a member on December 17, 1896. According to the minutes of the Academy Assembly, Nikola Tesla, “electrical engineer in America”, was elected by secret ballot with 14 votes *in favour* and 1 *against*. He was only 40 at the time and remains one of the youngest Academy members. He was a member for 46 years, until he died on January 7, 1943, thus remaining permanently linked with Croatia and its science, like many others who worked outside their homeland.

The Croatian Academy is also proud that the best-known monuments of Tesla were made by two eminent Croatian sculptors who were its members – Ivan Meštrović's monument in Zagreb and Frano Kršinić's monument in Niagara Falls.

Nikola Tesla expressed his patriotism through actions rather than just words. On the occasion of his last visit to the homeland in 1892 he expressed his willingness to offer his “counsel and actions” to help Zagreb and Croatia use electricity. Thus, he can still be used as an example of how to help the homeland and the community every day, by doing one's regular professional and other duties.

Zagreb, January 5, 2018

Professor Zvonko Kusić, PhD

President of the Croatian Academy of Sciences and Arts

**IZJAVA PREDSJEDNIKA HRVATSKE
AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI
AKADEMIKA ZVONKA KUSIĆA U
POVODU 90. OBLJETNICE SMRTI
STJEPANA RADIĆA****STATEMENT OF THE PRESIDENT
OF THE CROATIAN ACADEMY OF
SCIENCES AND ARTS ON THE
OCCASION OF THE 90TH ANNIVERSARY
OF STJEPAN RADIĆ'S DEATH**

Stjepan Radić jedna je od najznačajnijih osoba cjelokupne hrvatske povijesti, prvi političar koji je svojim idejama i programom okupio najveći dio hrvatskog naroda postavši njegovom voljom predvodnik borbe za hrvatsku slobodu, državnost i samobitnost. Kao narodni vođa i prosvjetitelj hrvatsku državnotvornu ideju prenio je u sve slojeve hrvatskog naroda i nadogradio je pozitivnim vrednotama na kojima Hrvatska treba počivati, kao što su sloboda, demokracija, republikanizam, mirovost, čovječnost, poštovanje, socijalna pravda, solidarnost, ljudska prava, prava žena i prava manjina. Time je postao vizionar istinski slobodne i napredne Hrvatske za koju je prije 90 godina položio život. Ideal Stjepana Radića bila je slobodna, dobro uređena, pravedna i socijalna država koja će odgovarati stoljetnim težnjama hrvatskog naroda, Hrvatska kao zemlja slobodnih, sretnih i prosvijećenih građana, integrirana u Europu, otvorena prema drugima i okrenuta budućnosti. Radićevo poimanje politike i javnog djelovanja podrazumijevalo je praktičan rad i konkretne poteze da se Hrvatska izbori za svoja prava i pokrene naprijed na svim društvenim razinama, posebno u gospodarstvu i prosvjeti. Svojom žrtvom, životnim primjerom i baštinom koju je ostavio budućim hrvatskim naraštajima Stjepan Radić i danas služi kao uzor, nadahnuće i putokaz u izgradnji bolje Hrvatske i boljeg svijeta.

U Zagrebu 7. kolovoza 2018.

Akademik Zvonko Kusić
Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Stjepan Radić was one of the most significant individuals in the whole of Croatian history, the first politician to have ideas and a programme to unite the largest part of the Croatian people, whom they chose to lead the struggle for Croatian freedom, statehood and identity. As people's leader and educator, he integrated the idea of Croatian sovereignty in all layers of Croatian society and he upgraded it with positive values on which Croatia should be founded, like freedom, democracy, republicanism, pacifism, humanity, honesty, social justice, solidarity, human rights, women's rights and rights of minorities. This made him a visionary leader of a truly free and progressive Croatia for which he gave his life 90 years ago. Stjepan Radić's ideal was a free, well organized, equitable social state that would correspond with the centuries-old aspirations of Croatian people, Croatia as a land of free, happy and educated citizens, integrated into Europe, open to others and facing the future. Radić's view of politics and public work entailed practical work and specific actions to help Croatia fight for its rights and move forward on all social levels, especially in the economy and in education. Stjepan Radić's sacrifice, his life and the heritage he left to future Croatian generations to this day serve as a role-model, inspiration and guidance to build a better Croatia and a better world.

Zagreb, August 7, 2018

Professor Zvonko Kusić, PhD
President of the Croatian Academy of Sciences and Arts

POSJETITELJI IZLOŽBE MARIN GETALDIĆ – POGLED U NOVO DOBA U DUBROVNIKU / THE
VISITORS OF THE EXHIBITION MARIN GETALDIĆ – VIEW TO THE NEW ERA IN DUBROVNIK

Projekt *Upoznajmo hrvatsku znanstvenu baštinu*

Marijana Borić

Projekt *Upoznajmo hrvatsku znanstvenu baštinu* osmišljen je u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, a podržavaju ga Zaklada HAZU i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske. Ciljevi su projekta prezentirati rezultate istraživanja koji se provode u Akademijinu Odsjeku za povijest prirodnih i matematičkih znanosti te afirmirati hrvatsko znanstveno nasljeđe ne samo u znanstvenim krugovima već i šire. Projektom se želi istaknuti i da je znanstvena baština segment ukupne kulturne baštine te prepoznatljiv dio nacionalnoga identiteta. Projektne aktivnosti organiziraju se u suradnji s uglednim znanstvenim i baštinskim institucijama u zemlji i u svijetu. Premda je ishodište rada projekta u znanstvenim istraživanjima, zamišljeno je da on ima društvenu i obrazovnu ulogu, pa su sadržaji koje organizira dopuna nastavnim programima. Uz korištenje novih tehnologija i posebno pripremljenih tema iz hrvatske znanstvene baštine potiču se edukacija te razvoj kreativnoga i kritičkoga mišljenja. Takvim pristupom pobuđuje se interes šire javnosti, a mlađi se, zahvaljujući posebno pripremljenim sadržajima, uz učenje o razvoju znanosti i doprinosima hrvatskih velikana ukupnomu civilizacijskomu razvoju, dodatno senzibiliziraju za znanost i odgajaju u duhu privrženosti vlastitoj tradiciji.

U sklopu projekta *Upoznajmo hrvatsku znanstvenu baštinu* od 2014. do danas organiziran je velik broj predavanja, edukativnih radionica, izložba te znanstvenih kolokvija u dvadesetak gradova u zemlji i u inozemstvu. Od samoga početka djelovanja projekta

najveća se pozornost posvećivala velikanim hrvatske znanstvene baštine koji su bili osobito važni ne samo za nacionalnu kulturu već i za razvoj znanosti u širem europskome kontekstu. Stoga je projekt od 2014. započeo s radom na obilježavanju 400. obljetnice objavljivanja tehničkoga priručnika *Machinae novae*, kapitalnoga djela Fausta Vrančića, izumitelja svjetskoga glasa, koju je UNESCO ubrojio u kalendarskih događanja za godinu 2015. Tim su povodom djelatno ostvarene pripreme za održavanje međunarodnoga znanstvenoga skupa *Faust Vrančić i njegovo doba* (2015.), koji je pod pokroviteljstvom HAZU organizirao Memorijalni centar *Faust Vrančić*. U Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti postavljene su i dvije edukativne, multimedijalne izložbe: *Faust Vrančić – upoznajmo hrvatsku znanstvenu baštinu* (travanj – lipanj 2016.) i *Tragovima Fausta Vrančića* (ožujak – rujan 2017.), obje organizirane u povodu 400. obljetnice Vrančićeve smrti. U okviru rada na projektu s ciljem međunarodnog promicanja hrvatskoga znanstvenoga nasljeđa održan je niz znanstvenih kolokvija o Faustu Vrančiću u inozemstvu: Rim (2016.), Prag (2017.), Budimpešta (2017.) i Beč (2018.). Osim toga, u sklopu međunarodne suradnje dr. sc. Marijana Borić bila je autorica izložbe u Rimu *Faust Vrančić e la sua eredità europea (Faust Vrančić u kontekstu europske baštine)*, kojom se u *Europskoj godini kulturne baštine* predstavilo Vrančićeve nasljeđe na europskoj razini. Izložba je postavljena u Palači Falconieri – Mađarskoj akademiji u Rimu od 13. studenoga do 7. prosinca 2018., u organizaciji Veleposlanstva Republike Hrvatske.

vatske pri Svetoj Stolici (partneri: Veleposlanstvo Mađarske pri Svetoj Stolici i Mađarska akademija u Rimu; suorganizatori: HAZU, NSK i Tehnički muzej u Zagrebu).

Tijekom 2018. godine projekt *Upoznajmo hrvatsku znanstvenu baštinu* uglavnom je bio posvećen obilježavanju 450. obljetnice rođenja Marina Getaldića. U zemlji i u inozemstvu održan je velik broj predavaњa, tribina i radionica s temama iz hrvatske znanstvene baštine, te su znanstvenici uključeni u rad na projektu sudjelovali u nizu kulturnih manifestacija i programa u Rimu, Beču, Budimpešti, Zagrebu, Dubrovniku, Splitu, Osijeku, Šibeniku, Trogiru, Novalji, Virovitici, Sisku, Zadru, Vodicama, Omišu i Prvić Luci. Uz promicanje Getaldićeva znanstvenog nasljeđa kao glavne teme, dio aktivnosti projekta bio je posvećen i drugim temama iz povijesti znanosti u Hrvata (Herman Dalmatin, Ruđer Bošković, Nikola Tesla i dr.). Isto tako projekt je u studenome predstavljen mađarskoj javnosti na *Tjednu hrvatske kulture 2018.* u Budimpešti, za vrijeme kojega je postavljena edukativna, multimedijiska i interaktivna izložba *Marin Getaldić – pogled u novo doba*, u sklopu koje su se održavala predavanja i edukativne radionice o Getaldiću. Izložba je prvotno priređena i postavljena u palači HAZU, u Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU (18. rujna – 15. listopada 2018.), a zatim u Znanstvenoj knjižnici u Dubrovniku (18. listopada – 20. studenoga 2018.), u povodu manifestacije Mjesec hrvatske knjige 2018.

Edukativne, multimedijiske izložbe koje se piređuju u okviru projekta *Upoznajmo hrvatsku znanstvenu baštinu* bile su besplatne za publiku te vrlo posjećene, kao i predavanja i radionice koji su organizirani u sklopu izložaba. Za potrebe ovogodišnje izložbe o Getaldiću priređeni su raznoliki sadržaji. Uz izložbu Getaldićeva djela te faksimile očuvanih arhivskih dokumenata, kao i faksimile njegove znanstvene korespondencije s istaknutim velikanima, načinjena je digitalizacija svih Getaldićevih djela te su priređene

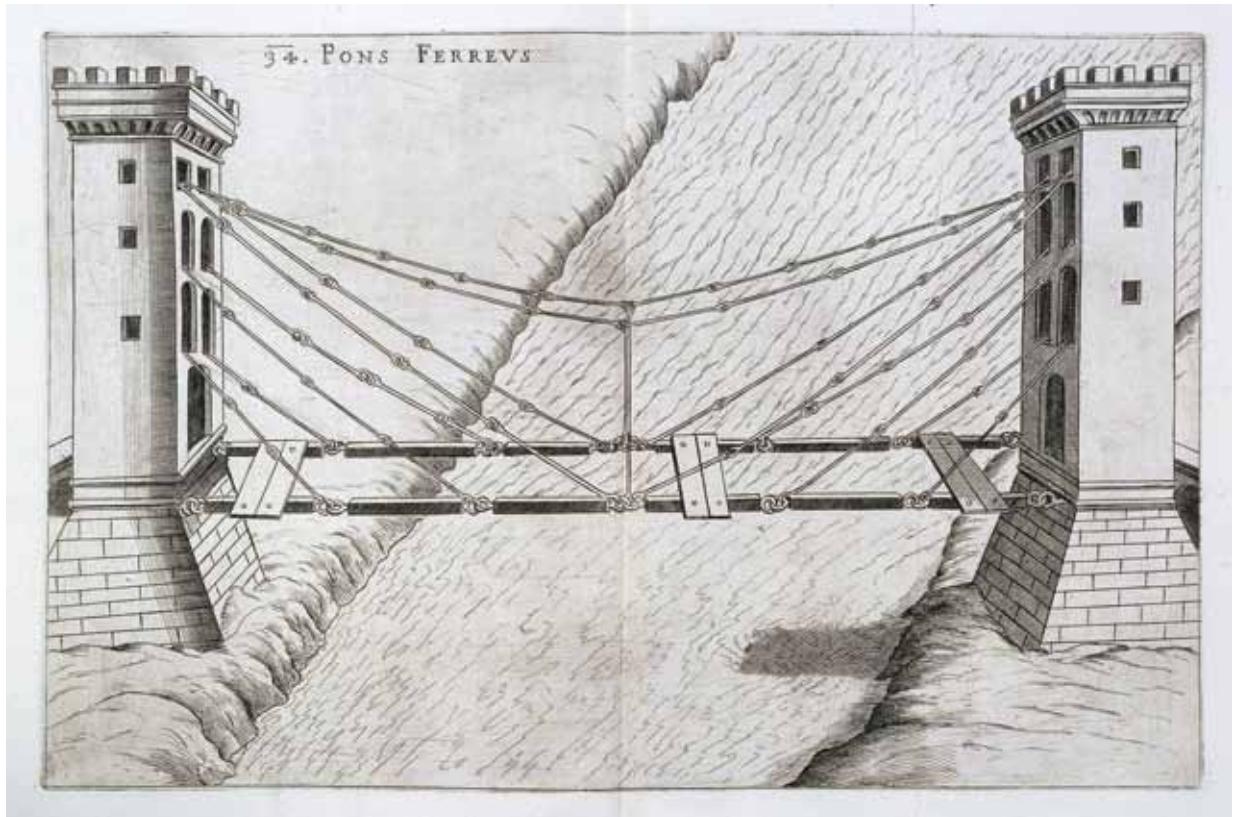

videoprezentacije i osmišljene različite edukativne igrice koje su se mogle pregledavati na računalima. Izloženi su stari instrumenti i interaktivni pokusi, koji su posjetiteljima prikazali specifičnost Getaldićeva eksperimentalnoga rada te ilustrirali bit i smisao njegova doprinosa razvoju znanosti. Uz to izložena su i neka umjetnička djela nadahnuta Marinom Getaldićem, izrađena posebno za tu priliku. Uz događanja koja se organiziraju u Akademiji, projekt je posljednjih godina predstavljen na brojnim manifestacijama: *Festivalu znanosti, Europskoj noći muzeja, Međunarodnom dječjem festivalu u Šibeniku, Mjesecu hrvatske knjige, Međunarodnom danu istraživača, Festivalu radosne kulture, Skoku u znanost, STEAM tjednu* i dr. K tomu, od 2015. godine projekt se razmatra i u radu Međunarodne škole *Faust Vrančić* u organizaciji Matice iseljenika. Rad na afirmaciji hrvatskoga znanstvenoga nasljeđa nastavlja se i u godini 2019. Dogovorene su izložbe u Zadru i u Rimu, te se proširuje krug suradnje u zemlji i u inozemstvu. Aktivnosti vezane uz projekt *Upoznajmo hrvatsku znanstvenu baštinu* prisutne su u medijima (televizija, radio i portal), a moguće ih je pratiti i preko društvenih mreža: **Croatian scientific heritage**; izložba **Marin Getaldić** (facebook) i @croatianscientificheritage (instagram) te na internetskim stranicama Akademije te brojnih kulturnih ustanova s kojima su sudionici projekta surađivali. ●

NAJSTARIJI TELESKOP U HRVATSKOJ / THE OLDEST TELESCOPE IN CROATIA

VISEĆI MOST, CRTEŽ FAUSTA VRANČIĆA / THE SUSPENSION BRIDGE, DRAWING BY FAUST VRANČIĆ

Meet the Croatian Scientific Heritage Project

The *Meet the Croatian Scientific Heritage Project* was created in the Croatian Academy for Sciences and Arts, with support from the Academy Foundation and the Ministry of Science, Education and Sports of the Republic of Croatia. Project goals are to present results of research done by the Academy's Division for the History of Natural and Mathematical Sciences and to affirm the Croatian scientific heritage, beyond just scientific circles. The Project also wishes to stress that the scientific heritage is a segment of the total cultural heritage and a recognizable element of the national identity. Project activities are organized in cooperation with distinguished scientific and heritage institutions in the country and abroad. Even though the starting point of the project is in scientific research, it is conceived to have a social and educative role, so the activities it organizes are a supplement to curricula. By using new technologies and specially prepared topics from the Croatian scientific heritage, education and the development of creative and critical thinking are encouraged. Such an approach raises the interest of the general public, and young people, thanks to specially prepared activities, alongside learning about the development of science and the contributions made by Croatian greats to the development of civilization as a whole, are also additionally sensitized to science and are raised in the spirit of allegiance to their own tradition.

Since 2014, as part of the *Meet the Croatian Scientific Heritage Project*, a large number of lectures, educational workshops, exhibitions and colloquia have been held in some twenty cities at home and abroad. From the very beginning of the Project, the greatest attention has been paid to the greats of the Croatian scientific heritage that have been important not only for national culture, but also for the development of science in the wider European context. Therefore, since 2014, the Project started working on marking the 400-year anniversary of the publication of the technical

manual *Machinae Novae*, the seminal work by Faust Vrančić, the world-renowned inventor, which UNESCO marked in its calendar of important events in 2015. For that occasion, preparations were done for an international scientific gathering titled "Faust Vrančić and his era" (2015), organized by the Faust Vrančić Memorial Center, under the patronage of the Croatian Academy for Sciences and Arts. Also, at the Croatian Academy for Sciences and Arts, two educative, multimedia exhibitions were put on: *Faust Vrančić – Meet the Croatian Scientific Heritage* (April – June 2016) and *On the Trail of Faust Vrančić* (March – September 2017), both organized to mark the 400th anniversary of Vrančić's death. Within the project, with international promotion of the Croatian scientific heritage in mind, a number of scientific colloquia on Faust Vrančić were held abroad: Rome (2016), Prague (2017), Budapest (2017) and Vienna (2018). Additionally, within the scope of international cooperation, Dr Marijana Borić authored an exhibition in Rome titled *Faust Vrančić e la sua eredità europea (Faust Vrančić in the context of European heritage)* which, in the Year of European Cultural Heritage, represented Vrančić's legacy at the European level. The exhibition was held at the Falconieri Palace – Hungarian Academy in Rome, from November 13 to December 7 2018, and was organized by the Embassy of the Republic of Croatia to the Holy See (in partnership with the Hungarian Academy in Rome, and co-organized by the Croatian Academy for Sciences and Arts, the National University Library and the Zagreb Technical Museum).

In 2018 the *Meet the Croatian Scientific Heritage Project* was mostly focused on the marking of the 450th anniversary of the birth of Marin Getaldić. At home and abroad a large number of lectures, forums and workshops were held on the topic of the Croatian scientific heritage, and the scientists involved in the Project participated in a number of cultural events and programs in Rome, Vienna, Budapest, Zagreb, Dubrovnik, Split,

Osijek, Šibenik, Trogir, Novalja, Virovitica, Sisak, Zadar, Vodice and Prvić Luka. Along with the promotion of Getaldić's scientific heritage as the main theme, some project activities were dedicated to other topics related to the history of science in Croatia (Herman Dalmatin, Ruder Bošković, Nikola Tesla and others). Also, the Project was presented to the Hungarian public as part of the Croatian Culture Week in November of 2018 in Budapest, through an educational, multimedia and interactive exhibition entitled *Marin Getaldić – view to the new era*, with lectures and education workshops on Getaldić. The exhibition was originally staged at the Academy Palace, at the Strossmayer Gallery of Old Masters (September 18 – October 15, 2018), followed by a staging at the Science Library in Dubrovnik (October 18 – November 20 2018), as part of the Croatian Book Month 2018 event.

Educational multimedia exhibitions organized by the *Meet the Croatian Scientific Heritage* Project were free for the public and very well visited, just like the lectures and workshops organized with the exhibitions. For the purposes of this year's exhibition on Getaldić various happenings were organized. Alongside displays of Getaldić's works and facsimiles of preserved archival documents, as well as facsimiles of his scientific correspondence with notable greats, all of Getaldić's work was digitized, and video presentations and various educational games were created that can be viewed using a computer. In addition, old instruments and interactive experiments were displayed, which showed the visitors the specificity of Getaldić's experimental work, and illustrated the purpose and meaning of his contribution to the development of science. Also artwork inspired by Marin Getaldić was displayed, created specifically for this occasion. Alongside the happenings organized at the Academy, over the last several years the project was presented at many events: Science Festival, European Museum Night, International Children's Festival in Šibenik, Joyful Culture Festival, Leap in Science, STEAM

Week and more. Furthermore, since 2015 the Project has also been considered within the work of the Faust Vrančić International Schools, under the organization of the Croatian Heritage Foundation. Work related to the affirmation of the Croatian scientific heritage continues in 2019. Exhibitions are being organized in Zadar and Rome, and the circle of co-operation is being widened at home and abroad. Activities related to the *Meet the Croatian Scientific Heritage* Project are present in the media (TV, radio and news sites), and can also be followed on social media: **Croatian scientific heritage; Marin Getaldić exhibition** (facebook) and **@croatianscientificheritage** (instagram), as well as on the Academy's website and the websites of many other cultural institutions associates that are working with us on the Project.●

Novi članovi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (izabrani 2018.)

Na skupštini Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti održanoj 10. svibnja 2018. za nove redovite članove Hrvatske akademije izabrani su:

I. RAZRED ZA DRUŠTVENE ZNANOSTI

Akademik Arsen Bačić, r. 1951.

Akademik Željko Tomičić, r. 1941.

II. RAZRED ZA MATEMATIČKE, FIZIČKE I KEMIJSKE ZNANOSTI

Akademik Goran Muić, r. 1969.

Akademik Tomislav Cvitaš, r. 1943.

IV. RAZRED ZA MEDICINSKE ZNANOSTI

Akademik Dražen Matičić, r. 1965.

Akademkinja
Mirna Šitum,
r. 1962.

Za dopisne članove Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabrani su:

Davor Rodin, Silvio Ferrari, Vanda Grubišić, Jadranka Gvozdanović, Ivan Mirković, Živko Pavletić, Harry White i Peter Wriggers.

Za članove suradnike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabrani su:

u Razredu za društvene znanosti: Andrejko Akrap, Vladimir Strugar i Stjepan Čosić; u Razredu za prirodne znanosti: Vlasta Čosović i Tvrtko Korbar; u Razredu za medicinske znanosti: Lovorka Grgurević i Davor Štimac; u Razredu za likovne umjetnosti: Krešimir Rogina i Vinko Penezić; u Razredu za glazbenu umjetnost i muzikologiju: Hana Breko Kustura; u Razredu za tehničke znanosti: Sanja Steiner.

Za članove suradnike Hrvatske akademije ponovno su izabrani:

Silvia Tomić, Miloš Judaš, Mira Menac-Mihalić, Marko Tadić, Nenad Fabijanić i Jurica Sorić.

V. RAZRED ZA FILOLOŠKE ZNANOSTI

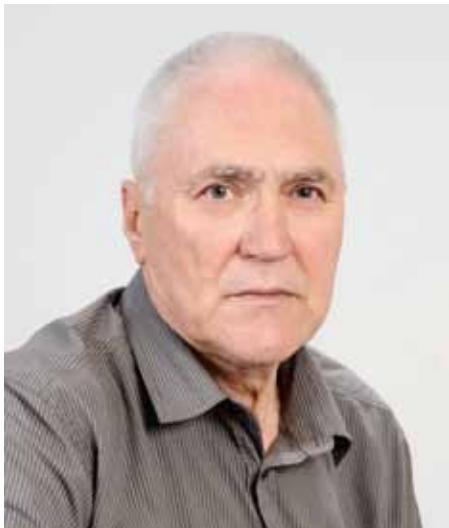
Akademik Marko Samardžija, r. 1947.

VI. RAZRED ZA KNJIŽEVNOST

Akademkinja Željka Čorak, r. 1943.

VII. RAZRED ZA LIKOVNE UMJETNOSTI

Akademik Igor Rončević, r. 1951.

VII. RAZRED ZA GLAZBENU UMJETNOST I MUZIKOLOGIJU

Akademik Davorin Kempf, r. 1947.

Nagrade i priznanja

Prizes and Commendations

ODLIKOVANJE

Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović odlikovala je Redom kneza Branimira s oglicom akademika Radoslava Katičića, Redom Ante Starčevića akademika Luku Paljetka, a Poveljom Republike Hrvatske akademika Tonka Maroevića.

DECORATION

The President of the Republic of Croatia, Kolinda Grabar-Kitarović, decorated Full Academy Members Radoslav Katičić (with the Order of Duke Branimir on Collar Ribbon), Luko Paljetak (with the Order of Ante Starčević) and Tonko Maroević (with the Charter of the Republic of Croatia).

Dogadjanja u HAZU u 2018.

Events at the Croatian Academy in 2018

BOKELOJSKA MORNARICA I KOLO SVETOG TRIPUNA KAO TRADICIJA BOKELOJSKIH HRVATA

Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić sudjelovao je 19. siječnja 2018. na znanstveno-stručnom skupu *Bokeletska mornarica i Kolo svetog Tripuna kao tradicija bokeletskih Hrvata* održanom u Muzeju Mimara u organizaciji Ministarstva kulture i Hrvatske bratovštine *Bokeletska mornarica 809*. Skup je održan radi razmatranja mogućnosti zajedničke nominacije Bokeletske mornarice i Kola svetog Tripuna za uvrštanje na UNESCO-ov Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva koju bi uputile Hrvatska i Crna Gora. U svojem je govoru akademik Kusić podsjetio na bogatu kulturnu baštinu Hrvata u Boki kotorskoj. „Na rubu zapadnog kršćanstva, gdje se susreću katoličanstvo i pravoslavlje, dio hrvatskog korpusa odvojen od domovine, uspio se ne samo održati već i stvoriti kulturna dobra u nerazmjeru sa svojim brojem. Pritom je veliku ulogu odigrala Katolička crkva i stoga je identitet tamošnjih Hrvata i Katoličke crkve neodvojiv, što se očituje i u slavljenju svetog Tripuna. Jasno je da su Bokeletska mornarica i Kolo svetog Tripuna tekovina hrvatskoga naroda i hrvatske kulture“, kazao je akademik Kusić. Odao je priznanje bokeletskim Hrvatima koji žive u Hrvatskoj, gdje su stvorili bratovštine u pet mjesta (Zagrebu, Rijeci, Splitu, Puli i Dubrovniku) prenoseći tako kroz više generacija tradiciju Bokeletske mornarice i njezgujući Kolo svetog Tripuna kao simbolični ritual kojim dokazuju pripadnost hrvatskom narodu. (M. L.)

BOKA NAVY AND SAINT TRIPUN DANCE AS TRADITIONS OF BOKA KOTORSKA CROATS

On January 19, 2018 the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić participated in the scientific-professional meeting “Boka Navy and the Saint Tryphon Dance as Traditions of Boka Kotorska Croats” held in the Mimara Museum and organized by the Ministry of Culture and the Croatian Confraternity “Boka Navy 809”. The objective of the meeting was to examine the possibilities for a joint Croatian-Montenegrin nomination of Boka Navy and the Saint Tryphon dance for the UNESCO Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity. In his speech Kusić recalled rich cultural heritage of Boka Kotorska Croats. “On the margin

of Western Christianity, where Catholicism and Orthodoxy meet, a part of Croatian corpus was separated from the homeland, and it managed not only to preserve itself, but also to create a cultural value completely incommensurate with its numbers. In this process an important role was played by the Catholic Church and therefore the identity of Boka Croats is inseparable from the Catholic Church, which is evident in the Saint Tryphon celebrations. The Boka Navy and the Saint Tryphon Dance are clearly a legacy of the Croatian people and Croatian culture”, said Kusić. He showed his appreciation to Boka Croats who live in Croatia, where they have established confraternities in five cities (Zagreb, Rijeka, Split, Pula and Dubrovnik), thus passing on Boka Navy traditions to several generations and preserving the Saint Tryphon dance as a symbolic ritual that proves they belong to the Croatian nation. (M. L.)

U OSJEČKOM NUTARNJEM GRADU / IN DER INNEREN STADT VON ESSEK

U Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 25. siječnja 2018. predstavljena je knjiga prof. dr. sc. Helene Sablić Tomić *U osječkom Nutarnjem gradu / In der Inneren Stadt von Essek* koju je objavio Zavod za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Osijeku. Riječ je o djelu posvećenom osječkoj Tvrđi, trećoj knjizi u ediciji *Mursa aeterna*, u kojoj su ranije objavljene knjige *Mursa i Veliki osječki most*. Knjiga je objavljena na hrvatskom i njemačkom jeziku. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić podsjetio je na početak novovjekovno-

ga grada Osijeka nastalog tri godine nakon oslobođenja od Osmanlija 1690. na geostrateški važnoj lokaciji pokraj ušća Drave u Dunav. Uz Nutarnji grad u kojem se nalazi osječka Tvrđa s vremenom su nastali Gornji i Donji grad, koji su 1786. ujedinjeni u jedinstveni grad Osijek. Akademik Kusić spomenuo je da je u Osijeku rođen utemeljitelj Akademije Josip Juraj Strossmayer, da su osječku gimnaziju pogađala dvojica Akademijinih počasnih članova, nobelovci Lavoslav Ružička i Vladimir Prelog, te da su na području Osječko-baranjske županije u razdoblju proteklih 150 godina rođena ili djelovala 44 redovita člana Hrvatske akademije. Akademkinja Dubravka Oraić Tolić istaknula je interdisciplinarni pristup kojim autorica knjige iščitava „tajnopus“ Osijeka. „Osijek je još početkom XVIII. stoljeća imao vodovod i kanalizaciju, a gimnaziju je dobio 1729., prije nego su osnovana sveučilišta u Londonu i Moskvi“, kazala je akademkinja Oraić Tolić istaknuvši da se srednjoeuropski identitet Osijeka prepoznaće od graditeljstva do gastronomije. Među zanimljivostima iz osječke povijesti spomenula je porez bećarinu, koji su plaćale osobe koje su noću remetile javni red i mir. Oširnije je o početcima osječkoga Nutarnjeg grada govorio glavni urednik knjige akademik Andrija Mutnjaković, koji je pojasnio da je Nutarnji grad sagrađen na mjestu otomanskog grada, ali kao potpuno novi grad s osnaženim fortifikacijskim sustavom, dok su dotadašnji stanovnici preseljeni na područje Gornjega grada. Kao posebnu vrijednost osječke Tvrđe naveo je zeleni pojaz sastavljen od parkova i travnjaka kojima je

okružena, što predstavlja poseban urbanistički fenomen.

Autorica knjige Helena Sablić Tomić istaknula je povijesnu i umjetničku vrijednost osječke Tvrđe zbog koje bi, po njezinu mišljenju, trebala biti uvrštena na UNESCO-ov Popis svjetske baštine. Za svoju knjigu primila je 2018. Književnu nagradu Stjepana Bilića-Prića Zaklade HAZU. (M. L.)

IN THE INNER CITY OF OSIJEK / IN DER INNEREN STADT VON ESEK

The book *In the Inner City of Osijek / In der Inneren Stadt von Essek* by Professor Helena Sablić Tomić, PhD, published by the Academy Institute for Scientific and Artistic Work in Osijek, was presented on January 25, 2018 in the library of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The book is dedicated to the old part of Osijek called Tvrđa, and it is the third book in *Mursa aeterna* imprint which previously published the books *Mursa* and *The Great Osijek Bridge*. This book was published in Croatian and in German. The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić recalled the beginnings of the new city of Osijek, formed three years after the liberation from the Ottomans in 1690 at an important geo-strategic location next to the confluence of the Drava and the Danube. Next to the Inner City, where Tvrđa is located, the Upper and the Lower Town were formed and in 1786 they were united in the single city of Osijek. Kusić mentioned that the founder of the Academy Josip Juraj Strossmayer was born in Osijek, that two honorary Academy members, Nobel laureates Lavoslav Ružička and Vladimir Prelog, attended the grammar school in Osijek, and that 44 Academy members were either born or worked in Osijek-Baranya County in the last 150 years. Full Academy Member Dubravka Oraić Tolić highlighted the interdisciplinary approach that the author used to read Osijek's "secret writings". "As early as the beginning of the 18th century Osijek had a water supply and sewage system, and the grammar school opened in 1729, even before the universities of London and Moscow were founded", said Oraić Tolić, stating that the Central European identity of Osijek is recognisable in its architecture

as well as in its gastronomy. Among many curiosities from Osijek's history, she mentioned a tax called the *bećarina* that people who disturbed public order and peace had to pay. Full Academy Member and lead editor of the book Andrija Mutnjaković spoke about the beginnings of the Inner City of Osijek in more detail, explaining that it was built on the site of the Ottoman city, but as a completely new city with strong fortifications, while its former inhabitants were moved to the Upper Town area. As a special feature of Osijek's Tvrđa, he mentioned the surrounding green stretch of parks and meadows which represents a unique urban design phenomenon.

The author, Helena Sablić Tomić, emphasized the historic and artistic value of Tvrđa which, she believes, should be included in UNESCO world heritage list. In 2018 she received the Stjepan Bilić-Prić Literary Award of the Academy Foundation for her book. (M. L.)

NOĆ MUZEJA 2018.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti sudjelovala je 26. siječnja 2018. u tradicionalnoj manifestaciji *Noć muzeja* sa svoje četiri jedinice – s tri muzejsko-galerijske ustanove i s Knjižnicom Akademije. Kao i ranijih godina, u Knjižnici HAZU za posjetitelje *Noći muzeja* pripremljen je čitav niz raznovrsnih programa. Igrači Hrvatskog akademskog hokejskog kluba *Mladost* predstavili su hokej na travi kao najstariji momčadski olimpijski sport koji se igra na olimpijskim igrama od 1904., a u Hrvatskoj od 1903., kad je došao zaslugom Franje Bučara. Posjetitelji su, uz ostalo, mogli razgledati muzejske eksponate Lavoslava Ružičke i Vladimira Preloga u Memorijalnoj sobi hrvatskih nobelovaca, kao i izložbu *Povijest Društva hrvatskih književnika 1900. – 1971. – iz arhiva Odsjeka za povijest hrvatske književnosti HAZU*. Bile su izložene i glagolske tiskane knjige iz Knjižnice HAZU (izvornici i faksimilni pretisci) te bibliofilsko faksimilno izdanje *Gutenbergove Biblijе* u 42 retka. Održana je i etnoradionica *Z ovim smo se igrali kad smo deca bili* koju su organizirali KUD Bistra i udružba Ekomuzej Bistra u suradnji s Odsjekom za etnologiju HAZU. Cilj joj je bio oživjeti tradicijsku kulturu Hrvatskog zagorja opisanu u etno-

grafskim i folklorističkim rukopisnim zapisima s kraja XIX. i početka XX. stoljeća s posebnim osvrtom na tradicijske dječje igre poput hodanja na štulama, nogometu s krpenjačama i drugih danas gotovo zaboravljenih dječjih igara. Suradnice Glagoljaškoga središta Frankopan OŠ Franu Krste Frankopana iz Zagreba i Odjela za hrvatsko glagoljaštvo Matice hrvatske održale su kreativnu glagoljičnu radionicu za mlade *Izradimo glagoljični suvenir!* kojom su na zabavan način popularizirali glagoljicu kao izvorno hrvatsko pismo. U Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU mogao se razgledati njezin stalni postav s djelima slavnih europskih slikara od XIV. do XIX. stoljeća. U Gliptoteci HAZU, uz stalni postav s istaknutim izlošcima uz temu Muzeji i sport te zbirku medalja i plaketa, bila je postavljena i izložba *Horizont očekivanja / Hrvatski paviljon na 57. Venecijanskom bijenalu*. U Hrvatskom muzeju arhitekture u povodu *Noći muzeja* predstavljen je izbor gradiva vezanog uz projekt Olimpijskog stadiona i sportskih zona na Poljudu u Splitu arhitekta akademika Borisa Magaša. U partnerstvu s Hrvatskom olimpijskom akademijom Hrvatskog olimpijskog odbora obilježen je spomen na Franju Bučara, oca hrvatskog sporta i olimpizma koji je 1920-ih godina živio u tadašnjoj vili Ehrlich, zgradi u kojoj se danas nalazi Hrvatski muzej arhitekture HAZU. (M. L.)

NIGHT OF THE MUSEUMS 2018

On January 26, 2018, the Croatian Academy of Sciences and Arts with its four units – three museums–galleries and the Academy Library - participated in the traditional event the *Night of the Museums*. As in previous years, a wide range of programmes was prepared for the visitors of the *Night of*

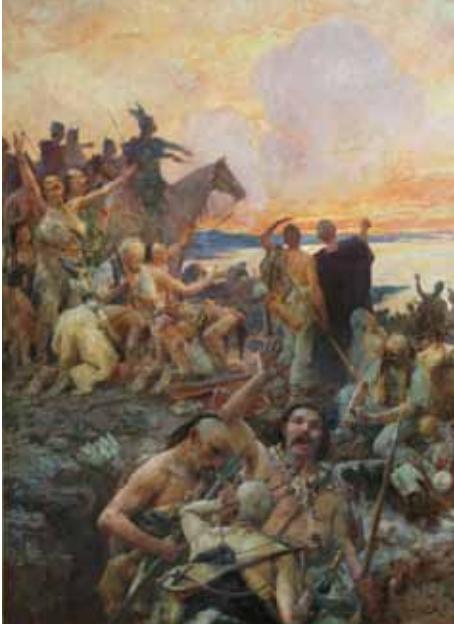
the Museums at the Academy Library. The players of the Mladost Croatian Academic Hockey Club presented field hockey as the oldest Olympic team sport, played at the Olympics since 1904 and in Croatia since 1903 when it was established here thanks to Franjo Bučar. Among other things, the visitors could see museum exhibits of Lavoslav Ružička and Vladimir Prelog in the Memorial Room of Croatian Nobel Laureates, as well as the exhibition *The History of the Croatian Writers' Association 1900–1971 – from the Archives of the Academy Division for the History of Croatian Literature*. Books from the Academy Library printed in Glagolitic script (originals and facsimile copies) were also exhibited, as well as the bibliophile facsimile edition of Gutenberg's 42-Line Bible. There was also an ethno-workshop called *This is What we Played with as Children*, organized by the Bistra Culture and Art Association and the Eco-museum Bistra Association, in collaboration with the Division for Ethnology of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The objective was to give life to the traditional culture of Hrvatsko Zagorje described in manuscripts from the late 19th and the early 20th century related to ethnography and folklore, with a special focus on traditional children's games like walking on stilts, football with a cloth ball, and other children's games that are nearly forgotten today. Collaborators from the Frankopan Glagolitic Centre of the Primary School Fran Krsto Frankopan in Zagreb and the Department for the Croatian Glagolitic Script of Matica Hrvatska held a creative Glagolitic workshop for the young, *Let's Make a Glagolitic Souvenir!* which popularized the Glagolitic alphabet as an authentic Croatian script. The permanent collection with works of famous European painters from the 14th to the 19th century was open to the public in the Strossmayer Gallery of Old Masters. The Academy Glyptotheque, along with the permanent collection with major exhibits on the topic Museums and Sport, and a collection of medals and plaques, hosted the exhibition *Horizon of Expectations / The Croatian Pavilion at the 57th Venetian Biennale*. On the occasion of the *Night of the Museums*, a selection of exhibits related to the project for the Olympic stadium and sport zones at Poljud in Split of the architect and Full Academy Member

Boris Magaš was presented at the Croatian Museum of Architecture. Franjo Bučar, father of Croatian sport and Olympism, was remembered in partnership with the Croatian Olympic Academy of the Croatian Olympic Committee. During the 1920s he lived in the then Villa Ehrlich, which today houses the Croatian Museum of Architecture. (M. L.)

O DOSELJENJU HRVATA

U Knjižnici Hrvatske akademije znaništi i umjetnosti 15. veljače 2018. arheolog dr. sc. Vladimir Sokol održao je predavanje „*Rodenje Europe*“ 790./791. – 795. – 800. – 812. ili kada i odakle su došli Hrvati, nova europska povijesna paradigma. Na temelju svojih istraživanja, Sokol je ustvrdio da su se Hrvati u svoju novu domovinu doselili ne u VII. nego krajem VII. stoljeća, kada ih je franački kralj Karlo Veliki angažirao da uniše Avarski kaganat u Panonskoj nizini koji je smetao Karlovu projektu obnove Zapadnog Imperija koji bi graničio s Bizantom. Pod vodstvom kneza Vojnomira, Hrvati su 795. osvojili avarske političke centar Hring, konfiscirali velike količine zlata i srebra te ga poslali u franačku prijestolnicu Aachen. Prema Sokolu, pradomovina Hrvata nalazila se u Češkoj, u porječju Labe, prema čijem je keltskom nazivu Alba (Bijela) pogreškom u X. stoljeću nastao pojam Bijela Hrvatska, koji bi trebao glasiti Polapska Hrvatska. Na tom je području Sokol identificirao toponime koji podsjećaju na imena petorice braće koja su, prema legendi zapisanoj u X. stoljeću, dovela Hrvate u novu domovinu. U prilog svojoj teoriji istaknuo je i arheološke nalaze posuda s jamičastim udubljenjima na dnu koji se mogu naći na području od Dunava, Vltave i Labe do Odre i Visle te na istočnojadranskom prostoru. „Da teške višegodišnje borbe hrvatske vojske s Avarima nisu bile uspješne, Karlo Veliki ne bi prešao Alpe i ne bi se mogao na brzinu koncem 800. na sam Božić okrunuti za imperatora Zapada. Karlo bi ostao iza Alpa, a Hrvati sjeverno od Dunava, dok bi Europa danas bila posve drukčijeg izgleda“, rekao je Sokol. Prema njegovim riječima, Hrvati su nakon pobjede nad Avarima naselili područje „Velike Augustove iliričke Dalmacije“ od ušća Drave u Dunav do Jadrana, s tim da je sve

do početka XI. stoljeća postojala i sjeverna hrvatska država pod dinastijom Slavnikovića koju su svojom pradomovinom smatrali i Česi i Poljaci, u čijim starim kronikama piše da potječu „iz Hrvata“. (M. L.)

ON THE SETTLING OF CROATS

On February 15, 2018, in the library of the Croatian Academy of Sciences and Arts, archaeologist Dr Vladimir Sokol gave a lecture *“The birth of Europe” 790/791 – 795 – 800 – 812 or when and where the Croats came from, a new European historic paradigm.* Based on his research, Sokol determined that the Croats arrived in their new homeland not in the seventh, but toward the end of the eighth century, when the Frankish king Charlemagne recruited them to destroy the Avar Khaganate in the Pannonian plain, for it stood in the way of his project aimed at the restoration of the Western Empire that would border with Byzantium. Under Duke Vojnomir's leadership, in 795 the Croats conquered the Avar political centre Hring, confiscated large quantities of gold and silver and sent them to the Frankish capital of Aachen. According to Sokol, the previous homeland of the Croats was in Czechia, in the Elbe river basin, whose Celtic name Alba (white), due to a mistake made in the tenth century, gave origin to the term White Croatia which in fact should have been called Polabian Croatia. In that area Sokol identified toponyms that recall the names of the five brothers who, according to the legend written down in the tenth century, led the Croats to their new homeland. His theory is proved by archaeological findings of dishes with concave forms at the bottom that can be found in the area from

the Danube, Voltava and Elbe to the Oder and Vistula rivers and in the east Adriatic area. “If the tough multiannual battles of the Croatian army with the Avars had not been successful, Charlemagne wouldn't have crossed the Alps and he wouldn't have been crowned the Emperor of the West on Christmas Day 800. Charlemagne would have stayed behind the Alps, and the Croats north of the Danube, while Europe would look totally different today”, said Sokol. According to him, after the victory over the Avars, the Croats settled the area of the “Greater Augustan Illyrian Dalmatia” from the entry of the Drava river into the Danube, to the Adriatic Sea. It is worth mentioning that until the beginning of the 11th century there was also a northern Croatian state ruled by the Slavnik dynasty, which both the Czechs and the Poles consider their ur-homeland, and in their old chronicles it is written that they originate “from Croats”. (M. L.)

POUKE HAŠKOGA TRIBUNALA: ŠTO SE HTJELO, A ŠTO SE POSTIGLO?

U organizaciji Znanstvenog vijeća za mir i ljudska prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 23. veljače 2018. održan je znanstveni skup na temu *Pouke Haškoga tribunala: što se htjelo, a što se postiglo?* Predsjednik Znanstvenog vijeća akademik Davorin Rudolf kazao je da oko osnutka i djelovanja Haškog tribunala postoje mnoge dvojbe i poručio da pouka djelovanja Haškog tribunala treba biti pravedno i učinkovito kažnjavanje počinitelja teških kaznenih djela u oružanim sukobima i ratovima, kao i suzbijanje, sprečavanje i obeshrabrvanje potencijalnih počinitelja zločina. „Pitanje je zašto Vijeće sigurnosti nije u Statut Haškog tribunala stavilo i zločine protiv mira i zašto Tribunal nije podigao optužnice za agresiju protiv većine nespornih protagonisti ratova, u dijelu Predsjedništva Jugoslavije i u srpskom političkom vrhu“, upitao se akademik Rudolf. Prof. dr. sc. Davor Derenčinović s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kazao je da se Haški tribunal ponajmanje bavio utvrđivanjem kaznene odgovornosti, a da se više bavio pitanjima povijesti. „Tu si je ovlast sud prisvojio. Sudovi nisu najbolja mjesta za utvrđivanje povijesti ni pouzdana

historiografska oruđa. Haškom tribunalu zadaća nije bila utvrditi istinu jer je model kaznenog postupka bio anglosaksonskog tipa, kroz sučeljavanje optužnice i obrane, pri čemu se glas žrtve ne može dovoljno glasno čuti niti se može na odgovarajući način utvrditi materijalna istina“, rekao je Derenčinović predbacivši Haškom tribunalu primjenu načela zapovjedne odgovornosti u najekstenzivnijem obliku. Odvjetnica Vesna Alaburić, koja je na Haškom tribunalu branila generala Milivoja Petkovića, kazala je da je osnutak *ad hoc* suda za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji i Ruandi bio svojevrstan eksperiment, pri čemu se prvi put sudilo svim zaraćenim stranama. Istaknula je da ne postoji dokaz da su politički čelnici Hrvata u BiH planirali počinjenje zločina i da su zločinačkim sredstvima htjeli ostvariti neki politički cilj. Ivan Zvonimir Čičak, predsjednik Hrvatskog helsinskih odbora, istaknuo je važnost davanja satisfakcije žrtvama zločina i kazao da Haški tribunal nije sudio narodima, skupinama i političkim projektima nego pojedincima. Upitao je što su hrvatski ministri pravosuđa u 18 godina, nakon prvostupanske presude Tihomiru Blaškiću, učinili da se umanji teza o međunarodnoj uplenjenosti Hrvatske u ratni sukob u BiH. Čičak je upozorio da je na djelu novi model ratovanja koji treba kontrolirati kako svijet ne bi srljao u propast. Podsjetio je na riječi pape Franje da je Treći svjetski rat već počeo, a da se zasad vodi preko medija. (M. L.)

LESSONS FROM THE HAGUE TRIBUNAL: WHAT WAS WANTED, AND WHAT WAS ACHIEVED?

A scientific meeting on the topic *Lessons from the Hague Tribunal: What was wanted, and what was achieved?* organized by the Scientific Council for Peace and Human Rights of the Croatian Academy of Sci-

ences and Arts was held on February 23, 2018. The President of the Scientific Council, Full Academy Member Davorin Rudolf, said that there was a lot of doubt about the establishment and work of the Hague Tribunal, stating that the lesson learned from its work should be the fair and efficient punishment for perpetrators of serious crimes in armed conflicts and wars, as well as the control, suppression and discouragement of potential perpetrators. "The question remains why the Security Council did not include crimes against peace in the Hague Tribunal Statute and why the Tribunal did not bring charges for aggression against most of indisputable war protagonists, in the Presidency of Yugoslavia and among leading Serbian politicians", asked Rudolf. Professor Davor Derenčinović, PhD, from the Faculty of Law of the University of Zagreb said that the Hague Tribunal had dealt less with identifying criminal liability and more with historical issues. "The Tribunal arrogated that right to itself. Courts are not the best places to define history, nor are they reliable historiographic tools. The task of the Hague Tribunal was not to disclose the truth, since an Anglo-Saxon model was used for the criminal proceedings, with a confrontation of prosecution and defence, where the voice of the victim cannot be heard loudly enough, nor can the material truth be determined in an appropriate way", said Derenčinović, reproaching the Hague Tribunal for applying the principle of command responsibility in its most extensive form. Advocate Vesna Alaburić who defended general Milivoj Petković before the Hague Tribunal said establishing an ad hoc tribunal for war crimes in the former Yugoslavia and Ruanda was a sort of an experiment, and for the first time all warring parties were brought to court. She pointed out that there was no evidence that political leaders of Croats in Bosnia and Herzegovina had planned for crimes to be committed or that they had wanted to achieve a political goal through criminal means. Ivan Zvonimir Ćićak, president of the Croatian Helsinki Committee, emphasized the importance of victim satisfaction and said that the Hague Tribunal had not judged nations, groups or political projects, but individuals. He asked what the Croatian ministers of justice had been doing in the

past 18 years, after the first instance verdict on Tihomir Blaškić had been reached, to contradict the thesis about the international involvement of Croatia in the war conflict in Bosnia and Herzegovina. Ćićak warned that a new war model was in action and that it needed to be controlled in order to stop the world from hurtling toward disaster. He quoted Pope Francis, saying that the Third World War has already begun, but that for the moment it is being fought through the media. (M. L.)

EUROPSKA BUDUĆNOST HRVATSKOGA GRAĐANSKOG PRAVOSUĐA

U organizaciji Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava HAZU, 8. ožujka 2018. održan je okrugli stol na temu *Europska budućnost hrvatskog građanskog pravosuđa*. Kako je u uvodnom govoru istaknuo predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, Hrvatska je u procesu ulaska u Europsku uniju usvojila njezinu pravnu stečevinu u čijem nastanku međutim nije sudjelovala te se postavlja pitanje koliko je ona zaživjela u domaćem pravosuđu. „Bili smo entuzijastički kod ulaska u EU, a sada kao da smo posustali te imamo mnogo dilema i nejasnoća“, istaknuo je akademik Kusić. Predsjednik Znanstvenog vijeća akademik Jakša Barbić kazao je da je važnije na koji se način zakoni primjenjuju nego kako su napisani, za što je odgovornost na sucima. „Možete imati loš zakon i pametno ga provoditi, kao i dobar zakon koji se upropasti primjenom. Sud je jedini pozvan tumačiti zakone i stoga sucima treba dati alate da mogu efikasno obavljati ovu funkciju“, rekao je akademik Barbić. Upozorio je na izazove koji stope pred hrvatskim sucima zbog primjene europskog pravnog paketa, među kojima su i odluke Europskog suda za ljudska prava. Upozorio je na važnost modernizacije prava u teoriji i praksi. „U izvansudničnom postupku primjenjuju se pravila iz 1930-ih godina, iz doba kralja Aleksandra, a iskazi svjedoka još se uvijek diktiraju, dok se oni u razvijenim zemljama snimaju“, istaknuo je Barbić. Na okruglom stolu bio je i predsjednik Vrhovnog suda Đuro Sessa, koji je kazao da je Sud blokirao velikim brojem predmeta te da se postavlja pitanje treba li rješavati privatne sporove ili ispunjavati

svoju javnu ulogu. Poručio je da se procesni zakoni trebaju urediti tako da odgovaraju sadašnjem vremenu. (M. L.)

EUROPEAN FUTURE OF THE CROATIAN CIVIL JUDICATURE

A round table on the theme of the *European Future of the Croatian Civil Judicature*, organized by the Scientific Council for Government Administration, Judicature and the Rule of Law of the Croatian Academy of Sciences and Arts, was held on March 8, 2018. As the Academy President Zvonko Kusić emphasized in his opening speech, during the EU accession process, Croatia adopted the *acquis communautaire* although it did not take part in its creation and now a question arises to what extent it is actually used in the Croatian judicature. "We were enthusiastic during the EU accession process, but now it seems we have faltered and there are many dilemmas and ambiguities", said Kusić. The President of the Scientific Council and Full Academy Member Jakša Barbić said the way in which laws were applied was more important than how they were written, adding that the responsibility lay on the judges. "You can have a bad law and apply it smartly, just like you can ruin a good law with wrong implementation. The court is the only body that can interpret laws and therefore judges should be given the right tools to fulfil this function efficiently", said Barbić. He drew attention to challenges that Croatian judges are faced with due to the implementation of *acquis communautaire*, which comprises decisions made by the European Court of Human Rights. He also stressed the importance of modernizing the law in theory and practice. "In non-contentious proceedings, rules from the 1930s are applied, from the period of

King Alexander, witnesses' testimonies are still dictated, while in developed countries they are recorded", said Barbić. The Supreme Court President Đuro Sessa, who also attended the round table, stated that the Court was blocked by the large number of cases and that the question had to be raised of whether it should settle private disputes or fulfil its public role. He concluded saying that procedural law should be regulated in such a way as to bring it in line with the present time. (M. L.)

LEKSIKON HRVATSKOGA SREDNJOVJEKOVLJA

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 13. ožujka 2018. javnosti je predstavljen *Leksikon hrvatskoga srednjovjekovlja* priređivača akademika Franje Šanjeka i dr. sc. Branke Grbavac, objavljen u izdanju Školske knjige. Riječ je o priručniku u kojem je na gotovo 900 stranica sustavno prikazan razvoj kulture, znanosti i umjetnosti na hrvatskim prostorima u srednjem vijeku. Autori su tekstova stručnjaci i poznavatelji kulturne baštine hrvatskoga srednjovjekovlja. U *Leksikonu* se obrađuju ponajprije osobe, događaji i pojmovi koji se u literaturi o hrvatskoj srednjem vijeku često spominju te autori, tekstovi i pojave koji služe kao izvor gradiva ili kao kronološka ili kulturna usmjerenošć. *Leksikon* je tematski podijeljen u tri cjeline (abecedni pojmovnik s preko 700 pojmoveva, osoba i događaja; opći pojmovi i zemljopisna imena; te kronologija), čime se dobiva uvid u tisuću godina povijesti koja se zbivala na prostorima koje Hrvati danas baštine i koje su kao narod oplemenili pisanom kulturom. Leksikon je obogaćen nizom ilustracija u boji i u njemu je sažeto prikazano bogatstvo nacionalne kulturne baštine u europskom i svjetskom kontekstu. Kako je

u uvodnom govoru istaknuo predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, *Leksikon* pokazuje da su Hrvati u srednjem vijeku bili sukreatori znanstvene, kulturne i društvene povijesti Europe, a ne samo njezini posrednici. Akademik Franjo Šanjek iznio je niz primjera istaknutih Hrvata koji su dali doprinos europskoj kulturi srednjeg vijeka, kao i povezivanju Europe sa Srednjim i Dalekim istokom, poput Hermana Dalmatina. Akademik August Kovačec podsjetio je na bogatu hrvatsku kulturu tijekom srednjeg vijeka koja je bila trojezična i tropismena, dok je dr. sc. Branka Grbavac kazala da se u *Leksikonu* mnoge teme obrađuju prvi put. „Hrvatski srednji vijek nije bio mračno doba jer Hrvati su u to vrijeme ostvarili iznimne rezultate na kulturnim, intelektualnim i znanstvenim razinama“, naglasila je Branka Grbavac. (M. L.)

LEXICON OF MEDIEVAL CROATIA

On March 13, 2018, in the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts, *The Lexicon of Medieval Croatia*, edited by Full Academy Member Franjo Šanjek and Dr Branka Grbavac and published by Školska knjiga, was presented to the public. The 900 page long manual gives a systematic overview of Croatian culture, science and art in the Middle Ages. The authors of the texts are experts in the medieval Croatian cultural heritage. The *Lexicon* covers first of all the people, events and terminology frequently cited in literature about medieval Croatia, as well as authors, texts and phenomena that serve as research materials or provide chronological order or cultural orientation. The *Lexicon* is divided into three thematic units (Alphabetic Glossary with over 700 terms, people and events, General Terminology and Geographical Names and Chronology) that give an insight into the millennial history that took place in the territories in which the Croats are still present and which were enriched with their written culture. The lexicon is embellished with colour illustrations and it summarizes the rich national cultural heritage in a European and global context. As the President of the Croatian Academy Zvonko Kusić pointed out in his introductory speech, the *Lexicon* demonstrates that

Croats in the medieval period were co-creators of the scientific, cultural and social history of Europe, and not only its intermediaries. Full Academy Member Franjo Šanjek presented a series of examples of distinguished Croats who contributed to the European culture of the Middle Ages, as well as to the establishment of connections between Europe and the Middle and Far East, for instance Herman Dalmatin. Full Academy Member August Kovačec recalled that the rich Croatian culture in the medieval period was trilingual and used three alphabets, while Dr Branka Grbavac said that the *Lexicon* explores many topics for the first time. "The Croatian Middle Ages were not a dark period because at that time the Croats achieved exceptional results at the cultural, intellectual and scientific levels", said Branka Grbavac. (M. L.)

ABECEDA VASKULARNE MEDICINE (CROVASCULAR 2018)

U organizaciji Razreda za medicinske znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Kliničkog bolničkog centra *Sestre milosrdnice* i Hrvatskog kardiološkog društva, uz pokroviteljstvo Radne skupine za aortu i periferne vaskularne bolesti Europskog kardiološkog društva, 16. ožujka 2018. u Preporodnoj dvorani HAZU održan je 3. hrvatski vaskularni dan: *Abeceda vaskularne medicine (CROVASCULAR 2018)*. Cilj simpozija bio je kroz interdisciplinarni pristup, uz sudjelovanje specijalista raznih kliničkih struka te liječnika i specijalista obiteljske medicine, upoznati se s racionalnim dijagnostičkim postupnicima i optimalnim terapijskim mogućnostima vaskularnih bolesti. Teme su uključivale perifernu arterijsku bolest, nastavno na nedavno objavljene smjernice Europskog kardiološkog društva, od dijagnostičkih postupaka do suvremenog endovaskularnog i vaskularnokirurškog liječenja, suvremenu terapiju venske tromboembolijske bolesti, endovaskularni i kirurški pristup bolestima aorte te prikaze slučajeva iz svakodnevne kliničke prakse. Simpozij je imao i međunarodni karakter s uglednim gostima, predavačima iz područja vaskularne medicine s medicinskih fakulteta i sveučilišnih kliničkih centara iz Ljubljane i Sarajeva. Simpo-

zij već tradicionalno uključuje nastavnike i kliničare s medicinskih fakulteta u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku, kao i hrvatskih kliničkih bolničkih centara i kliničkih bolnica, čime dobiva svehrvatski karakter. Kako je istaknuo predsjednik Organizacijskog odbora prof. dr. sc. Mislav Vrsalović, pročelnik Zavoda za bolesti krvnih žila Klinike za bolesti srca i krvnih žila Kliničkog bolničkog centra *Sestre milosrdnice*, vaskularne bolesti česte su u općoj populaciji, uz relativno visoke stope mortaliteta. Iako imaju iznimno javnozdravstveno značenje, nedovoljno su prepoznate, uz zabrinjavajuće nisku informiranost opće populacije. Uz visok mortalitet, imaju veliku stopu recidiva te kronični karakter. „Stari smo onoliko koliko su stare naše krvne žile“, rekao je prof. dr. sc. Vrsalović, koji je od 2016. kao prvi Hrvat član Nukleusa Radne skupine za aortu i periferne vaskularne bolesti Europskog kardiološkog društva, a kao prvi Hrvat iste je godine postao član Američkog društva za vaskularnu medicinu/angiologiju (*Society for Vascular Medicine*). Predsjednik Hrvatskog kardiološkog društva akademik Davor Miličić istaknuo je da od svih grana kardiologije treba posebno poticati razvoj angiologije jer je velik broj neprepoznatih osoba s bolestima krvnih žila kojima treba pomoći. (M. L.)

ALPHABET OF VASCULAR MEDICINE (CROVASCULAR 2018)

On March 16, 2018, in the Revival Hall of the Croatian Academy of Sciences and Arts, the 3rd Croatian Vascular Day, *Alphabet of Vascular Medicine (CROVASCULAR 2018)*, was held, organized by the Department of Medical Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts, the Sisters of Mercy University Hospital Centre and the Croatian Cardiac Society, under the patron-

age of the European Society of Cardiology Working Group on Aorta and Peripheral Vascular Diseases. The objective of the Symposium, through an interdisciplinary approach and the participation of specialists of various clinical professions, family medicine and general practitioners, was to introduce rational diagnostic procedures and optimal treatment options for vascular diseases. The topics included peripheral arterial disease, following the recently published guidelines of the European Society of Cardiology, from diagnostic procedures to modern endovascular and vascular surgery therapy, modern venous thromboembolism treatment, endovascular and surgical approach to aortic diseases, and case studies from everyday clinical practice. The symposium with international participation hosted distinguished guests and vascular medicine lecturers from medical faculties and university hospital centres in Ljubljana and Sarajevo. As usual, the symposium also drew professors and clinicians from medical faculties in Zagreb, Split, Rijeka and Osijek, as well as from Croatian university hospital centres and clinical hospitals, thus gaining a national aspect too. As the President of the Organizational Board, Professor Mislav Vrsalović, PhD, Head of the Vascular Disease Institute at the Clinic for Heart and Vascular Diseases of the Sisters of Mercy University Hospital Centre, pointed out, vascular diseases are quite common in the general population, with relatively high mortality rates. In spite of their considerable importance for public health, they are insufficiently recognized, and the general public is very poorly informed about them. In addition to a high mortality rate, they are chronic, with a significant recurrence rate. “We are as old as our blood vessels”, said Vrsalović, who in 2016 became the first Croatian member of the Nucleus of the European Society of Cardiology Working Group on Aorta and Peripheral Vascular Diseases, and that same year he was the first Croatian to join the American Society for Vascular Medicine and Angiology. The President of the Croatian Cardiac Society, Full Academy Member Davor Miličić emphasized that among all cardiology branches, it is angiology that should be in the focus of development, since there are many people with unrecognized vascular diseases who need help. (M. L.)

200. OBLJETNICA ROĐENJA PETRA PRERADOVIĆA

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Zvonko Kušić govorio je 18. ožujka 2018. na proslavi 200. godišnjice rođenja hrvatskog pjesnika Petra Preradovića održanoj u njegovoj rodnoj kući u Grabrovnici kod Pitomače. Svečanost je održana u suorganizaciji Centra za kulturu Drago Britvić iz Pitomače i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te pod pokroviteljstvom predsjednika Vlade i predsjednika Hrvatskoga sabora. U svojem govoru akademik Kusić kazao da je Hrvatska akademija čuvan hrvatskog identiteta koji je svojim stvaralaštvom izgrađivao i Preradović kao najveći pjesnik Hrvatskoga narodnog preporoda i prvo veliko pjesničko ime novije hrvatske književnosti. Gotovo čitav život proveo je izvan domovine, a književnošću se bavio koliko mu je to dopuštala časnička služba. „Jezik je smatrao ishodištem tradicije i identiteta i uvijek je patio od osjećaja da svoj narodni jezik ne poznaje dovoljno dobro u svoj njegovoj punini“, rekao je akademik Kusić podsjetivši da su mnoge Preradovićeve domoljubne i ljubavne pjesme uglazbljene te su sve do danas dio urbane kulture. Na proslavi su, uz ostale, govorili i predsjednik Hrvatskoga sabora Gordan Jandroković, ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek, Vesna Bedeković, predsjednica Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu i predsjednica Odbora za obilježavanje 200. obljetnice rođenja Petra Preradovića, veliki meistar Družbe Braća hrvatskog zmaja Ne-

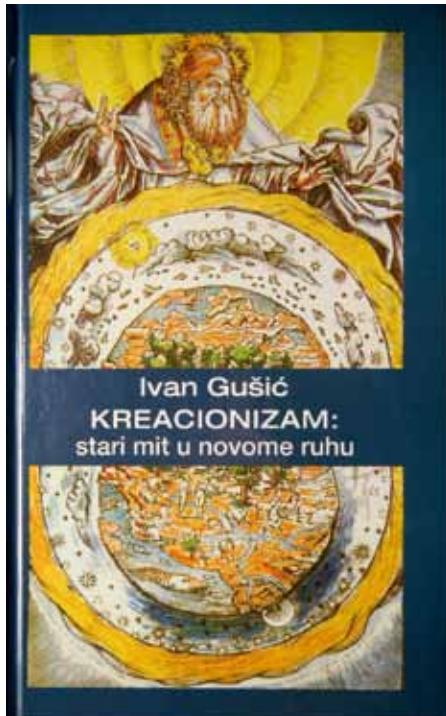
vio Šetić i potpredsjednik Matice hrvatske Stipe Botica. (M. L.)

200TH ANNIVERSARY OF PETAR PRERADOVIĆ'S BIRTH

On March 18, 2018, the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić gave a speech at a celebration marking the 200th anniversary of Croatian poet Petar Preradović's birth, held in his childhood home in Grabrovnica near Pitomača. The celebration was co-organized by the Drago Britvić Cultural Centre of Pitomača and the Croatian Academy of Sciences and Arts, under the patronage of the presidents of the Croatian Government and Parliament. In his speech Full Academy Member Kusić said that the Croatian Academy was the guardian of the Croatian identity which Preradović, the greatest poet of the Croatian National Revival and the first great poet in newer Croatian literature, helped to build. He spent most of his lifetime outside the homeland, dedicating himself to literature as far as his military duties permitted. "He viewed language as a source of tradition and identity and he always suffered from a feeling that he did not know his mother tongue well enough in all of its fullness", said Kusić, recalling that many of Preradović's patriotic and love poems were made into songs which to this day remain part of our urban culture. Among other dignitaries who spoke at the celebration were Gordan Jandroković, President of the Croatian Parliament, Nina Obuljen Koržinek, Minister of Culture, Vesna Bedeković, President of the Committee for Education, Science and Culture and President of the Committee for Marking the 200th Anniversary of Petar Preradović's Birth, Nevio Šetić, Grand Master of the Brethren of the Croatian Dragon, and Stipe Botica, Vice-president of Matica Hrvatska. (M. L.)

KNJIGA AKADEMIKA IVANA GUŠIĆA KREACIONIZAM: STARI MIT U NOVOME RUHU

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 22. ožujka 2018. predstavljena je knjiga akademika Ivana Gušića *Kreacionizam: stari mit u novome ruhu ili kako se iz jedne znanstvene paradigme izrodio jedan*

protuznanstveni nazor koju je objavila nakladnička kuća Izvori. U svojoj najnovijoj knjizi akademik Gušić na polemičan, logičan i duhovit način progovara o problematici kreacionizma prikazujući ga kao protuprosvjetiteljsku ideju koji nije bezazlena. Prvi dio knjige prikazuje – kroz prijepore koji su se zbivali kroz povijest geologije – nastanak i povjesni razvoj kreacionizma. Drugi dio knjige bavi se problematikom svremenog kreacionizma mlade Zemlje i inteligentnim dizajnom. Autor na jednostavan način opisuje darvinizam, koji suprotstavlja kreacionizmu mlade Zemlje i inteligentnom dizajnu, a njihov sukob stavlja u svremeni društveni kontekst Hrvatske. Kako je u uvodnom govoru istaknuo predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, akademik Ivan Gušić jedan je od najuglednijih članova HAZU, autor oko 70 znanstvenih radova koji se uglavnom bave geološkom evolucijom. Govoreći o problematici kojom se akademik Gušić bavi u knjizi, akademik Kusić spomenuo je primjer medicine, koja doživjava svoj najveći napredak, pri čemu istodobno jača i alternativna medicina, kojoj u velikom broju pribjegavaju obrazovaniji ljudi, pa čak i medicinsko osoblje. Na predstavljanju knjige koje je vodio glavni tajnik HAZU akademik Pavao Rudan, uz autora je govorio i akademik Branko Despot, koji je kazao da je čovjek biće koje „okom duše“ promatra svijet i temeljito ga analizira, dok je kreacionizam pokušaj da se iskustvo bi-

blijске objave adaptira i aktualizira u horizontu znanosti. Akademkinja Sibila Jelaska istaknula je da je znanost u posljednjih 150 godina bezbroj puta činjenično dokazala da postoji evolucija, ali da njezini protivnici kod običnih ljudi nastoje stvoriti potrebu za čudima, pri čemu to rade i neki u javnosti dobro poznati fizičari. „Znanost je stekla uvid u začuđujuću kompleksnost živog organizma, ali onima kojima nije do znanosti najlakše je sve to proglašiti nadnaravnim. Na otporima i prilagodbama genoma na različite utjecaje pesticida, koji se mogu promatrati u našim laboratorijima po bolnicama, može se svatkouvjeriti u postojanje evolucije“, kazala je akademkinja Jelaska. (M. L.)

A BOOK BY FULL ACADEMY MEMBER IVAN GUŠIĆ *CREATIONISM: AN OLD MYTH IN NEW GARB*

On March 22, 2018, a presentation of the book *Creationism: An Old Myth in New Garb or How an Anti-Scientific Viewpoint Developed from a Scientific Paradigm* by Full Academy Member Ivan Gušić was held at the Palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts (HAZU). The book was published by the publishing house Izvori. In his latest work, Gušić uses a polemical but logical and light-hearted line of argument to speak out on the issue of creationism, portraying it as an anti-enlightenment idea that can hardly be considered harmless. Through differences of opinion that have occurred throughout the history of geology, the first part of the book illustrates the emergence and historical development of creationism. The second part of the book addresses the issue of contemporary young-Earth creationism and intelligent design. The author has a simple way of describing Darwinism, setting it against young-Earth creationism and intelligent design, while placing their conflict into the contemporary social context of Croatia. As pointed out in his introductory note at the event by President of the Academy Zvonko Kusić, Gušić is one of the most distinguished members of the Academy and author of some 70 scientific papers, which are mostly concerned with geological evolution. Speaking about the issues tackled in his book by Gušić, Kusić touched on the example of medicine, a science which

is currently experiencing the most substantial progress in its history, while a parallel growth had also been noted in alternative medicine, a discipline to which many circles with higher levels of education, including medical professionals, now resort. At the book presentation, hosted by the Secretary of HAZU Pavao Rudan, a discourse was presented by Full Academy Member Branko Despot, who said that man was a being who observed the world with their "mind's eye", analysing it in detail, while creationism was an attempt to adapt the experience of biblical revelation and give it new relevance on the scientific horizon. Full Academy Member Sibila Jelaska said that science had factually proven countless times in the past 150 years that evolution did indeed exist; however, she stressed that evolution's opponents repeatedly tried to produce a need for miracles among common people and were even joined in doing so by certain publicly well-known physicists. "Science has acquired an insight into the perplexing complexity of the living organism but those who do not care for science find it easiest to proclaim all of that supernatural. Anyone can be convinced as to the existence of evolution by observing the resistance and adaptations of genomes to the different influences of pesticides in our laboratories", said Jelaska. (M. L.)

MARINO TARTAGLIA I KRIŽNI PUT IZ PRUGOVA

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti organizirala je 28. ožujka 2018. tradicionalno predavanje posvećeno Uskrsu. Predavanju pod naslovom *Od oca sinu – Marino Tartaglia i Križni put iz Prugova* održala je dr. sc. Željka Čorak, članica suradnica HAZU. Govorila je o *Križnom putu* iz crkve u Prugovu kod Klisa, ranom djelu istaknutog hrvatskog slikara Marina Tartaglie (1894. – 1984.) koje je gotovo sto godina bilo nepoznato. Tartaglia je napravio *Križni put* oko 1916., nakon što mu je u Prvom svjetskom ratu poginuo brat, za crkvu smještenu na imanju obitelji Tartaglia. Prema riječima Željke Čorak, taj križni put izdvaja se u odnosu na ostala Tartaglijina djela jer nikad nije slikao prizore s toliko likova, nije ga zanimala dramatičnost scene, nije bio sklon ničem ispovjednom, nije slikao slike s religioznom tematikom niti je

ikada spominjao taj križni put.

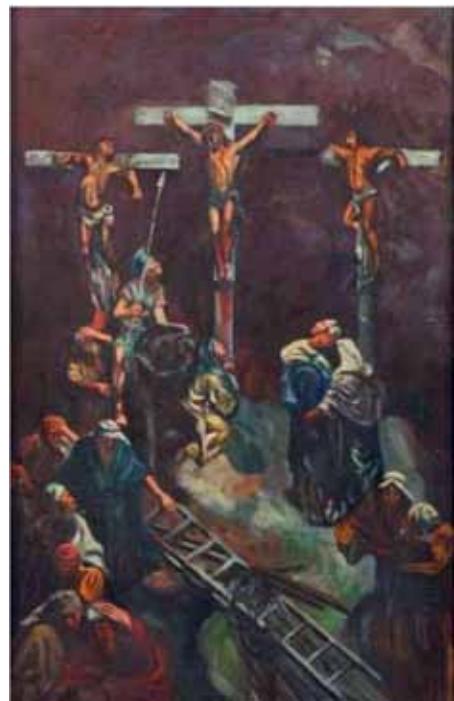
Pobožnost križnog puta posebno su promicali sveti Franjo i franjevci, vezujući s njime svakodnevni život, pogotovo nakon što su dobili upravu nad kršćanskim svetim mjestima u Jeruzalemu, pri čemu je broj postaja varirao od 7 do 30. Tek kasnije, kad se u Europi križni putovi postavljaju na uzvisina i brežuljcima, broj postaja ustaljuje se na 14, s time da se u zadnje vrijeme dodaje se i 15. postaja, s Isusovim uskrsnućem.

Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić u uvodnom je govoru kazao da su Uskrs i pasionska baština u europskoj kulturi neiscrpna inspiracija umjetnicima koji su stvorili djela najveće vrijednosti, u čemu upravo Hrvatska prednjači. „Nema svjetla bez tame, ništa se ne može postići bez muke. Da bismo postigli nešto veliko, moramo proći kroz patnju. I naš Domovinski rat bio je naš križni put“, kazao je akademik Kusić zaključivši da je on metafora i arhetip cjelokupnog ljudskog roda. (M. L.)

MARINO TARTAGLIA AND THE WAY OF THE CROSS FROM PRUGOVO

On March 28, 2018, the Croatian Academy of Sciences and Arts organized a traditional lecture dedicated to Easter. The lecture *From Father to Son - Marino Tartaglia and the Way of the Cross from Prugovo* was given by Dr Željka Čorak, Associate Academy Member. She talked about the Way of the Cross from the church in Prugovo near Klis, an early work of the eminent Croatian painter Marino Tartaglia (1894 – 1984) that remained unknown for almost one hundred years. Tartaglia painted the Way of the Cross around 1916, after his brother had been killed in the First World War, for a church located on the Tartaglia family estate. As Željka Čorak explained, this way of the cross is different from other Tartaglia works in that he never otherwise painted scenes with so many characters, he was not interested in creating a dramatic setting nor was he inclined to any sort of confession of faith, he did not make religious paintings, and he never mentioned this Way of the Cross.

The pious exercise of the Way of the Cross was promoted particularly by St. Francis and the Franciscans, who linked it to their everyday life, especially after they

were given authority over the Christian holy sites in Jerusalem, when the number of stations varied from 7 to 30. Only later, when in Europe ways of the cross were placed on natural elevations and hills, was the number of stations set to 14, and as of late the 15th station has been added, with the resurrection of Jesus.

In his introductory speech the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić said that in European culture Easter and the heritage from the Passion of the Christ present an unlimited source of inspiration to artists for the creation of works of the greatest value, and Croatia is one of the leading countries in that respect. "There is no light without darkness, nothing can be achieved without hardship. To achieve something great, we must experience suffering. Our Homeland War was our way of the cross", said Kusić, concluding that it is a metaphor and an archetype of the whole of mankind. (M. L.)

BAŠTINA I LOKALNI RAZVOJ: UZ OSVRT NA FRANCUSKO ISKUSTVO KULTURNIH POLITIKA

U povodu *Festivala frankofonije* i Europske godine kulturne baštine, Znanstveno vijeće za kazalište, film, radio i televiziju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Prokulturna – Opervatorij kulturnih poli-

tika – Split organizirali su 29. ožujka 2018. u Knjižnici HAZU skup na temu *Baština i lokalni razvoj: uz osvrt na francusko iskustvo kulturnih politika*. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić kazao je da su ulaganja u kulturu i umjetnost uvijek nedovoljna jer ne donose brze rezultate, ali dugoročno se uvijek isplate, što pokazuje upravo primjer Francuske, koja se kulturom koristi kao dijelom razvojne politike. Savjetnik za kulturu u Francuskom veleposlanstvu Guillaume Colin izrazio je zadovoljstvo time što Francuzi mogu sa svojim partnerima iz Hrvatske podijeliti iskustvo vlastitih javnih politika. Dr. sc. Nansi Ivanišević, osobna izaslanica predsjednice Republike Hrvatske u Međunarodnoj organizaciji frankofonije, bivša ministrica prosvjete i športa i predsjednica Prokulturne, istaknula je važnost širine kulturnih politika te potrebu dijaloga koji pruža kultura. Napomenula je da se francuska inačica kulturnih politika razvija u suradnji brojnih partnera pod vodstvom Ministarstva kulture i komunikacija već više od 60 godina, uz naglasak na očuvanju jezika i baštine, razvoju umjetnosti te afirmaciji francuske kulture unutar nacionalnih granica, unutar Europske unije, kao i na globalnoj razini. Nada Zgrabljić Rotar govorila je o osnivanju muzeja medija, što bi, smatra, pomoglo medijskoj pismenosti te zaštiti medijske tiskane i audiovizualne kulturne baštine, dok su predsjednik Znanstvenog vijeća za kazalište, film, radio i televiziju HAZU akademik Boris Senker i dr. sc. Martina Petranović govorili o projektu osnutka kazališnog muzeja. (M. L.)

HERITAGE AND LOCAL DEVELOPMENT: WITH AN OVERVIEW OF THE FRENCH EXPERIENCE IN CULTURAL POLICIES

On the occasion of the Francophone Festival and the European Year of Cultural Heritage, organized by the Scientific Council for the Theatre, Film, Radio and Television of the Croatian Academy of Sciences and Arts and by Prokulturna – Observatory of Cultural Policies – Split, a meeting was held on March 29, 2018 in the Academy Library, the theme being *Heritage and Local Development: with an Overview of the French Experience in Cultural Policies*. The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić said that investments in culture and art are always insufficient since they do not bring fast results, but in long term they always pay off, as shown in the example of France, which uses culture as part of its development policy. Cultural Counsellor at the French Embassy Guillaume Colin said he was pleased that French citizens can share the experience of their own public policies with the Croatian partners. Dr Nansi Ivanišević, personal envoy of the President of the Republic of Croatia in the International Organisation of la Francophonie, former minister of education and sport and president of Prokulturna, emphasized the importance of wider cultural policies and the need for dialogue that culture offers. She remarked how French cultural policies had been developed in collaboration with numerous partners under the lead of the Ministry of Culture and Communication for more than 60 years, with an emphasis on language and heritage preservation, art development and affirmation of French culture within the national borders, in the European Union and globally. Nada Zgrabljić Rotar talked about founding a media museum which would, she believes, improve media literacy and help to protect printed and audio-visual media cultural heritage, while the President of the Scientific Council for the Theatre, Film, Radio and Television and Full Academy Member Boris Senker and Dr Martina Petranović talked about the theatre museum project. (M. L.)

O PODRIJETLU GENETSKOG KODA

U organizaciji Odbora za kemiju Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti HAZU, 29. ožujka 2018. u Knjižnici HAZU prof. dr. sc. Bojan Žagrović sa Sveučilišta u

Beču, jedan od vodećih svjetskih biofizičara, održao je predavanje na temu *Kako je nastao univerzalni jezik života: o podrijetlu genetskog koda*. Kako je u uvodu kazao predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić, radi se o prominentnom mladom znanstveniku koji pronišla slavu Hrvatske po svijetu, kao što su to činili i nobelovci Lavoslav Ružička i Vladimir Prelog. Žagrovićev znanstveni rad prvenstveno je usmjerjen na istraživanja interakcija između proteina i nukleinskih kiselina. Govoreći o podrijetlu genetskog koda kao univerzalnog jezika života, Žagrović je istaknuo njegovu važnost za nastanak svih živih bića na molekularnoj razini, iako je njegovo podrijetlo znanstvenicima još uvijek nepoznana. Predstavio je najnovije rezultate svojih istraživanja koji upućuju na to da se kod razvio iz izravnih, komplementarnih interakcija između nukleinskih kiselina i proteina. Po njegovim riječima, implikacije tih istraživanja protežu se na različita područja molekularne biologije i uspostavljaju izravnu poveznicu između prvobitnih početaka biologije i njezine sadašnjosti. „Od bakterija do biljaka, životinja i čovjeka, žive stanice čitaju zapis iz gena koristeći jedan te isti jezik, genetski kod. Dok znanstvenici razumiju riječi i gramatiku tog jezika, još se gotovo ništa ne zna o tome koje su fizikalno-kemijske pokretačke sile do njega dovele”, rekao je Žagrović. (M. L.)

ON THE ORIGIN OF THE GENETIC CODE

On March 29, 2018 in the Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Professor Bojan Žagrović, PhD, from the University of Vienna, one of the leading world biophysicists, gave a lecture on the topic *How the universal language of life was formed: on the origin of the genetic code*. The lecture was organized by the Chemistry Committee of the Department of Mathematical, Physical and Chemical Sciences

of the Croatian Academy of Sciences and Arts. As Academy President Zvonko Kusić said in his introductory address, Professor Žagrović is a prominent young scientist who promotes Croatia in the world, just like Nobel laureates Lavoslav Ružička and Vladimir Prelog. Žagrović's scientific work is primarily focused on the study of interactions among proteins and nucleic acids. Talking about the origin of the genetic code as a universal language of life, Žagrović emphasized its importance in the creation of all living beings at molecular level, even though its origin still remains a mystery to scientists. He presented his latest research results which indicate that the code developed from direct, complementary interactions among nucleic acids and proteins. According to him, the implications of that research extend into various areas of molecular biology, establishing a direct link between the beginnings of biology and its present. "From bacteria to plants, animals and humans, live cells read information stored in the genes using one and the same language, the genetic code. While scientists understand the words and grammar of that language, they still know almost nothing about the physical-chemical driving forces that led to it", said Žagrović. (M. L.)

120. OBLJETNICA ROĐENJA ANTE TOPIĆA MIMARE

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Zvonko Kusić govorio je 7. travnja 2018. na otvorenju izložbi *Ante Topić Mimara – donatorstvo kao sudbina i Odabrana djela iz donacije Ante Topića Mimare Strossmayerovoj galeriji starih majstora* kojima je u Muzeju Mimara proslavljenja 120. obljetnica rođenja Ante Topića Mimare. U svojem je govoru akademik Kusić podsjetio da je Mimara 1948. Strossmayerovoj galeriji HAZU donirao 84 umjetnine i time postao njezin najveći donator nakon Josipa Jurja Strossmayera potvrdivši Strossmayerovu tezu da su kultura i umjetnost, uključujući i muzeje, važni za izgradnju hrvatskog nacionalnog identiteta. Podsjetio je i na zasluge Izidora Kršnjavoga, koji je sagradio zgradu Muzeja Mimara, kao i na kipara Ivana Meštrovića, koji je svoje umjetnine također donirao hrvatskom narodu, kazavši da se radi o velikanim hrvatskim

kulture koji su gradili hrvatski nacionalni identitet i kojima hrvatski narod duguje trajnu zahvalnost. „Muzej Mimara postao je brend i dio identiteta grada Zagreba, premašivši time i očekivanja svog osnivača Ante Topića Mimare“, rekao je akademik Kusić. Upravitelj Strossmayerove galerije starih majstora HAZU Borivoj Popovićak istaknuo je da je na toj izložbi u povodu 120. obljetnice rođenja Ante Topića Mimare predstavljeno 25 slika iz njegove donacije Strossmayerovoj galeriji, što je najveće njihovo izlaganje od 1968., kad su te umjetnine dopremljene u Galeriju. U Mimarinoj donaciji nalazi se 75 slika i devet skulptura, od razdoblja romanike pa do XX. stoljeća, te su zastupljene gotovo sve europske slikarske škole. Izložbu je otvorila ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek, a nazočna je bila i Mimarina supruga Wiltrud Topić. (M. L.)

120TH ANNIVERSARY OF ANTE TOPIĆ MIMARA'S BIRTH

On April 7, 2018, the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić gave a speech at the opening of the exhibitions *Ante Topić Mimara – Donations as Destiny and Selected Artworks from Ante Topić Mimara's Donations to the Strossmayer Gallery of Old Masters*, arranged at the Mimara Museum to mark the 120th anniversary of Mimara's birth. In his speech Full Academy Member Kusić reminded that in 1948 Mimara donated 84 works of art to the Strossmayer Gallery of the Croatian Academy of Sciences and Arts, and thus became its biggest donor after Josip Juraj

Strossmayer, confirming Strossmayer's thesis that culture and art, including museums, are important for building Croatian national identity. He reminded the audience of Izidor Kršnjavi, who constructed the Mimara Museum building, and of sculptor Ivan Meštrović, who also donated his artworks to the Croatian people, saying that they were Croatia's cultural greats who created the Croatian national identity and to whom the Croats ought to be forever grateful.

“The Mimara Museum has become a brand and part of Zagreb’s identity, having thus surpassed the expectations of its founder Ante Topić Mimara”, said Kusić. The manager of the Strossmayer Gallery of Old Masters Borivoj Popovićak pointed out that the exhibition marking the 120th anniversary of Ante Topić Mimara’s birth presents 25 paintings from his donation to the Strossmayer Gallery, which is the biggest exhibition of them since 1968 when the artworks were brought to the Gallery. Mimara’s donation consists of 75 paintings and 9 sculptures, deriving from the Romanesque period to the 20th century and including almost all European schools of painting. The exhibition was opened by the Minister of Culture Nina Obuljen Koržinek, and Mimara’s wife Wiltrud Topić was also present. (M. L.)

AKADEMIK VLADIMIR VARIČAK U HRVATSKOJ I SVJETSKOJ ZNANOSTI

U Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti 17. travnja 2018. predstavljena je knjiga *Akademik Vladimir Varićak u hrvatskoj i svjetskoj znanosti* urednikā prof. dr. sc. Snježane Paušek-Baždar i akademika Ksenofonta Ilakovca, objavljena u izdanju HAZU. Knjiga pruža uvid u život i djelo jednog od najvećih hrvatskih matematičara koji je dao nezaobilazan doprinos razvitu matematike i fizike u Hrvatskoj, kao i europskoj i svjetskoj znanstvenoj baštini. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić kazao je da Varićak pripada među velikane hrvatskih prirodnih znanosti zahvaljujući kojem je matematika dosegnula međunarodnu razinu. O Varićakovu životu govorio je akademik Andrej Dujella, tajnik Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti HAZU.

Varićak je rođen u Švici kraj Otočca 1865., a umro je u Zagrebu 1942. Na Mudroslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1888. je diplomirao matematiku i fiziku. Doktorirao je 1891. s temom iz klasične algebarske analize, što je bio drugi doktorat iz matematike na Sveučilištu u Zagrebu, a 1899. preuzima sveučilišnu nastavu matematike koju vodi sve do smrti. Predavao je diferencijalni i integralni račun, diferencijalne jednadžbe, račun varijacija, teorije skupova, teorije funkcija, algebarske jednadžbe, eliptičke funkcije, neeuclidsku geometriju i teoriju relativnosti. Bio je i rektor Sveučilišta u Zagrebu (1921. – 1922.), a potom dekan Mudroslovnog fakulteta te prorektor Sveučilišta. Bio je i dopisni član Češke i Srpske akademije. Akademik Ksenofont Ilakovac podsjetio je da je Varićak kao profesor educirao brojne generacije hrvatskih matematičara i fizičara, kasnije akademika i istaknutih stručnjaka u svijetu, od kojih je najpoznatiji Vilim Feller s Princetonom u SAD-u. Kao dragocjen prilog knjizi naveo je Varićakovu korespondenciju s Albertom Einsteinom. Einstein i Varićak dopisivali su se u razdoblju 1909. – 1913., a preslike tih pisama objavljene su u ovoj knjizi, kao i prijevod šest transkribiranih Einsteinovih pisama s njemačkog na hrvatski jezik. O sadržaju knjige govorila je prof. dr. sc. Snježana Paušek-Baždar, koja je istaknula da je Varićak bio među prvima u Hrvatskoj koji su upozorili na važnost i značenje znanstvenog opusa Ruđera Boškovića u razvitu svjetske znanosti te na Boškovićevu

znanstvenu i privatnu korespondenciju, koja je sačuvana uglavnom u europskim i američkim državnim i privatnim arhivima. „Iako je bio pravoslavac, a kasnije grkokatolik, Varićak je uime znanstvene istine ustao protiv teza da je Bošković bio Srbin i dokazao da je pripadao hrvatskom vjerskom i kulturnom okružju“, kazala je Paušek-Baždar. (M. L.)

FULL ACADEMY MEMBER VLADIMIR VARIĆAK IN CROATIAN AND WORLD SCIENCE

The book Full Academy Member Vladimir Varićak in Croatian and World Science, edited by Professor Snježana Paušek-Baždar, PhD and Full Academy Member Ksenofont Ilakovac and published by HAZU, was presented on April 17, 2018 in the Croatian Academy of Sciences and Arts. The book gives an insight into the life and work of one of the greatest Croatian mathematicians, who contributed enormously to the development of mathematics and physics in Croatia, as well as to the European and world scientific heritage. The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić said that Varićak belonged to the greats of natural sciences in Croatia and it was thanks to him that mathematics here had reached an international level. Full Academy Member Andrej Dujella, Secretary of the Academy Department of Mathematical, Physical and Chemical Sciences, talked about Varićak's life.

Varićak was born in Švica near Otočac in 1865, and he died in Zagreb in 1942. In 1888 he graduated from the Faculty of Philosophy of Zagreb University with a degree in mathematics and physics. In 1891 he earned his doctoral degree in classical algebra analysis, which was the second doctorate in mathematics at the University of Zagreb, and in 1899 he took over the mathematics department at the university and headed it until his death. He taught differential and integral calculus, differential equations, calculus of variations, group theory, theory of functions, algebraic equations, elliptic functions, non-Euclidean geometry and theory of relativity. Also, he was the Rector of Zagreb University (1921 – 1922), and then the Dean of the Faculty of Philosophy and University Vice-Chancellor. He was a

corresponding member of the Czech and the Serbian Academy. Ksenofont Ilakovac recalled that Varićak as professor educated many generations of Croatian mathematicians and physicists, future Academy members and globally recognized experts, the most renowned of whom was Vilim Feller from Princeton in the USA. He mentioned Varićak's correspondence with Albert Einstein as a valuable addition to the book. Einstein and Varićak corresponded in the period from 1909 to 1913, and copies of those letters were published in this book, together with translations of six transcribed Einstein's letters from German to Croatian. Snježana Paušek-Baždar talked about the content of the book and emphasized that Varićak was among the first in Croatia to draw attention to the importance of Ruđer Bošković's scientific oeuvre for the development of world science and to Bošković's scientific and private correspondence, kept mostly in European and American state and private archives. “Although he was Orthodox, and later Greek Catholic, in the name of scientific truth Varićak opposed claims that Bošković was Serbian and proved that he belonged to Croatian religious and cultural environment”, said Paušek-Baždar. (M. L.)

GOSPODARENJE ŠUMAMA

U povodu 80. rođendana doajena hrvatske šumarske znanosti i struke akademika Slavka Matića, 20. travnja 2018. u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti održan je znanstveni skup *Gospodarenje šumama u uvjetima klimatskih promjena i prirodnih nepogoda* koji su organizirali Znanstveno vijeće za poljoprivredu i šumarstvo i Znanstveno vijeće za zaštitu prirode HAZU. Sudionici znanstvenoga skupa u svojim su izlaganjima istaknuli važnost šuma i šumarstva Hrvatske

u prevenciji posljedica klimatskih promjena te prezentirali nove znanstvene spoznaje u istraživanjima funkciranja šumskih eko-sustava u uvjetima klimatskih promjena i s njima povezanih ekstremnih meteoroloških pojava i prirodnih nepogoda kao što su požari, poplave, suše, erozije tla, ledolomi, vjetrolomi, pojava i širenje novih biljnih bolesti te novih šumskih štetnika. Također se raspravljalo o smjernicama za prilagodbu gospodarenja šumama klimatskim promjenama i s njima povezanim ekstremnim meteorološkim pojavama, stanišnim promjenama i kalamitetima. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić podsjetio je da se jubilej akademika Matića poklapa sa 120. obljetnicom postojanja Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dok šumarstvo kao djelatnost u Hrvatskoj postoji više od 250 godina. Akademik Matić u dva je mandata bio dekan Šumarskog fakulteta, na kojem je u razdoblju 1963. – 2003. bio profesor uzgajanja šuma, predstojnik Zavoda za uzgajanje šuma i predsjednik fakultetskog Odbora za šume. U razdoblju 1997. – 2014. bio je prvi predsjednik Akademije šumarskih znanosti te predsjednik Hrvatskog šumarskog društva u dva mandata. (M. L.)

FOREST MANAGEMENT

On the occasion of the 80th birthday of the doyen of Croatian forestry, Full Academy Member Slavko Matić, on April 20, 2018 a symposium *Forest Management in Conditions of Climate Change and Natural Disasters* was held at the Croatian Academy of Sciences and Arts, organized by the Scientific Council for Agriculture and Forestry and Scientific Council for Environmental Protection of the Croatian Academy of Sciences and Arts. In their presentations the participants of the scientific meeting emphasized the importance of Croatian forests and forestry in the prevention of climate change and mitigating its consequences and they presented new scientific findings from research on the functioning of forest ecosystems in conditions of climate change and related extreme meteorological events and natural disasters such as fires, floods, droughts, soil erosion, ice damage, wind damage, the emergence and spread of new plant diseases and new forest pests. Also, guidelines were discussed on how to

adjust forest management to climate change and extreme meteorological events, habitat modifications and the related calamities. The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić reminded the participants that Matić's jubilee coincides with the 120th anniversary of the Faculty of Forestry of Zagreb University, while forestry as a profession has existed in Croatia for more than 250 years. Full Academy Member Matić held two terms of office as dean at the Faculty of Forestry where he worked from 1963 to 2003 as professor of silviculture, head of the Institute for Silviculture and president of the Faculty Board for Forests. From 1997 to 2014 he was the first president of the Academy of Forest Sciences and he held two terms of office as president of the Croatian Forestry Society. (M. L.)

45. DANI HVARSKOG KAZALIŠTA

Znanstveni skup *45. Dani Hvarskoga kazališta – Književnost, kazalište, domovina* održani su u razdoblju 9. – 12. svibnja 2018. u gradu Hvaru, a na njemu je sudjelovao niz stručnjaka svih generacija iz zemlje i inozemstva: Boris Senker, Cvijeta Pavlović, Martina Petranović, Ana Lederer, Antun Pavešković, Branka Brlenić Vujić, Bruno Kragić, Ivan Bošković, Ivana Žužul, Lucija Ljubić, Anamarija Žugić, Ivan Trojan, Marina Milivojević Mađarev, Dubravka Crnojević-Carić, Renate Hansen Kokoruš, Sibila Petlevski, Agata Siwiak, Teodora Vi-gato, Tahir Mujičić.

Dani Hvarskog kazališta, znanstveni skup što ga jeinicirala Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, odnosno današnji Književni krug Split, Filozofski fakultet u Zagrebu te Grad Hvar, jedinstvena je nacionalna manifestacija u okviru koje se već više od četiri desetljeća sustavno proučavaju hrvatska književnost i kazalište. Pod zaštitnim znakom zgrade hvarskog kazališta otvorene godine 1612., toga prvog komunalnog teatra u Europi, hrvatski i europski povjesničari književnosti i teatrolozi svakoga svibnja iznose nove spoznaje iz širokoga područja svojih specijalnosti. Znanstvena izlaganja i rasprave prate kazališne predstave koje komplementarno nadopunjavaju književnopovjesna i teatrološka istraživanja: u prostoru

Arsenala studenti Umjetničke akademije u Osijeku izveli su scensku igru Helene Sablić Tomić *Skriveno u oku*, a za sudionike skupa u Ždrilcima na Paklinskim otocima Hvarske pučko kazalište izvelo je *Ribanje i ribarsko prigovaranje* Petra Hektorovića (121. izvedba) u režiji Marina Carića (1947. – 2000.). (A. L.)

45TH HVAR THEATRE DAYS

The scholarly meeting 45th Hvar Theatre Days - *Literature, Theatre, Homeland* – was held from May 9 to May 12, 2018 in the town of Hvar, with the participation of many experts from all generations from Croatia and abroad: Boris Senker, Cvijeta Pavlović, Martina Petranović, Ana Lederer, Antun Pavešković, Branka Brlenić Vujić, Bruno Kragić, Ivan Bošković, Ivana Žužul, Lucija Ljubić, Anamarija Žugić, Ivan Trojan, Marina Milivojević Mađarev, Dubravka Crnojević-Carić, Renate Hansen Kokoruš, Sibila Petlevski, Agata Siwiak, Teodora Vi-gato, Tahir Mujičić.

The Hvar Theatre Days, a scholarly conference initiated thanks to the Croatian Academy of Sciences and Arts, the Split Literary Circle, the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb and the Town of Hvar, is a unique national event that over four decades has offered a framework for the systematic study of Croatian literature and theatre. Each May, in the Hvar Theatre building, which opened in 1612, the first public theatre in Europe, Croatian and European literary historians and theatre experts share new findings from the broad areas of their expertise. Scholarly presentations and discussions are followed by plays, which in turn are complemented by literary, historical and theatrical research: in the Ar-

senal building students from the Academy of Arts in Osijek performed the stage play by Helena Sablić Tomić *Hidden in the Eye*, and for participants of the meeting held on Paklinski Islands in Ždrilca bay the Hvar Popular Theatre performed *Fishing and Fishermen's Conversations* written by Petar Hektorović (121st performance) and directed by Marin Carić (1947 – 2000). (A.L.)

TERMINALI UKAPLJENOG PRIRODNOG PLINA

U organizaciji Znanstvenog vijeća za naftno-plinsko gospodarstvo i energetiku Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 11. svibnja 2018. održan je okrugli stol *Ekonomska analiza plutajućeg i kopnenog terminala ukapljenog prirodnog plina i njihov doprinos energetskoj stabilizaciji Hrvatske*.

Uvodna predavanja održali su Patrick Heather s Instituta za istraživanje energije u Oxfordu i direktor za razvoj poslovanja tvrtke Trans LNG d.o.o. Mladen Antunović, dok je predsjednik Znanstvenog vijeća akademik Mirko Zelić istaknuo da u raspravi o izgradnji LNG terminala treba slušati glas struke, a ne politike i politikantstva. „Država koja ima veći stupanj domaćih energetika je stabilnija. U svijetu nema vlade koja ne brine i ne kontrolira svoje energente (...) jer potpuna liberalizacija značila bi kompletну ovisnost o uvozu i stranim izvorima energije jer bismo svoje zanemarili“, kazao je akademik Zelić. Patrick Heather istaknuo je da se tržiste plina globalizira, a da je sastavni dio te globalizacije i LNG terminal. Spomenuo je da Europska unija zastupa stav da države trebaju osigurati više izvora energetika i poručio da bi kopneni LNG terminal otvorio više mogućnosti za upotrebu. Nastavno, Mladen Antunović rekao je da bi kopneni LNG terminal bio 100 milijuna eura jeftiniji od plutajućeg, uračunaju li se svi troškovi izgradnje. Kopneni terminal može biti realiziran jednako brzo kao i plutajući, a u

njegovoj izgradnji mogu sudjelovati hrvatske tvrtke. (M. L.)

LIQUEFIED NATURAL GAS TERMINALS

On May 11, 2018, a roundtable was held on the topic *Economic Analysis of Floating and Land-Based LNG Terminals and Their Contribution to the Energy Stability of Croatia*, organized by the Scientific Council for Crude Oil and Gas Economy and Power Supply of the Croatian Academy of Science and Arts.

Introductory lectures were given by Patrick Heather from the Oxford Institute for Energy Studies and by Mladen Antunović, business development manager at Trans LNG d.o.o., while the president of the Scientific Council and Full Academy Member Mirko Zelić emphasized that in the debate about building an LNG terminal we should be led by the voice of the profession and not by politics and petty politics. “A state with a larger degree of domestic energy resources is more stable. There is no government in the world that does not care for and does not control its energy resources (...) as complete liberalization would mean complete dependence on imports and foreign energy sources because we would neglect our own”, Zelić said. Patrick Heather pointed out that the gas market is being globalized, and that an LNG terminal is an integral part of that globalization. He mentioned that the European Union believes that states should secure more energy resources, adding that a land-based LNG terminal would open more opportunities for use. Following this, Mladen Antunović said that a land-based LNG terminal would cost 100 million euros less than a floating version, with all construction costs included. A land-based can be built just as quickly as a floating terminal, and Croatian companies can participate in its construction. (M. L.)

je Karta staništa Republike Hrvatske o kojoj je predavanje održala dr. sc. Tamara Kirin iz Hrvatske agencije za okoliš i prirodu. Karta staništa, prostorni prikaz rasprostranjenosti pojedinih stanišnih tipova, nužna je baza podataka za niz poslova unutar sektora zaštite prirode i šire. Potpredsjednik HAZU akademik Velimir Neidhardt u uvodnom je govoru istaknuo da Karta staništa ima važnu ulogu u odgovornom razmatranju prostora Hrvatske s obzirom na bogatstvo flore i faune, dok je predsjednik Znanstvenog vijeća za zaštitu prirode akademik Ferdo Bašić istaknuo bogatstvo života u tlu. „Život ispod površine tla neusporedivo je bogatiji od onog iznad. U jednom gramu plodnog tla ima više od 7,5 milijardi živih organizama. Radi se o čitavom nizu međusobno zavisnih vrsta“, kazao je akademik Bašić. On je upozorio na neprihvatljivost pojma „usluge ekosustava“ poručivši da je čovjek dio prirode, a ne „naručitelj usluga“. Umjesto tog, kako je rekao, jakog antropocentričnog pojma treba rabiti pojam „učinci ekosustava“. (M. L.)

HABITAT MAP OF THE REPUBLIC OF CROATIA

On May 25, 2018, Dr Tamara Kirin from the Croatian Agency for the Environment and Nature presented the book *Habitat Map of the Republic of Croatia*. The event was organized by the Section for the Protection of Biodiversity of the Scientific Council for Environmental Protection of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The habitat map, a spatial layout of the distribution of each habitat type, is a necessary database for a wide range of tasks within the environmental protection sector and beyond. In his introductory address, the Vice

KARTA STANIŠTA REPUBLIKE HRVATSKE

U organizaciji Sekcije za zaštitu biologične raznovrsnosti Znanstvenog vijeća za zaštitu prirode Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 25. svibnja 2018. predstavljena

President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Velimir Neidhardt said that the Habitat Map plays an important role in a responsible approach to Croatian territory in regard to the richness of flora and fauna, while the President of the Scientific Council for Environmental Protection, Full Academy Member Ferdo Bašić emphasized the richness of life in the soil. "Life beneath the surface of the soil is much richer than that above it. One gram of fertile soil contains more than 7.5 billion live organisms. It is a whole series of mutually interdependent species", said Bašić. He warned that the term "ecosystem services" was unacceptable, saying that man is a part of nature, and not someone who "orders services". Instead of that, as he called it, strongly anthropocentric term, we should use the term "ecosystem effects". (M. L.)

STROSSMAYEROVA ZBIRKA STARIH MAJSTORA

U Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti 28. svibnja 2018. predstavljena je knjiga *Strossmayerova zbirka starih majstora* autorica dr. sc. Ljerke Dulibić i dr. sc. Iva Pasini Tržec. U knjizi su na 440 stranica predstavljeni rezultati znanstvenoga istraživanja provenijencije i okolnosti nabave 251 umjetnine iz zbirke biskupa Josipa Jurja Strossmayera te je rekonstruiran proces oblikovanja Strossmayerove galerije starih majstora HAZU koja danas broji oko tri tisuće umjetnina na temelju donacija iz kasnijih razdoblja. Kroz uvid u fenomen razvoja tržišta umjetninama u XIX. stoljeću razmatra se specifičnost biskupove uloge i uloge njegovih posrednika i suradnika u širem kulturnom krugu druge polovice stoljeća. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić u uvodnom je govoru podsjetio na zasluge Josipa Jurja Strossmayera, koji je osnovao tri kapitalne institucije hrvatske znanosti i kulture: Akademiju 1861., moderno Sveučilište u Zagrebu 1874. i Galeriju starih majstora 1884., kao i katedralu u Đakovu 1882. „Kroz ovu knjigu vidi se kako Strossmayer postupno gradi svoj ukus i osmišljava Galeriju kao edukativni poligon za Zagreb i Hrvatsku“, kazao je akademik Kusić. Tajnik Razreda za likovne umjetnosti HAZU akademik Vladimir Marković istaknuo je važnost te knjige za uvrštavanje Strossmayer-

rove galerije među važne europske i svjetske muzeje. Recenzent akademik Igor Fisković istaknuo je da autorice pojašnjavaju kako je Strossmayerovo kolekcionarstvo pridonijelo internacionalizaciji kulture kontinentalne Hrvatske, dok je recenzent akademik Radoslav Tomić podsjetio da prije osnutka Strossmayerove galerije u Zagrebu nije bilo muzeja s umjetničkim slikama, koje su se moglo naći samo u privatnim zbirkama. Pojasnio je da je Strossmayer slike uglavnom kupovao na talijanskom i njemačkom tržištu, zbog čega u njegovoј zbirci prevladavaju djela autora iz tih zemalja. „Zanimljivo je da Strossmayer nije kupovao djela iz Dalmacije, vjerojatno zato jer je bila praksa da se ne dira ono što naša zemlja već ima. Jedinu iznimku je napravio u slučaju Bosne koja je bila pod osmanskom vlašću iz koje je nabavio jednu sliku“, kazao je akademik Tomić. Među najvrednijim slikama spomenuo je diptih Giovannija Bellinija s prikazom svetog Benedikta i svetog Augustina, sliku nepoznatog autora *Prijestolje milosti*, diptih fra Angelika *Stigmatizacija svetog Franje Asiškog i smrt svetog Petra mučenika* te tri slike Vittore Carpaccia s prikazima svetog Petra mučenika, svetog Sebastijana i svetog Roka. Dvije su od njih tijekom Drugog svjetskog rata zamijenjene za Višeslavovu krstionicu, koja se dotad nalazila u Veneciji, a jedna od tih slika nakon 1945. vraćena je u Zagreb. (M. L.)

STROSSMAYER'S OLD MASTERS COLLECTION

On May 28th, 2018, the book *The Strossmayer Collection of Old Masters* by Dr Ljerka Dulibić and Dr Iva Pasini Tržec was presented at the Croatian Academy of Sciences and Arts (HAZU). The book's 440 pages bring together the results of research into the provenance of 251 artworks from Bishop Josip Juraj Strossmayer's collection and the circumstances in which each artwork was acquired. In addition to this, the book retraces the process in which today's Strossmayer Gallery of Old Masters at HAZU was formed; today it holds some three thousand artworks, thanks to donations made in later periods. By providing insights into the 19th century phenomenon that was the development of the art market, the book considers the specific nature

of the role of the bishop and his agents and associates in the wider cultural circle in the latter half of the century. In his opening speech, President of HAZU Zvonko Kusić recalled Josip Juraj Strossmayer's achievements, including the establishment of three major institutions of Croatian science and culture: the Academy of Sciences and Arts in 1861, the modern University of Zagreb in 1874 and the Gallery of Old Masters in 1884, as well as Đakovo Cathedral in 1882. “This book shows how Strossmayer gradually built his taste and designed the Gallery as an educational training ground for Zagreb and Croatia”, President Kusić said. Vladimir Marković, Full Academy Member and Secretary of the Academy's Department of Fine Arts, pointed out the importance of the book for the inclusion of the Strossmayer Gallery among the ranks of significant museums in Europe and worldwide. The book's reviewer and Full Academy Member Igor Fisković said that the authors had discussed the way in which Strossmayer's art collecting had contributed to the internationalisation of the culture of continental Croatia, while the book's second reviewer, Full Academy Member Radoslav Tomić, pointed out that no museum in Zagreb had held artistic paintings prior to the establishment of Strossmayer's gallery and that such artworks were formerly only to be found in private collections. Tomić recalled that Strossmayer had bought paintings largely on the Italian and German markets, which is why the works of authors from those two countries dominate his collection. “Interestingly, Strossmayer did not buy artwork from Dalmatia, most likely because it was customary at the time to leave the items already found in our country untouched. The only exception he made to this tradition was in the case of Bosnia, which had been under Ottoman rule at the time when Strossmayer

acquired one painting from its territories”, Tomić said. Amongst the collection’s most valuable paintings, Tomić mentioned Giovanni Bellini’s diptych portraying St. Benedict and St. Augustine, the painting entitled “The Throne of Mercy” by an unknown author, Fra Angelico’s diptych “The Stigmatisation of St. Francis of Assisi and the Death of St. Peter Martyr” and three paintings by Vittore Carpaccio portraying St. Peter Martyr, St. Sebastian and St. Roch. During World War II, two of the latter were exchanged for the Baptismal Font of Duke Višeslav which had previously been kept in Venice, and one of those paintings was returned to Zagreb after 1945. (M. L.)

5. HRVATSKI TRIJENALE CRTEŽA

U Kabinetu grafike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 29. svibnja 2018. otvoren je 5. hrvatski trijenale crteža s konceptom *Intimni crtež – mali format* čija je autorica upraviteljica Kabinetu grafike HAZU mr. sc. Slavica Marković, a okosnicu manifestacije čini dionica *Sučeljavanja – Miroslav Kraljević i hrvatski suvremeni umjetnici*. Na toj je dionici izloženo 15 antologičkih crteža Miroslava Kraljevića i ukupno 56 crteža sedmoro pozvanih autora generacijskog raspona od Biserke Baretić i Zlatka Kesera do Mirjane Vodopije, Davora Vrankića, Tomislava Buntaka, Ines Matijević Cakić i Ive Ćurić, koji pokazuju kontinuitet visoke razine crtačkog umijeća, vitalnost umjetničkoga govora te raznolikost rukopisa i stila u mediju crteža. Osim u Kabinetu grafike, crteži su bili izloženi i u izložbenoj dvorani Strossmayerove galerije starih majstora HAZU, gdje se moglo razgledati 109 rada od 48 autora od njih 155, koliko ih se javilo na natječaj.

Na otvorenju trijenalna dodijeljene su i tradicionalne nagrade i priznanja. Premija HAZU pripala je Davoru Vrankiću, čiji radovi, prema riječima akademika Tonka Maroevića, „crtežu vraćaju onu ikonsku vrijednost čistoće i ljepote“. Dobitnici su četiriju jednakovrijednih otkupnih nagrada Ivona Jurić Kljajo, koja je dobila Nagradu Kabineta grafike HAZU; Nagradu Ministarstva kulture dobila je Biserka Baretić; Nagradu Gradske ureda za obrazovanje i kulturu Grada Zagreba dobio je Svebor Vidmar, a Nagradu Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice Ana Vivoda. Priznanja su dobili Mario Čaušić, Matko Mijić i Marko Živković. (M. L.)

5TH CROATIAN DRAWINGS TRIENNIAL

The 5th Croatian Drawings Triennial, organized around the concept *Intimate drawing - small format* and created by Slavica Marković, the director of the Academy Department of Prints and Drawings, was opened on May 29, 2018 at the Department of Prints and Drawings of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The event was structured around the section *Confrontation – Miroslav Kraljević and Contemporary Croatian Artists*. The section exhibits 15 classic drawings by Miroslav Kraljević and 56 drawings by seven invited authors of different generations: Biserka Baretić and Zlatka Kesera, Mirjana Vodopija, Davor Vrankić, Tomislav Buntak, Ines Matijević Cakić and Iva Ćurić, who show continuity at a high level of drawing skills, vital artistic expression and a variety of artistic idioms and styles in the drawing medium. In addition to the show in the Department of Prints and Drawings, another exhibition was set up in the exhibition hall of the Strossmayer Gallery of Old Masters with 109 drawings by 48 authors selected from among 155 artists who entered the competition.

As usual, awards and recognitions were presented at the Triennial opening ceremony. Davor Vrankić, whose works, according to Full Academy Member Tonko Maroević, “bring back to the art of drawing its primordial purity and beauty”, received the Croatian Academy of Sciences and Arts Prize. Four equally valuable awards were given to Ivona Jurić Kljajo, who received the Academy Department of Prints and Draw-

ings Award, Biserka Baretić, who received the Ministry of Culture Award, Svebor Vidmar, who was awarded a prize by the City of Zagreb Office for Education and Culture, and Ana Vivoda, who was presented with National and University Library Print Collection Award. Mario Čaušić, Matko Mijić and Marko Živković received honourable mentions. (M. L.)

MISAO U ARHITEKTURI: VELIMIR NEIDHARDT

U Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 7. lipnja 2018. predstavljena je knjiga *Misao u arhitekturi: Velimir Neidhardt* urednika i autora koncepta izdanja dr. sc. Alena Žunića te akademika Velimira Neidhardta, potpredsjednika HAZU, autora tekstova nastalih tijekom pola stoljeća stvaralaštva (1968. – 2018.). Knjigu su objavili Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i nakladnik UPI-2m-Plus.

Uz 90 autorskih tekstova akademika Neidhardta, knjiga donosi i deset intervjua koji njegove ideje i misli prezentiraju na živ i zanimljiv način, blizak širem krugu čitatelja. U knjizi je objavljeno i 20 odabranih tekstova uglednih kritičara i teoretičara koji su pisali o Neidhardtovim djelima i njegovu pozicioniranju u hrvatskoj arhitekturi i urbanizmu.

O djelu akademika Neidhardta govorio je predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić navevši najpoznatije arhitektonske projekte kojima je akademik Neidhardt bio autor ili suautor, od zgrada Nacionalne i sveučilišne knjižnice, INA-Trgovine i Croatia osiguranja do novog terminala Međunarodne zračne luke *Franjo Tuđman* u Zagrebu. „Ta su zdanja simboli iza kojih mora stajati ideja i teorija. Ona su plod razmišljanja i znanja. Svako njegovo djelo u arhitektonskoj je službi identiteta grada“, rekao je akademik Kusić, koji je kao važan dio Neidhardtovе biografije istaknuo školovanje na Harvardu kad je V. Neidhardt bio stipendist Akademijina Fonda *Zlatko i Joyce Baloković*, zahvaljujući čemu je stekao znanja koja nisu bila dostupna u tadašnjoj Jugoslaviji. Spomenuo je i zasluge akademika Neidhardta kao dugogodišnjeg profesora na Arhitektonskom fakultetu, kao i njegov aktivan javni i društveni rad tijekom kojeg je dvaput bio predsjednik

Udruženja arhitekata grada Zagreba i jedan od osnivača Hrvatske komore arhitekata. Akademik Kusić naveo je i Neidhardtovе zasluge za Hrvatsku akademiju, u kojoj je od 1991. redoviti član, dok je član suradnik postao 1980., sa samo 37 godina. Akademik Kusić posebno je istaknuo doprinos koji je akademik Neidhardt „svojim inženjerskim i umjetničkim pogledom“ dao ugledu i prepoznatljivosti Akademije kao njezin potpredsjednik.

Recenzent knjige akademik Andrija Mutnjaković kazao je da je ona svjedok autora i njegova djelovanja kroz 50 godina. „U tih 50 godina provlači se jedna zajednička misao koja traži progres i vizionarstvo arhitekata. Riječ Velimira Neidhardta postala je djelo“, rekao je akademik Mutnjaković, dok je recenzent akademik Mladen Obad Šćitaroci istaknuo da su Neidhardtovi tekstovi danas aktualniji nego u vrijeme kada su bili pisani, osobito oni u kojima upozorava na probleme u urbanističkom planiranju i izgradnji grada ili u provedbi arhitektonskih natječaja. Recenzent prof. dr. sc. Zlatko Karač istaknuo je da je akademik Neidhardt arhitekt koji ujedno zna i pisati, zbog čega bi trebao biti uzor mladim generacijama.

Alen Žunić ocijenio je akademika Neidhardta kao jednoga od ključnih protagonisti hrvatske kasne moderne čija su djela obilježena i decentnim refleksijama na postmodernu, metabolistički i *high-tech* izričaj. (M. L.)

THINKING THEORY IN ARCHITECTURE: VELIMIR NEIDHARDT

On June 7, 2018, a presentation of the book *Thinking Theory in Architecture: Velimir Neidhardt* by editor and concept author Dr Alen Žunić and Vice-President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Ve-

limir Neidhardt was held at the Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts. Velimir Neidhardt is the author of numerous texts produced over a period of half a century of creative work spanning the years 1968 to 2018. The book was published by the Croatian Academy of Sciences and Arts, the Faculty of Architecture at the University of Zagreb and the publishing house UPI-2m-Plus. In addition to 90 original texts by Neidhardt, the book contains ten interviews which present his ideas and thoughts in a vivid and interesting manner, to which a wider audience of readers will be able to relate. On top of this, the book boasts 20 selected texts by renowned critics and theoretical scholars who wrote about Neidhardt's work and his position in Croatian architecture and urban planning.

A discourse on Neidhardt's work was delivered at the event by the President of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zvonko Kusić, who listed the most widely known architectural projects authored or co-authored by Neidhardt, from the designs for the National and University Library, the office buildings for INA-Trgovina and Croatia Osiguranje to the recently completed new Zagreb International Airport Passenger Terminal. “All of those edifices are symbols that need to be supported by an idea and a theory. They are the fruit of reflection and knowledge. Every work of Neidhardt's is in the architectural service of the city's identity”, Kusić said, singling out Neidhardt's education at Harvard as a beneficiary of the Academy's Zlatko and Joyce Baloković Scholarship Fund as an important part of his résumé, which allowed him to gain knowledge inaccessible in Yugoslavia at the time. Kusić also touched on Neidhardt's credits for the Croatian Academy of Sciences and Arts, of which he has been a regular member since 1991, having initially become an associate member in 1980 at the youthful age of 37. Finally, Kusić particularly emphasized the contribution given to the reputation and distinction of the Academy by Neidhardt “thanks to his engineering and artistic sentiment” during the period of his service as the Academy's Vice-President.

Full Academy Member Andrija Mutnjaković, who had reviewed the book, said that it was a witness to the author and his 50-year long career. “Those 50

years are linked by a common underlying thought calling for progress and a visionary outlook by architects. The word of Velimir Neidhardt has turned into creation”, Mutnjaković said. Another reviewer of the book from the ranks of Full Academy Members, Mladen Obad Šćitaroci, asserted that Neidhardt's texts were more relevant today than at the time of their production, particularly the ones in which the author voiced his concern over problems in urban planning and city building or issues related to tendering for architectural services. Book reviewer Prof Zlatko Karač, PhD, underlined that Neidhardt was an architect who could also write well, which should make him a role model for younger generations. Dr Žunić singled Neidhardt out as one of the key figures in late Croatian architectural modernism, whose works are also marked by restrained reflections of post-modern, metabolic and high-tech idioms. (M. L.)

GLAGOLJSKE OPORUKE

U sklopu 9. sabora glagoljaša *Slovo rogovsko* 21. rujna 2018. u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Zadru predstavljena je knjiga Ivice Vigata *Glagoljske oporuke sa sjeverozapadnih zadarskih otoka*, tiskana 2017. u izdanju Sveučilišta u Zadru. Knjigu su predstavili: prof. dr. sc. Josip Lisac, član suradnik HAZU, koji je bio ujedno i jedan od reczenzata, dr. sc. Grozdana Franov-Živković, doc. dr. sc. Marijana Tomić te sam autor dr. sc. Ivica Vigato, izv. prof. Nazočne je pozdravio upravitelj Zavoda izv. prof. dr. sc. Tado Oršolić, koji je istaknuo da su oporuke važni dokumenti za proučavanje mikropovijesti te da se iz njih mogu iščitati društveno-pravne pojedinosti, odnosno spoznaja života običnih ljudi i njihove svakodnevice, sve ono što koristi povjesničarima u njihovu istraživanju.

Monografija ima veliko značenje za hrvatsko jezikoslovje, rekao je prof. Josip Lisac, jer su oporuke pisali ljudi iz puka, te je jezična raščlamba ove vrste tekstova bitna za povijesnu dijalektologiju, a sama knjiga važan je prinos proučavanju povijesnoga razvoja hrvatskoga jezika. Grozdana Franov-Živković napravila je kraći uvod o glagoljskim oporukama koje su pisali lokalni svećenici jer u ruralnim i otočkim mjestima nije bilo javnih bilježnika. Obrađene glagoljske opo-

ruke potjeću sa zadarskog područja, a nalaze se po raznim fondovima državnih arhiva u Zadru, Splitu i Zagrebu, Arhivu HAZU, Nadbiskupskom arhivu u Zadru te u Ruskoj nacionalnoj knjižnici u Sankt-Peterburgu. Analizom obuhvaćene oporuke pisane su na sjeverozapadnim zadarskim otocima Molatu, Istu, Olibu i Silbi na kraju XVI. te tijekom XVII. i XVIII. stoljeća. Temeljni dio ove monografije, naglasila je Marijana Tomić, autorovo je istraživanje jezičnih osobitosti u glagoljskim oporukama uronjenih u širi kulturološki kontekst. Jezik oporuka u svojim je dijelovima blizak narodnom izričaju, pa je njihovo istraživanje podjednako zanimljivo i za povjesnu dijalektologiju i za upotpunjavanje spoznaja vezanih uz razvoj hrvatskog jezičnog standarda. Na kraju monografije priložen je *Rječnik* sastavljen od rječi korištenih u oporukama. U monografiji su objavljene preslike svih istraživanih oporuka te njihova transliteracija. Ovako detaljna grafolingvistička, odnosno grafetička račlamba glagoljskog pisma iz razdoblja 17. i 18. stoljeća predstavlja važan prinos cjelokupnoj suvremenoj glagoljskoj paleografiji koja se do sada najviše bavila najstarijim glagoljskim tekstovima ili pak onima nastalim u tzv. zlatno doba hrvatskoga glagoljaštva, dok su tekstovi XVII. i XVIII. stoljeća u glagoljskim paleografijama dosad bili tek sporadično prisutni. (T.O.)

GLAGOLITIC TESTAMENTS

On the occasion of the 9th Slovo rogovsko Glagolitic Assembly, Ivica Vigato's book *Glagolitic Testaments from the North-western Zadar Islands* published in 2017 by the University of Zadar was presented on September 21, 2018 in the Academy Institute for Historical Sciences in Zadar. The book was presented by: Professor Josip Lisac, PhD, Associate Academy Member and one of the

consulting editors, Dr Grozdana Franov-Živković, Dr Marijana Tomić and by the author himself Dr Ivica Vigato, associate professor. The invitees were welcomed by the head of the Institute Dr Tado Oršolić, associate professor, who pointed out that testaments were important documents for the study of microhistory since they contain social and legal details, i.e. information about ordinary people and their everyday life, very useful to historians in their research.

The monograph is very important for Croatian philology, said Professor Josip Lisac, since testaments were written by common people, and linguistic analysis of this kind of texts is important for historical dialectology, while the book itself makes a significant contribution to the study of the historical development of the Croatian language. Grozdana Franov-Živković gave a brief introduction on Glagolitic testaments written by local priests, as there were no notaries in some rural areas and on some islands. Analysed Glagolitic testaments originate from the Zadar area and they can be found in various state archive funds in Zadar, Split and Zagreb, in the Academy Archives, in the Zadar Archdiocese Archives, and in the Russian National Library in Saint Petersburg. The testaments comprised in this analysis were written on the North-western Zadar islands of Molat, Ist, Olib and Silba in the late 16th and during the 17th and 18th centuries. The fundamental part of this monograph, as Marijana Tomić pointed out, is the author's research of particular linguistic features found in Glagolitic testaments within a broader cultural context. Parts of the language used in testaments are close to vernacular speech, so their analysis is equally interesting for historical dialectology and for completing the notions about the development of the Croatian linguistic standard. At the end of the monograph there is a *Glossary* with the words used in testaments. Also, copies of all studied testaments are included, as well as their transliteration. Such a detailed graphical and linguistic breakdown of the 17th and 18th century Glagolitic alphabet presents an important contribution to the whole of contemporary Glagolitic palaeography, which until now mostly dealt with the oldest Glagolitic texts or with those created

in the so-called golden era of the Croatian Glagolitic script, while texts from the 17th and the 18th century were only sporadically present in Glagolitic palaeographic studies. (T.O.)

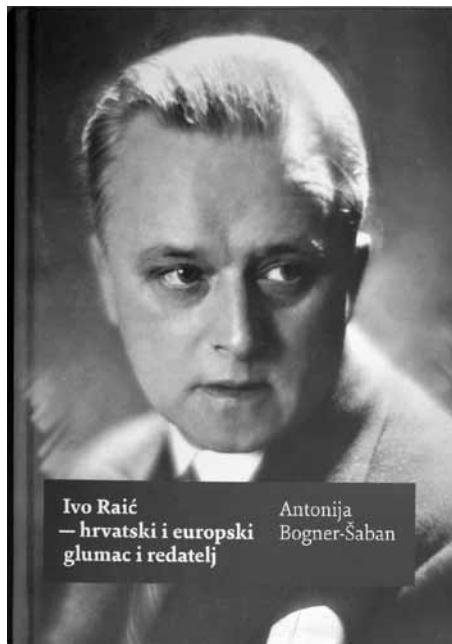
IVO RAIĆ – HRVATSKI I EUROPSKI GLUMAC I REDATELJ

U Knjižnici HAZU 4. listopada 2018. predstavljena je monografija *Ivo Raić – hrvatski i europski glumac i redatelj* autorice dr. sc. Antonije Bogner-Šaban iz Odsjeka za povijest hrvatskog kazališta HAZU Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU. Knjiga je objavljena u izdanju HAZU i u njoj se prvi put na gotovo 500 stranica sustavno razmatra razvoj kazališne kulture u razdoblju modernizma kojem je umjetnički nositelj bio Ivo Raić. Uz autoricu, o monografiji su govorili akademik Boris Senker, voditelj Odsjeka za povijest hrvatskog kazališta, dr. sc. Branko Hećimović i dr. sc. Sanja Majer-Bobertko. U tom kazališnopovijesnom i teatrološkom djelu rasvjetljava se Raićevo desetgodišnje umjetničko kretanje u europskim čvoristima modernizma, Beču, Berlinu, Pragu i Hamburgu, 1900. – 1909., a zatim se inozemna iskustva inkorporiraju u Raićevo redateljsko i glumačko djelovanje, idejno i estetski inovativno, i na dramskom i na opernom području, na zagrebačkoj pozornici u razdoblju 1909. – 1931. (M. L.)

IVO RAIĆ – CROATIAN AND EUROPEAN ACTOR AND DIRECTOR

On October 4, 2018 the monograph *Ivo Raić – Croatian and European Actor and Director* written by Dr Antonija Bogner-Šaban from the Institute for the History of Croatian Literature, Theater and Music of the Croatian Academy of Sciences and Arts – Division for the History of the Croatian Theater was presented at the library of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The book was published by the Croatian Academy of Sciences and Arts, its almost 500 pages systematically examining the development of theatrical culture during modernism, led artistically by Ivo Raić. Also contributing to the monograph were Full

Academy Member Boris Senker, Head of the Division for the History of the Croatian Theater, Dr Branko Hećimović and Dr Sanja Majer-Bobetko. This theatrical-historical work highlights Raić's ten years of moving around the European hubs of modernism, Vienna, Berlin, Prague and Hamburg, from 1900 to 1909, followed by the incorporation of this international experience into Raić's directing and acting, intellectually and aesthetically innovative, in the areas of both drama and opera on the Zagreb stage from 1909 to 1931. (M. L.)

OTVORENJE MJESECA HRVATSKE KNJIGE

U Knjižnici HAZU 15. listopada 2018. održana je svečanost otvorenja *Mjeseca hrvatske knjige 2018.* Tu manifestaciju od 1991. do 1994. organizira Hrvatski sabor kulture, a od 1995. Knjižnice grada Zagreba uz pokroviteljstvo Ministarstva kulture, a cilj joj je promicati knjigu i okupiti sve one koje knjiga istinski zanima, kako na državnoj, tako i na lokalnim razinama. Budući da je Europska komisija 2018. proglašila *Europskom godinom kulturne baštine*, okosnica programa *Mjeseca hrvatske knjige 2018.* jest baština. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić rekao je da nije slučajno da se manifestacija otvara upravo u Knjižnici HAZU, koja je prva Akademijina institucija osnovana prije 157 godina, dok je upravo izdavaštvo i knjiga od početka upisana u poslanje Akademije, koja je do sada obja-

vila preko šest tisuća edicija. Među njima je istaknuo ediciju *Hrvatska i Europa*, koja svjedoči o kulturnom i znanstvenom blagu što ga je Hrvatska kroz povijest stvarala te pokazuje koliki je doprinos Hrvatske kulturnom nasljeđu i baštini Europe. „Kao mala država na razmeđu zapada i istoka, Hrvatska je dala puno više povijesti kulture i izgradnji identiteta i Europe. Mi moramo znati da danas, ulaskom u Europu, kada se stvara novi način razmišljanja i jedan novi identitet, Hrvatska neće izgubiti svoj identitet već će će pridonijeti stvaranju europskog kulturnog identiteta, u čemu je vrlo važna knjiga, dakle pisana riječ, koja usprkos postojanju novih sredstava komunikacije, te kulture estrade i SMS poruka, nikada nije izgubila svoje značenje“, poručio je akademik Kusić.

Manifestaciju je službeno uime premijera Andreja Plenkovića i ministricе kulture otvorio državni tajnik Ministarstva kulture Ivica Poljičak, koji je kazao da je drugo tisuće nedvojbeno obilježio Gutenbergov izum, koji je omogućio novovjekom čovjeku prijenos znanja na novi način. „Hrvatska je upravo kroz svoju višestoljetnu otvorenost i izgradila i očuvala svoj identitet. Smatramo li tradiciju kao posredovanje prošlosti u sadašnjosti, dragocjen orientir u propitkivanju izazova budućnosti i globalizacije kao dinamičkog sveobuhvatnog procesa, onda se ukazivanjem na baštinu, koja je uz graditeljsko nasljeđe najvitalniji dio hrvatske kulturne baštine, učvršćuje i kulturni identitet“, poručio je Poljičak. (M. L.)

THE OPENING OF THE CROATIAN BOOK MONTH

The opening of the 2018 *Croatian Book Month* took place on October 15, 2018 in the library of the Croatian Academy of Sciences and Arts. This event was initially organized by the Croatian Cultural Association (from 1991 to 1994) followed by the Zagreb City Libraries (from 1995) under the patronage of the Ministry of Culture. Its aim is to promote books and to gather all those who are genuinely interested in books, both at the national and at the local level. Given that the European Commission declared 2018 the *European Year of Cultural Heritage*, the core topic of the 2018 *Croatian Book Month* program is the heritage. The Presi-

dent of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Zvonko Kusić said that it is no coincidence that the event is being opened in the library of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The library is the Academy's first institution, founded 157 years ago, and from the very beginning publishing books has been part of the mission of the Academy which has so far published over six thousand editions. Among them, he highlighted the edition *Croatia and Europe*, which testifies to the cultural and scientific treasures that Croatia has created throughout the course of history and depicts Croatia's contribution to Europe's cultural heritage. “As a small country on the crossroads between east and west, Croatia has significantly contributed to the cultural history and identity building of Europe. We need to keep in mind that today, by joining Europe, when a new way of thinking and a new identity is created, Croatia will not lose its identity, but will continue to contribute to the creation of the European cultural identity. An important factor to the aforementioned is the book i.e. the written word which, despite the existence of new means of communication, entertainment culture and text messaging, has never lost its meaning,” said Kusić.

The event was officially opened by the State Secretary of the Ministry of Culture, Ivica Poljičak, on behalf of the Prime Minister Andrej Plenković and the Minister of Culture. Poljičak said that the second millennium was undoubtedly marked by the Gutenberg Printing Press which enabled man of the modern age to transfer knowledge in a new manner. “Croatia has created and preserved its identity through its multi-century openness. If we consider the mediation of the past in the present as a tradition - an invaluable guideline in questioning the challenges of the future and of globalization – and as a dynamic, comprehensive process,

reference to the book heritage, which, along with the architectural legacy, is the most vital part of the Croatian cultural heritage, will reinforced the cultural identity”, said Poljičak. (M. L.)

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP O IVANU BERČIĆU

Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru, Sveučilište u Zadru – Odjel za kroatistiku i Odjel za rusistiku, Zadarska nadbiskupija, Ruska akademija znanosti – Institut za lingvistička istraživanja (Sankt-Peterburg) i Ruska nacionalna knjižnica (Sankt-Peterburg) održali su u petak, 26. listopada 2018. u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Zadru Međunarodni znanstveni skup *Ivan Berčić (1824. – 1870.) – život i djelo*. Don Ivan Berčić, akademik, Zadranin (rođ. u Ugljanu na otoku Ugljanu), bio je jedan od najistaknutijih proučavatelja glagoljice i glagoljske baštine u Hrvatskoj. Gimnaziju je završio u Zadru, teologiju je započeo u Zadru i nastavio 1846. u Beču, ali se zbog nemira 1848. vraća u Zadar te ne postiže stupanj doktora teologije. Obavlja različite dužnosti u biskupiji, predaje Hrvatski jezik u ženskim školama samostana sv. Marije, od 1855. predaje Staroslavenski Jezik i staroslavensku liturgiju u zadarskom sjemeništu „Zmajević“, a od 1865. profesor je Starog zavjeta i istočnih jezika. Godine 1867. izabran je za pravog člana JAZU. Njegova je bista 1966., u povodu proslave 100. godišnjice osnutka Akademije, postavljena u perivoju Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru kao trajni zalog doprinosa hrvatskoj kulturnoj baštini i proučavanju hrvatske glagoljice. Vatroslav Jagić prozvao je Berčića „uskrisiteljem glagoljskih nauka u Dalmaciji“ jer je njegov rad bio usmjeren je prema obnovi slavenskog bogoslužja,

istraživanju hrvatskoglagoljske baštine te sakupljanju i evidentiranju već polako uništavanih glagoljskih spomenika. Sakupljenu građu obrađivao je i kao primjere donosio cjelevite tekstove u svojim djelima: *Chrestomathia* (1859.); *Čitanja staroslovenskoga jezika* (Prag, 1864.) – drugo prošireno i preuređeno izdanje Chrestomathie; *Bukvar staroslovenskoga jezika* (1862.), a autor je i niza rasprava o hrvatskom jeziku i glagoljici. Berčićeva ostavština najvećim je dijelom od 1872. pohranjena u Ruskoj nacionalnoj knjižnici u Sankt-Peterburgu, dijelom i u Arhivu HAZU u Zagrebu, a dio ostavštine nalazi se u franjevačkom samostanu sv. Marije na Glavotoku i u Znanstvenoj knjižnici u Zadru.

Izlaganja na znanstvenom skupu održana su na hrvatskom i ruskom jeziku, i to šesnaest izlaganja u četiri bloka. Izlaganja su bila sljedeća: Pavao Kero: *Obitelj Berčić*; Zdenko Dundović: *Utjecaj šibenskog biskupa Ivana Berčića (1844. – 1855.) na duhovnu i intelektualnu formaciju glagoljaša Ivana Berčića*; Tado Oršolić: *Berčić u preporodnom pokretu i njegov doprinos u promicanju hrvatske kulturne baštine – glagoljice*; Tomislav Galović: *Pop Ivan Berčić u okvirima hrvatske historiografije*; Slavko Kovačić: *Predavanje staroslavenskog jezika na Visokoj bogoslovnoj školi Centralnoga bogoslovskega sjemeništa dalmatinskih biskupija*; Žanna Levšina: *Dokumenti i fragmenti glagoljskih rukopisa iz kolekcije Ivana Berčića, koji nisu uključeni u njegovu zbirku*; Anica Nazor: *Primjeri Berčićevih tiskanih glagoljskih knjiga u Berčićevoj zbirci u Nacionalnoj knjižnici u Sankt-Peterburgu*; Mateo Žagar: *Ivan Berčić i hrvatska cirilica*; Ivana Eterović: *Berčićevi udžbenici staroslavenskoga jezika*; Grozdana Franov-Živković: *Berčić kao čuvare i sakupljač glagoljskih spomenika*; Andrey N. Sobolev / Viacheslav Kozak: *Svetlana Olegovna Vjalova (1929–2015)* — čuvarica i istraživačica Berčićeve zbirke Nacionalne knjižnice u Sankt- Peterburgu; Marijana Tomić: *Traganje za kontekstom: fragmenti Berčićeve zbirke u digitalno doba*; Viacheslav Kozak / Andrey N. Sobolev: *O jeziku odломka glagoljskog Misala XV st. iz zbirke Nacionalne knjižnice u Petrogradu (Berčić II 36)*; Marijana Horvat, Andrea Radošević: *Tekst Pouke ili upute o ponašanju iz Berčićeva zbornika br. 5*; Ivica Vigato: *Leksike osobitosti glagoljskih pravila seminarija ilirič-*

koga ili slovinskoga; Sandra Hadžihalilović / Ivana Petešić: *Jezična analiza propovijedi Govorenje na mladoj misi iz fonda glagoljskih tekstova Ivana Berčića*.

Sljedeći dan, 27. listopada, održan je izlet za sudionike skupa pod nazivom *Kule i utvrde Ravnih kotara* s naglaskom na glagoljsku baštinu tog područja pod vodstvom Marina Čurkovića iz Zavičajnog muzeja u Benkovcu i Danijele Deković, predsjednice Udruge glagoljaša Zadar, koji su ujedno bili i suorganizatori skupa.

Znanstvenim skupom nastojalo se valorizirati djelo Ivana Berčića u cjelini, općenito njegov doprinos hrvatskoj kulturnoj baštini, prvenstveno filološki i književni doprinos u proučavanju glagoljice i obnovi slavenskog bogoslužja kao i povijesni kontekst Berčićeve djelatnosti u društveno-kulturnim prilikama sredinom XIX. stoljeća. (G. F.-Ž.)

INTERNATIONAL SCIENTIFIC MEETING ON IVAN BERČIĆ

On Friday October 26, 2018 the Institute for Historical Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zadar, the University of Zadar – Department of Croatian Studies and Department of Russian Studies, the Zadar Archdiocese, the Russian Academy of Sciences - the Institute for Linguistic Research (Saint Petersburg) and the Russian National Library (Saint Petersburg) organized the *International Scientific Meeting on the Life and Work of Ivan Berčić (1824-1870)*. Full Academy Member, Don Ivan Berčić, (born in Ugljan on the island of Ugljan), was one of the most prominent Glagolitic and Glagolitic heritage scholars in Croatia. He completed his secondary school education in Zadar, commenced his theology studies in Zadar and continued in Vienna in 1846, but due to the civil unrest he returned to Zadar in 1848 and did not complete his doctoral degree in theology. He carried out various duties in the diocese, taught Croatian in the all-female schools of the St. Mary Monastery, taught the Old Slavic language and Old Slavic liturgy in the Zadar Zmajević Seminary from 1855 and in 1865 he was professor of the Old Testament and Eastern languages. In 1867 he was elected a full member of the Croatian Academy of Sciences and Arts.

In 1966, during the Academy's 100th an-

niversary celebration, a bust of him was set up at the Institute for Historical Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zadar as a permanent reminder of his contribution to the Croatian cultural heritage and to the study of the Croatian Glagolitic. Vatroslav Jagić called Berčić "the resurrector of the Glagolitic doctrine in Dalmatia" because his work was focused on the renewal of the Slavonic worship, the study of the Croatian Glagolitic heritage, and the collection and recording of Glagolitic monuments that had already been destroyed. He elaborated the collected material and produced examples of complete texts in his works: *Chrestomathia* (1859); *Reading Book of the Old Slavic Language* (Prague 1864) - the second extended and revised edition of *Chrestomathia*; *Primer of the Old Slavic Language* (1862), and author of a series of discussions about the Croatian language and Glagolitic. From 1872, Berčić's legacy was mostly stored in the Russian National Library in Saint Petersburg, another part was stored in the archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb, and another part is located in the Franciscan monastery of St. Mary on Glavotok and at the Scientific Library in Zadar.

Presentations at the scientific meeting were held in Croatian and Russian and there were sixteen presentations carried out in four sections. The presentations were as follows: Paul Kero: *The Berčić Family*; Zdenko Dundović: *The Influence of Šibenik Bishop Ivan Berčić (1844-1855) on the Spiritual and Intellectual Formation of the Glagolitic Priest Ivan Berčić*; Tado Oršolić: *Berčić in the Revolutionary Movement and his Contribution to the Promotion of the Croatian Cultural Heritage – Glagolitic Script*; Tomislav Galović: *The Priest Ivan Berčić in Croatian Historiography*; Slavko Kovačić: *Lecture on the Old Slavic Language at the Theology High School of the Central Theological Seminary of the Dalmatian Dioceses*; Žanna Levšina: *Documents and Fragments of Glagolitic Manuscripts from Ivan Berčić's Collection, not included in his collection*; Anica Nazor: *Examples of Berčić's Printed Glagolitic Books in the Berčić Collection at the National Library in Saint Petersburg*; Mateo Žagar: *Ivan Berčić and Croatian Cyrillic*; Ivana Eterović: *Berčić's Textbooks of the Old Slavic Language*; Grozdana Franov-Živković: *Berčić*

as the Guardian and Collector of Glagolitic Monuments; Andrey N. Sobolev / Viacheslav Kozak: *Svetlana Olegovna Vjalova (1929-2015) - Guardian and Researcher of Berčić's Collection of the National Library in Saint Petersburg*; Marijana Tomić: *Searching for the Context: Fragments of Berčić's Collection in the Digital Age*; Viacheslav Kozak / Andrey N. Sobolev: *About the Language of the 15th century Glagolitic Missal from the Collection of the National Library in Saint Petersburg (Berčić II 36)*; Marijana Horvat, Andrea Radošević: *Lessons or Instructions on Behavior from Berčić's Proceedings no. 5*; Ivica Vigato: *The Lexical Characteristics of Glagolitic Rules of the Illyrian or Slovene Seminary*; Sandra Hadžihalilović, Ivana Petešić: *Language Analysis of Sermons Speaking on the Youth Missions from the Collection of Glagolitic Texts by Ivan Berčić*.

A trip was organized on the following day (October 27, 2018) for the participants under the title *Towers and Fortresses of Ravnici Kotari*, with an emphasis on the Glagolitic heritage of the area, under the leadership of Marin Ćurković from the Local History Museum in Benkovac and Danijela Deković, President of the Zadar Glagolitic Association, who were co-organizers of the meeting.

The scientific meeting aimed to place a proper value on the work of Ivan Berčić as a whole, on his contribution to the Croatian cultural heritage in general, particularly his philological and literary contributions to the study of Glagolitic script and renewal of the Slavic liturgy, as well as on the historical context of Berčić's activities in the socio-cultural circumstances of the mid-19th century. (G. F.-Ž.)

ZAKLADNIŠTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ

U organizaciji Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava HAZU, 22. listopada 2018. održan je okrugli stol *Zakladništvo u Republici Hrvatskoj*. Predsjednik Znanstvenog vijeća akademik Jakša Barbić kazao je da zaklade imaju nezamjenjivu ulogu zbog redistribucije bogatstava i u uvjetima finansijskih restrikcija, kada velik broj općina nema potreban fiskalni kapacitet. Spomenuo je da se upravo radi na izradi nacrta novih propisa o zakladama kako bi se napravio

poticajni zakonski i porezni okvir za razvoj zakladništva. „Pravo je vrijeme za raspravu o raspoloživim resursima za razvoj zaklada u Hrvatskoj kao čimbenika održivih društvenih promjena. Istraživanja su pokazala da se postupno utire put razvoju zakladništva te da su raspoloživi mnogi resursi koji se, uz odgovarajuće vještine, mogu mobilizirati za općekorisne svrhe. Međutim, još je uvijek na širem horizontu teško prepoznati dodanu vrijednost programa naših zaklada. Zato treba raspraviti otvorena pitanja djelovanja zaklada, što poduzeti da se sadašnje stanje promijeni i potakne razvoj zakladništva, za što postoje brojni primjeri u načinu pravnog uređenja zaklada u drugim državama, pa i u našem bližem i daljem susjedstvu“, rekao je akademik Barbić. Rad Zaklade HAZU predstavili su predsjednik Upravnog odbora akademik Velimir Neidhardt i ravnateljica Zaklade HAZU Marina Štancl. (M. L.)

THE WORK OF FOUNDATIONS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

On October 22, 2018, a round table on *The Work of Foundations in the Republic of Croatia* was held by the Scientific Council for Government Administration, the Judicature and the Rule of Law of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The Scientific Council's Chair and Full Academy Member Jakša Barbić said that foundations had an indispensable role to play for the sake of the redistribution of wealth and under circumstances determined by financial restrictions, when a large number of municipalities lack the fiscal capacity they need. Barbić remarked that a draft of new regulations on foundations was currently being developed in order to build a legislative and tax framework which supports the development of activities performed by foundations.

"The time is right for a discussion on the available resources for the development of foundations in Croatia as factors of sustainable social change. Research has shown that the way for the development of the work of foundations is being paved and that many resources are available which can be mobilised for public and charitable purposes with the help of appropriate skills. However, the added value of our foundations' programmes is still difficult to recognize on the broader horizon. That is why the open issues in the foundations' work should be discussed, one of them being the steps needed to change the current state of affairs and promote the development of foundations. Other countries have numerous examples of ways in which the status of foundations can be legally regulated, including in Croatia's immediate neighbourhood, as well as further abroad", Barbić said. The work of the Foundation of the Croatian Academy of Sciences and Arts was presented by President of the Board Velimir Neidhardt and the Director of the Foundation Marina Štancl. (M. L.)

PREDSTAVLJEN PROJEKT COSMASS

U Knjižnici HAZU 25. listopada 2018. predstavljen je projekt *CoSMass*, koji vodi prof. dr. sc. Vernesa Smolčić s Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Projekt je s 11,2 milijuna kuna financiralo Europsko istraživačko vijeće (ERC) i usredotočen je na opažanje neba radioteleskopima i istraživanje razvoja galaksija kroz svemirsku povijest. Projekt je započet 2014. i trajat će pet i pol godina. Dosad je u sklopu projekta otkriveno gotovo 11.000 novih galaksija. Vernesa Smolčić održala je predavanje naslovljeno *Znanost na kvadrat: o burnoj prošlosti galaksija*, u kojem je pojasnila da u svemiru postoje galaksije različite starosti, pri čemu fotonima s udaljenijih i starijih galaksija treba više vremena da dođu do teleskopa na zemlji, čime se omogućuje uvid u različite epohe svemira. „Trenutni model svemira ukazuje na to da je svemir star 13,7 milijardi godina. Dok se ne nađe drugi dokaz, ta je teorija valjana“, kazala je Vernesa Smolčić. Istaknula je da je korištenjem radioteleskopa omogućena analiza do vremena kad je svemir bio star

2,5 milijardi godina. U to vrijeme nastala je gotovo četvrtina ukupnog broja zvijezda. Uz Vernesu Smolčić kao voditeljicu, u projektu sudjeluju i doktorski studenti Lana Ceraj i Krešimir Tisanić, koji su govorili o pojedinim segmentima projekta, te Mladen Novak, kao i postdoktorski istraživači: dr. sc. Jacinta Delzaize iz Australije, dr. sc. Ivan Delvecchio iz Italije, dr. sc. Oskari Miettinen iz Finske i dr. sc. Nuria Alvarez Crespo iz Španjolske.

Vernesa Smolčić diplomirala je na Fizičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 2004., a doktorirala na Sveučilištu u Heidelbergu. Od 2008. do 2010. bila je zaposlena na Tehnološkom institutu države Kalifornije (*California Institute of Technology*), a zatim na Institutu za astronomiju u Bonnu. Od 2015. zaposlena je na Fizičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kao izvanredna profesorica. Primila je Rektorovu nagradu Sveučilišta u Zagrebu 2003., a 2014. je izabrana za Zagrepčanku godine. (M. L.)

PRESENTATION OF THE COSMASS PROJECT

The *CoSMass* project, led by Professor Vernesa Smolčić, PhD from the Faculty of Science, University of Zagreb, was presented at the library of the Croatian Academy of Sciences and Arts on October 25, 2018. The project was funded by the European Research Council (ERC) with a budget of HRK 11.2 million and focuses on observations of the sky by radio telescopes and exploration of galactic development through space history. The project started in 2014 and will last for five and a half years. So far, nearly 11,000 new galaxies have been discovered within the project. Vernesa Smolčić gave a lecture entitled *Science Squared: The Turbulent Past of Galaxies* in which she explained that there are galaxies of different ages in the universe, meaning that photons from distant and older galaxies need more time to reach the telescope on Earth, enabling insights into the different epochs of the universe. "The current universe model suggests that the universe is 13.7 billion years old. Until other evidence is found, this theory is valid," said Smolčić. She pointed out that the use of radio telescopes has enabled analysis of when the universe was 2.5 billion years old. At that time, nearly a quarter of the total number of stars had been born. In addition to Vernesa Smolčić as the project manager, the project also includes doctoral students Lana Ceraj and Krešimir Tisanić who spoke about specific segments of the project and Mladen Novak, as well as postdoctoral researchers: Dr Jacinta Delzaize from Australia, Dr Ivan Delvecchio from Italy, Dr Oskari Miettinen from Finland and Dr Nuria Alvarez Crespo from Spain.

Vernesa Smolčić graduated from the Department of Physics, Faculty of Science at the University of Zagreb in 2004 and received her doctorate from the University of Heidelberg. From 2008 to 2010, she was employed at the California Institute of Technology followed by the Bonn Institute of Astronomy. Since 2015, she has been employed as an Associate Professor in the Department of Physics, Faculty of Science at the University of Zagreb. She received the Rector's Award of the University of Zagreb in 2003, and was chosen as the Zagreb Woman of the Year in 2014. (M. L.)

40 GODINA RUŽIČKINIH DANA, VUKOVAR 1978. – 2018.

U Knjižnici HAZU 8. studenoga 2018. predstavljena je knjiga *40 godina Ružičkinih dana, Vukovar 1978. – 2018.* autora prof. dr. sc. Srećka Tomasa koju su objavili Hrvatsko društvo kemijskih inženjera i tehnologa (HDKI), Prehrambeno-tehnološki fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Gradski muzej Vukovar.

Monografija rasvjetljava brojne okolnosti vezane uz inicijativu, osnutak i održavanje *Ružičkinih dana* u Vukovaru tijekom proteklih 40 godina. Autor pruža iscrpan životopis nobelovca Lavoslava Ružičke te niza uglednih znanstvenika i stručnjaka inicijatora *Ružičkinih dana*, kao i onih koji su u okviru tog znanstveno-stručnog skupa izlagali i publicirali radove. Glavni dio monografije posvećen je skupu *Ružički dani* i u njemu je dan presjek svih do sada održanih skupova, s posebnim osvrtom na sudbinu *Ružičkinih dana* za vrijeme Domovinskog rata, povratak skupa u Vukovar i obnovu Ružičkine kuće.

Ružički dani tradicionalni su skup stručnjaka i znanstvenika iz područja kemije, kemijskog i biokemijskog inženjerstva, prehrambene tehnologije, medicinske biohemije i farmacije te kemije u poljoprivredi, šumarstvu i zaštiti okoliša, koji organiziraju Hrvatsko društvo kemijskih inženjera i tehnologa i Prehrambeno-tehnološki fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, uz područna društva HDKI iz Osijeka, Vukovara, Požege i Belišća. Održavaju

se u pravilu svake dvije godine, a tijekom srpske okupacije Vukovara, 1993. i 1996. održani su u Bizovačkim Toplicama, da bi 1998. ponovno bili vraćeni u rodni grad prve hrvatske nobelovec. (M. L.)

40 YEARS OF RUŽIČKA DAYS, VUKOVAR 1978 – 2018

The book *40 Years of Ružička Days, Vukovar 1978 – 2018* by Professor Srećko Tomas, PhD, published jointly by the Croatian Association of Chemical Engineers and Technologists (HDKI), the Faculty of Food Technology at Josip Juraj Strossmayer University in Osijek and by the Vukovar Municipal Museum, was presented in the Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts on November 8, 2018.

The monograph clears up many circumstances related to the initiative, establishment and continuation of *Ružička Days* in Vukovar during the last 40 years. The author presents a detailed biography of the Nobel laureate Lavoslav Ružička, as well as biographies of distinguished scientists and experts who initiated *Ružička Days*, and of those who presented or published their work within this meeting of scientists and experts in chemistry, chemical and biochemical engineering, food technology, biotechnology, medical biochemistry, pharmacy, environmental protection and similar disciplines. The main part of the monograph is dedicated to *Ružička Days* and it gives an overview of all the meetings held so far, with a special focus on the destiny of *Ružička Days* during the Homeland War, its return to Vukovar and the reconstruction of Ružička's house.

Ružička Days is a traditional gathering of scientists and experts in chemistry, chemical and biochemical engineering, food technology, medical biochemistry and pharmacy, and chemistry in agriculture, forestry and environmental protection. The event is organized by the Croatian Association of Chemical Engineers and Technologists and its branches in Osijek, Vukovar, Požega and Belišće, and by the Faculty of Food Technology at Josip Juraj Strossmayer University in Osijek. *Ružička Days* is normally held every two years. During the Serbian occupation of Vukovar, in 1993 and in 1996, it was held in Bizovačke

Toplice, but in 1998 it was brought back to the hometown of the first Croatian Nobel laureate. (M. L.)

KRAJ (NACIONALNE) DRŽAVE?

U palači HAZU 9. studenog 2018. održan je razgovor na temu *Kraj (nacionalne) države* u povodu objavljivanja knjige akademika Zvonka Posavca *Eseji o državi*. Knjiga donosi 13 eseja napisanih u razdoblju 1987. – 2010. u kojima akademik Posavec pojašnjava da pojam države nije opća forma političkog poretka nego označava forme političkog ustrojstva koje su nastale XIII. – XVIII. i dijelom početkom XIX. stoljeća, formirani na specifično europskoj povijesti, koji se proširio diljem čitavog svijeta. Akademik Zvonko Posavec pojasnio je da država ne može postojati prije XV. stoljeća jer je ona rezultat sekularizacije, nastale tijekom borbi za vlast između cara i pape, te desakralizacije, koja nastupa nakon razdvajanja njihovih ovlasti jer su dotad obojica služila kršćanskoj zajednici. Iznio je primjer Svetog Rimskog Carstva, koje je imalo posve drugu strukturu od države jer je počivalo na konsenzusu i tradiciji i bilo osobni savez vladara i njegovih vazala te nije imalo izvršni organ vlasti. Prema akademiku Posavcu, politički odnosi nastaju tek u antičkoj Grčkoj, kada proces između uzroka i posljedica postaje promjenjiv, čega primjerice nije bilo u starom Egiptu. „Na slikovnim prikazima u Egiptu faraon nikad nije mogao izgubiti, a na grčkim vazama imamo prizore dvojice junaka koji se ravnopravno bore“, dodao je akademik Posavec. On se osvrnuo i na proces globalizacije, koji se, prema njegovim riječima, odvijao u tri faze. Prva je bila krajem XIX. stoljeća, kad zemlje osvajaju teritorije u kolonijama koje moraju držati pod kontrolom, zbog čega se militariziraju, što dovodi do dva svjetska rata. Druga faza nastupa nakon Drugog svjetskog rata, kada SAD garantira odnose među državama bez izazivanja ratova, a zatim, prema akademiku Posavcu, nastupa opasna deregulacija globalizacije. „Stoga je situacija u svijetu danas kaotičnija nego u doba Hladnog rata i nesigurnost vlada u svim dijelovima svijeta. Svaka država nastoji sačuvati svoj integritet tako što jača svoju suverenost. Nemamo druge institucije koja nas može zaštititi od

svoje države, iako ona gubi mogućnost efikasnog djelovanja u odnosu prema društvu“, zaključio je akademik Posavec. (M. L.)

THE END OF THE (NATION) STATE?

On November 9, 2018 a discussion was organized on the topic *The End of the (Nation) State*. The discussion was held at the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts to mark the publishing of Full Academy Member Zvonko Posavec's book *Essays about the State*. The book consists of 13 essays written in the period from 1987 to 2010 in which Posavec explains that the notion of the state is not a universal form of political system, but indicates the forms of political organization that originated from the 13th to the 18th century and partly in the early 19th century, and which were formed in a specifically European history and later spread throughout the world. Posavec explained that a state could not exist before the 15th century as it is the result of secularization, created during the struggle for authority between the Emperor and the Pope, and the desacralization that occurred after the separation of their authorities, given that both sides served the Christian community. He illustrated the example of the Holy Roman Empire, which had a completely different structure from the state as it was based on consensus and tradition and was a personal alliance of rulers and their vassals, with no executive authority. According to Posavec, political relations occurred only in ancient Greece when the process of causation and consequence became changeable, and this, for example, was not present in ancient Egypt. “In the Egyptian illustrations, the Pharaoh could never lose, whilst Greek vases depict scenes of two heroes equally fighting,” added Posavec. He also recalled

the process of globalization which, in his words, occurred in three phases. The first was in the late 19th century when countries conquered territories in the colonies that they had to keep under control. This led to militarization and ultimately two world wars. The second phase occurred after the Second World War when the United States of America guaranteed relations between the states without causing wars, and then, according to Posavec, a dangerous deregulation of globalization took place. “Hence, the current global situation is more chaotic than in the Cold War era and uncertainty is present in all parts of the world. Each state seeks to preserve its integrity by strengthening its sovereignty. We have no other institution that can protect us from our state, even though it is losing its ability to take efficient action in relation to society,” concluded Posavec. (M. L.)

150. OBLJETNICA HRVATSKO-UGARSKE NAGODBE

U palači HAZU 8. studenog održan je prvi dio dvodnevnog međunarodnog znanstvenog skupa *Hrvatsko-ugarska nagoda: institucije i stvarnost* u povodu 150 godina od njezina sklapanja i 100 godina od prestanka djelovanja koji su organizirali HAZU i Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić istaknuo je da je Hrvatska 1868. Nagodbom dobila status kakav uz Austriju i Ugarsku nije imala nijedna druga zemlja u njihovu sklopu, pa ni Češka. Kao pozitivne elemente Nagodbe spomenuo je autonomiju u području jezika, sudstva i uprave te razvoj kulture, zdravstva i sličnih područja, dok je kao negativne elemente naveo finansijsku ovisnost o Ugarskoj i činjenicu da je hrvatskog bana predlagao predsjednik ugarske vlade.

Mađarski veleposlanik u Hrvatskoj József Magyar podržao je istraživanja koja će uklanjati stereotipe o međusobnim odnosima Hrvatske i Mađarske, a kao posljedicu razvoja iz vremena Nagodbe spomenuo je prugu Budimpešta – Rijeka, čija je izgradnja 1873. Rijeku učinila petom lukom na Mediteranu. O Hrvatsko-ugarskoj nagodbi opširno je govorio prof. dr. sc. Dalibor Čepulo s Pravnog fakulteta koji je kazao da su različita tumačenja Nagodbe nastala zbog

praktičnih i doktrinarnih razloga, a nakon 1918. i njihovih historiografskih tumačenja. Među brojnim znanstvenim tumačenjima o tome što je bila Hrvatska pod Hrvatsko-ugarskom nagodbom, Čepulo kao najvjerodstojniju ističe onu koja kaže da je Hrvatska bila više od autonomije, a manje od države, slično kao što je Kosovo bilo u SFRJ. „Za razliku od Austro-ugarske nagodbe koja je nametala simetričan i ravnopravan odnos dviju dijelova Monarhije, Hrvatsko-ugarska nagodba bila je asimetrična i nije bila u ravnoteži. Budući je to nestabilan i netipičan odnos, svaka strana ga nastoji pretvoriti u onoj koji njoj više odgovara i stalno dolazi do sukoba“, kazao je Čepulo. On smatra da je govoriti o državnosti u Austro-Ugarskoj, posljednjem multikulturalnom carstvu u Europi, promašeno, jer su sve druge države u Europi bile nacionalne. „Ban Ivan Mažuranić, koji je bio na čelu Hrvatske, bio je svjestan da Hrvatska nije država, te je maksimalno jačao njezine institucije i modernizirao ih, pa većina istraživača uočava razvoj školstva, znanosti, kulture i sličnih područja“, pojasnio je Čepulo. (M. L.)

150TH ANNIVERSARY OF THE CROATIAN-HUNGARIAN SETTLEMENT

On November 8, 2018 the first part of the two-day international scientific meeting *Croatian-Hungarian Settlement: Institutions and Reality* was held at the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts and marked 150 years since its conclusion and 100 years since the cessation of its operations. This event was organized by the Croatian Academy of Sciences and Arts and the Faculty of Law of the University of Zagreb. The President of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Zvonko Kusić pointed out that the Settlement in 1868 gave Croatia, alongside Austria and Hungary, a status that no other country in their territory had, not even Czechia. Positive aspects of the Settlement included autonomy in the areas of language, the judiciary and the administration, as well as the development of culture, health and similar areas. Negative aspects included financial dependence on Hungary and the fact that the Croatian Ban was proposed by the president of the Hungarian government.

The Hungarian Ambassador to Croatia József Magyar supported research to remove stereotypes about the relations between Croatia and Hungary. He furthermore mentioned the Budapest-Rijeka railroad, an outcome of development during the Settlement period, whose construction in 1873 made Rijeka the fifth port in the Mediterranean. The Croatian-Hungarian Settlement was widely discussed by Professor Dalibor Čepulo, PhD, from the Faculty of Law, who stated that different interpretations of the Settlement were due to practical and doctrinal reasons, and after 1918 by historiographical interpretations of them. Among the numerous scientific interpretations of what Croatia was under the Croatian-Hungarian Settlement, the one deemed most credible by Čepulo stated that Croatia was more than an autonomous province and less than a state, similar to Kosovo in the SFRY.

«Unlike the Austro-Hungarian Compromise, which imposed a symmetrical and equal relationship between the two parts of the Monarchy, the Croatian-Hungarian Settlement was asymmetric and was not balanced. Given that this is unstable and atypical, each party seeks to transform it in order the better to address their needs, which ultimately leads to constant conflict,» said Čepulo. In his opinion, discussing statehood in the Austro-Hungarian Empire, the last multicultural empire in Europe, is a futile attempt given that all other states in Europe were national. «Ban Ivan Mažuranić, who was at the forefront of Croatia, was aware that Croatia was not a state and he thus maximized and modernized its institutions, and most researchers noted the development of education, science, culture and similar areas,» explained Čepulo. (M.L.)

NAGRADA DRAGUTIN TADIJANOVIĆ DRAŽENU KATUNARIĆU

Hrvatski pjesnik Dražen Katunarić dobitnik je Nagrade *Dragutin Tadijanović* za 2018. koju dodjeljuje Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Svečanost dodjele nagrade održana je 7. studenog 2018. u Slavonskom Brodu u sklopu tradicionalne manifestacije *Sjećanje na Dragutina Tadijanovića* u povodu 113. rođendana toga istaknutog hrvatskog pjesnika, a laureatu ju je uručio predsjednik Upravnog odbora Zaklade HAZU akademik Velimir Neidhardt. Dodjeli održanoj u Spomen-domu Dragutina Tadijanovića prisustvovali su i ravnateljica Zaklade HAZU Marina Štancl te akademik Dubravko Jelčić uime Odbora za dodjelu nagrade. Dražen Katunarić rođen je 1954. u Zagrebu. Pjesnik je, prozaik, eseist i urednik. Studij filozofije završio je 1978. na Sveučilištu humanističkih znanosti u Strasbourgu. Uređivao je više književnih publikacija, naprimjer *Lettre internationale*, te *Most/The Bridge*, pokrenuo je časopis *Relations*, a trenutno je glavni urednik časopisa *Europski glasnik* u izdanju Hrvatskog društva pisaca. Dobitnik je više domaćih i inozemnih pjesničkih nagrada. Pjesme, kao i samostalne pjesničke zbirke prevedene su mu na francuski, engleski, njemački, španjolski, talijanski, mađarski, bugarski, rumunjski, slovenski, korzički te albanski. (M. L.)

DRAGUTIN TADIJANOVIĆ AWARD – DRAŽEN KATUNARIĆ

Croatian poet Dražen Katunarić was awarded the Dragutin Tadijanović Award for 2018 by the Foundation of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The award ceremony was held on November 7, 2018 in Slavonski Brod as part of the traditional event Remembering Dragutin Tadijanović on the 113th birthday of this prominent Croatian poet. The award was presented to the laureate by Velimir Neidhardt, the President of the Foundation of the Croatian Academy of Sciences and Arts. The ceremony, which was held at the Dragutin Tadijanović Memorial House, was also attended by Marina Štancl, the Secretary of the Foundation of the Croatian Academy of

Sciences and Arts and Dubravko Jelčić, Full Academy Member on behalf of the Awarding Board. Dražen Katunarić was born in Zagreb in 1954. He is a poet, writer, essayist and editor. In 1978, he graduated in Philosophy from the University of Humanities in Strasbourg. He has edited several literary publications, *Lettre Internationale*, *The Bridge*, initiated the *Relations* magazine, and is currently the editor-in-chief of the European Journal of the Croatian Writers' Society. He has received numerous domestic and international poetry awards. His poems, as well as independent poetry collections, have been translated into French, English, German, Spanish, Italian, Hungarian, Bulgarian, Romanian, Slovenian and Albanian. (M. L.)

REPRODUKCIJSKO ZDRAVLJE, PLANIRANJE OBITELJI I DEMOGRAFSKA POLITIKA

U organizaciji Razreda za medicinske znanosti HAZU, 23. studenog 2018. u Knjižnici HAZU održan je znanstveni skup *Reprodukcijsko zdravlje, planiranje obitelji i demografska politika*. Na skupu su zajednički sudjelovali demografi, ekonomisti i liječnici kako bi se interdisciplinarnim pristupom u široj znanstvenoj zajednici potaknula rasprava o aktualnim demografskim izazovima u Hrvatskoj. Akademkinja Alica Wertheimer-Baletić podsjetila je da nakon *baby booma* poslijе Drugog svjetskog rata od 1954. u Hrvatskoj počinje padati prirodni prirast, iako je bio pozitivan sve do 1990-ih godina, kada su negativne trendove ubrzali ratni gubici i emigracija te je počela depopulacija ukupnog broja stanovnika. Govoreći o iseljavanju, akademkinja Wertheimer-Baletić pojasnila je da su sedamdesetih godina dolazili pojedinci iz ruralnih krajeva koji su

se nakon nekog vremena vratili, dok danas uglavnom odlaze mladi i visokoobrazovani, zajedno s obiteljima. Istaknula je da Hrvatska, kako bi se promijenila negativna demografska slika, treba demografsku strategiju koja će biti dio strategije ukupnog razvoja, kojeg ne može biti bez stanovništva. „Što će nam škole, bolnice i ceste ako će biti prazne?“, poručila je akademkinja Wertheimer-Baletić. Prof. dr. sc. Andelko Akrap, član suradnik HAZU, upozorio je da bi, prema sadašnjim trendovima, radni kontingenat u Hrvatskoj s 2,8 milijuna stanovnika do 2051. mogao pasti na 1,8 milijuna stanovnika. „To znači milijun radnika manje – ili trećina stanovništva. Od 2011. do 2016. imali smo 1.930 školskih razreda manje, a 2016. – 2051. moglo bi ih biti 7.230 manje. Stoga nam treba radikalni zaokret“, rekao je Akrap. Iznio je podatke da Hrvatska, uz Rumunjsku i Litvu, ima najgoru demografsku strukturu od članica EU. Pada i stopa fertiliteta, pa je 2010. lošije stanje nego u Hrvatskoj bilo u 15 zemalja EU, a 2016. u njih osam. Zbog depopulacije pojedinih dijelova Hrvatske, smanjuje se prostor razvoja, čemu pogoduje i centralizirani sustav. Što se tiče useljavanja u Hrvatsku, Akrap je kazao da Hrvatska ima male mogućnosti jer ne uspijeva zadržati ni vlastito stanovništvo, a šanse su joj još manje u konkurenciji sa zapadnim zemljama. „Treba se osloniti na dijasporu jer za njih ne treba snositi troškove integracije“, kazao je Akrap. Istaknuo je i da Hrvatska treba voditi pronatalitetnu politiku koja će omogućiti slobodu svima koji žele imati djecu. (M. L.)

REPRODUCTIVE HEALTH, FAMILY PLANNING AND DEMOGRAPHIC POLICY

On November 23, 2018 a scientific meeting on reproductive health, family planning

and demographic policy was organized by the Department of Medical Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts and held in the library of the Croatian Academy of Sciences and Arts. In order to apply an interdisciplinary approach, demographers, economists and physicians were jointly involved in the meeting to encourage discussions within the wider scientific community on current demographic challenges in Croatia. Full Academy Member Alica Wertheimer-Baletić recalled that the rate of natural increase in Croatia began to decline from 1954 (the baby boom after the Second World War) although it was positive until the 1990s, when negative trends were accelerated by wartime losses and emigration, and the depopulation of the country began. Wertheimer-Baletić further clarified the notion of emigration: in the 1970s individuals left rural areas but returned after some time, while today, mostly young and highly educated individuals are leaving together with their families. She stressed that in order to change the negative demographic picture in Croatia, a demographic strategy was needed that would be part of a comprehensive development strategy that requires a population. “What is the point of having schools, hospitals and the roads if they are empty?” asked Wertheimer-Baletić. Professor Andelko Akrap, PhD, Associate Member of the Croatian Academy of Sciences and Arts, warned that, according to current trends, the workforce in Croatia could drop from current the 2.8 million to 1.8 million by 2051. “This means a million workers fewer or a third of the population. From 2011 to 2016, the number of school classes dropped by 1,930 and from 2016 to 2051 there could be 7,230 fewer. Thus, we need a radical change,” said Akrap. Moreover, he provided data on EU member states showing that Croatia has the worst demographic structure, alongside Romania and Lithuania. The fertility rate is also dropping: in 2010, 15 EU member states had lower rates than Croatia while in 2016 there were only eight. Due to the depopulation of certain parts of Croatia, the space for development is also reduced, thus favoring a centralized system. As for immigration to Croatia, Akrap noted that Croatia has little potential since it fails to retain its own population and its chances are even lower in

competition with Western countries. “We need to rely on the diaspora as there are no costs of integration to be borne,” said Akrap. He also pointed out that Croatia needs to implement a pro-natalist policy that will allow freedom to all who want to have children. (M. L.)

XXIX. KRLEŽINI DANI U OSIJEKU

Znanstveni teatrološki skup XXIX. *Krležini dani u Osijeku* s temom *Redatelji i glumci hrvatskoga kazališta – drugi dio* održan je u Osijeku u razdoblju 6. – 8. prosinca 2018., u suorganizaciji Odsjeka za povijest hrvatskog kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Hrvatskoga narodnog kazališta u Osijeku i Filozofskog fakulteta Osijek. Pokrovitelji skupa bili su: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Razred za književnost, Zagreb, i Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek. Svečano otvorene i znanstvena izlaganja održani su na Filozofском fakultetu u Osijeku, a sudjelovali su renomirani stručnjaci iz zemlje i inozemstva kao i mladi znanstvenici (Boris Senker, Martina Petranović, Antonija Bogner-Šaban, Lucija Ljubić, Ivan Trojan, Ivan Bošković, Marijan Varjačić, Sanja Nikčević, Elena Angelovska, Dubravka Crnojević Carić, Suzana Marjanić, Višnja Kačić Rogošić, Mira Muhoberac, Anamarija Žugić), ali i kazališni praktičari (redatelji Robert Raponja i Anica Tomic). Kao kazališno-teatrološka manifestacija *Krležini dani u Osijeku* uključuju međusobno povezanu kazališnu smotru i znanstveni skup s tematikom iz hrvatske dramske književnosti i kazališta te popratne izložbe vezane za kazalište i predstavljanje novih dramskih i teatroloških izdanja: tijekom tri dana u HNK u Osijeku otvorena je izložba *Zinka Kunc Milanov, posljednja primadona*, predstavljena su tri nova izdanja (Antonija Bogner-Šaban, Ivo Raić – hrvatski i europski glumac i redatelj, Višnja Kačić Rogošić, Skupno osmišljeno kazalište, Tone Papić, HNK – povijest zgrade) te su odigrane tri predstave (Emet Ivane Šojat u izvedbi HNK u Osijeku, *Igra u dvoje* Tita Strozzija Glumačke družine Histriion i *Bijela kuga* Dubravka Habeka Kazališta Virovitica.) (A. L.)

29TH KRLEŽA DAYS IN OSIJEK

The theatre studies conference 29th *Krleža Days in Osijek* with the theme *Directors and Actors of the Croatian Theatre – Part Two* was held in Osijek from 6 to 8 December 2018. The event was co-organized by the Division for the History of Croatian Theatre of the Institute for the History of Croatian Literature, Theatre and Music at the Croatian Academy of Sciences and Arts, by the Croatian National Theatre in Osijek and by the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek. The meeting was sponsored by: the Ministry of Culture of the Republic of Croatia, the Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia, the Croatian Academy of Sciences and Arts – Department of Literature, Zagreb and the Josip Juraj Strossmayer University, Osijek. The opening ceremony and scholarly presentations took place at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek, with the participation of renowned Croatian and foreign experts, young academics (Boris Senker, Martina Petranović, Antonija Bogner – Šaban, Lucija Ljubić, Ivan Trojan, Ivan Bošković, Marijan Varjačić, Sanja Nikčević, Elena Angelovska, Dubravka Crnojević Carić, Suzana Marjanović, Višnja Kačić Rogošić, Mira Muhoberac, Anamarija Žugić), and theatre practitioners (directors Robert Raponja and Anica Tomic). As a theatrical manifestation, *Krleža Days in Osijek* comprises an interlinked theatre festival and

a scholarly conference on the topic of Croatian drama and theatre, as well as exhibitions related to the theatre and the staging of new plays: during the three days at the Croatian National Theatre in Osijek the exhibition *Zinka Kunc Milanov, the Last Prima Donna* was opened, three new editions were presented (Antonija Bogner-Šaban, *Ivo Raić – Croatian and European Actor and Director*, Višnja Kačić Rogošić, *Jointly Designed The-*

atre, Tone Papić, *Croatian National Theatre – the History of the Building*) and three plays were staged (Ivana Šojat's *Emet*, performed by the Croatian National Theatre in Osijek, Tito Strozzi's *Play in Two*, performed by the Histrion Actors' Group and Dubravko Habek's *White Plague*, performed by the Virovitica Theatre.) (A. L.)

PREMINUĆA

U godini 2018. napustili su nas redoviti članovi HAZU: akademik Josip Vaništa (17. svibnja 1924. – 24. ožujka 2018.), akademkinja Krista Kostial-Šimonović (19. prosinca 1923. – 29. travnja 2018.), akademik Zlatko Bourek (4. rujna 1929. – 11. svibnja 2018.), akademik Šime Vulas (17. ožujka 1932. – 8. lipnja 2018.), akademik Teodor Wikerhauser (28. kolovoza 1922. – 12. lipnja 2018.), akademik Nenad Vekarić (26. prosinca 1955. – 20. srpnja 2018.), akademik Nedjeljko Fabrio (14. studenog 1937. – 4. kolovoza 2018.), akademik Drago Grdenić (31. kolovoza 1919. – 7. rujna 2018.), akademik Ivan Cifrić (22. siječnja 1946. – 24. studenog 2018.) i akademik Jakša Fiamengo (26. studenog 1946. – 27. prosinca 2018.); te dopisni članovi: prof. dr. sc. Werner Welzig (13. kolovoza 1935. – 26. veljače 2018.), Milko Kelemen (30. ožujka 1924. – 8. ožujka 2018.), prof. dr. sc. Hrvoje Lorković (12. studenog 1930. – 11. svibnja 2018.), akademik Ciril Zlobec (4. srpnja 1925. – 24. kolovoza 2018.), prof. dr. sc. Ivan Katić (11. kolovoza 1930. – 31. kolovoza 2018.), prof. dr. sc. Branko Grünbaum (2. listopada 1929. – 14. rujna 2018.), prof. dr. sc. Ivan Golub (21. lipnja 1930. – 25. listopada 2018.) i prof. dr. sc. Bernd Craseman (23. siječnja 1922. – 28. listopada 2018.).

Život i djelo svakoga od njih trajno su utkani u Akademijinu povjesnicu.

DECEASED MEMBERS

In 2018 the following Full Members of the Croatian Academy of Sciences and Arts died: Josip Vaništa (17 May 1924 – 24 March 2018), Krista Kostial-Šimonović (19 December 1923 – 29 April 2018), Zlatko Bourek (4 September 1929 – 11 May 2018) Šime Vulas (17 March 1932 – 8 June 2018), Teodor Wikerhauser (28 August 1922 – 12 June 2018), Nenad Vekarić (26 December 1955 – 20 July 2018), Nedjeljko Fabrio (14 November 1937 – 4 August 2018), Drago Grdenić (31 August 1919 – 7 September 2018), Ivan Cifrić (22 January 1946 – 24 November 2018) and Jakša Fiamengo (26 November 1946 – 27 December 2018). In 2018 also died Corresponding Members of the Croatian Academy Werner Welzig (13 August 1935 – 26 February 2018), Milko Kelemen (30 March 1924 – 8 March 2018), Hrvoje Lorković (12 November 1930 – 11 May 2018), Ciril Zlobec (4 July 1925 – 24 August 2018), Ivan Katić (11 August 1930 – 31 August 2018), Branko Grünbaum (2 October 1929 – 14 September 2018), Ivan Golub (21 June 1930. – 25 October 2018) and Bernd Craseman (23 January 1922 – 28 October 2018).

Their life and work will be remembered.

SURADNICI U OVOM BROJU GLASNIKA HAZU / CONTRIBUTORS IN THIS ISSUE

Akademik **Igor Anić**, red. prof., Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Svetosimunska cesta 25, 10000 Zagreb

Dr. sc. **Klementina Batina**, viša stručna suradnica, Odsjek za etnologiju Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU, Andrije Hebranga 1, 10000 Zagreb

Dr. sc. **Marijana Borić**, znanstvena suradnica, Odsjek za povijest prirodnih i matematičkih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU, Ante Kovačića 5, 10000 Zagreb

Prof. dr. sc. **Stella Fatović-Ferenčić**, znanstvena savjetnica, Odsjek za povijest medicinskih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU, Gundulićeva 24, 10000 Zagreb

Dr. sc. **Grozdana Franov-Živković**, znanstvena suradnica, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Zadru, Obala kneza Trpimira 8, 23000 Zadar

Dr. sc. **Aleksko Gluhak**, viši znanstveni suradnik, Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, Ante Kovačića 5, 10000 Zagreb

Akademik **Ivan Gušić**, prof. em., Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Horvatovac 102a, 10000 Zagreb

Prof. dr. sc. **Vjera Katalinić**, članica suradnica HAZU, znanstvena savjetnica, Odsjek za povijest hrvatske glazbe Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Opatička 18, 10000 Zagreb

Akademik **Zvonko Kusić**, predsjednik Upravnog odbora Zaklade HAZU, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

Dr. sc. **Ana Lederer**, viša znanstvena suradnica, Odsjek za povijest hrvatskoga kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Opatička 18, 10000 Zagreb

Marijan Lipovac, prof., Ured za odnose s javnošću i medije HAZU, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

Dr. sc. **Bojan Marotti**, znanstveni suradnik, Odsjek za filozofiju znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU, Gundulićeva 4, 10000 Zagreb

Prof. dr. sc. **Tihomil Maštrović**, znanstveni savjetnik, Odsjek za povijest hrvatske književnosti Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Opatička 18, 10000 Zagreb

Akademik **Mladen Obad Šćitaroci**, red. prof., Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Kačiceva 26, 10000 Zagreb

Doc. dr. sc. **Tado Oršolić**, viši znanstveni suradnik, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Zadru, Obala kneza Trpimira 8, 23000 Zadar

Prof. dr. sc. **Snježana Paušek Baždar**, znanstvena savjetnica, Antropološki centar HAZU, Ante Kovačića 5, 10000 Zagreb

Dr. sc. **Martina Petranović**, viša znanstvena suradnica, Odsjek za povijest hrvatskoga kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Opatička 18, 10000 Zagreb

AUTORI FOTOGRAFIJA: **Ivica Bitunjac** (str. 66. i 67.), **Damir Fabijanić** (korice, str.: 2., 8., 24., 26., 28., 32., 35., 36., 37., 50., 52., 54., 57., 72. gore, 75. dolje, 81., 82. i 95.), **Goran Kos** (str. 72. dolje, 73., 74., 75. gore, 78. dolje, 80., 83., 84., 87., 89., 92. i 94.) i **Marijan Lipovac** (str. 56., 71., 78. gore)

POPIS LIKOVNIH PRILOGA / FIGURES AND TABLES

- Str. 2.** Akademik Velimir Neidhardt, predsjednik HAZU
- Str. 4. i 5.** Detalj Baščanske ploče
- Str. 8.** Portreti predsjednika Akademije u velikoj dvorani palače HAZU
- Str. 9. - 23.** Portreti predsjednika HAZU
- Str. 24.** Ploča s popisom utemeljitelja Zaklade HAZU u atriju palače HAZU
- Str. 26.** Portret Dragutina Tadijanovića
- Str. 27.** Logo Zaklade HAZU
- Str. 28.** Poprsje Andrije Medulića u parku Zrinjevac u Zagrebu, rad Ivana Rendića
- Str. 31.** Poprsje Ivana Meštrovića (autoportret)
- Str. 32.** Naslovica knjige Ruđera Boškovića *Teorija prirodne filozofije*
- Str. 35.** Zgrada Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU u Ulici Ante Kovačića u Zagrebu; Svesci časopisa *Encyclopaedia moderna*
- Str. 36. i 37.** Detalji iz unutrašnjosti zgrade Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU
- Str. 38.** Plakat Borisa Bućana za predstavu *Žar ptica*; Gradivo iz Muzejsko-kazališne zbirke Odsjeka za povijest hrvatskoga kazališta HAZU
- Str. 40 i 41.** Gradivo iz Muzejsko-kazališne zbirke Odsjeka za povijest hrvatskoga kazališta HAZU
- Str. 42.** Popis članova Blattnerove operne družine iz 1856.
- Str. 44.** Portret Franje Ksaverja Kuhača
- Str. 45.** Ulomak iz dnevnika Luke Sorkočevića pisano u Beču 1781.
- Str. 46.** Ulomci iz najstarijih hrvatskih ljekaruša pisanih glagoljicom
- Str. 49.** Crtež Isusa u jednoj od glagoljskih ljekaruša
- Str. 50.** Viteška igra *Moreška*
- Str. 52.** Fotografija iz jednog od prvih brojeva *Zbornika za narodni život i običaje*, Ophod kraljica ili ljetljia iz Gorjana
- Str. 53.** Portret Antuna Radića
- Str. 56.** DjeLATNici HAZU u posjetu Arboretumu Trsteno
- Str. 57.** Gučetićev ljetnikovac u Arboretumu Trsteno
- Str. 60.** Posjetitelji izložbe *Marin Getaldić - pogled u novo doba* u Dubrovniku 2018.
- Str. 62.** Izložba *Marin Getaldić - pogled u novo doba* u Zagrebu i Dubrovniku
- Str. 63.** Najstariji teleskop u Hrvatskoj; Viseći most, crtež Fausta Vrančića
- Str. 64.** Izložba *Marin Getaldić - pogled u novo doba* u Dubrovniku
- Str. 65.** Izložba *Marin Getaldić - pogled u novo doba* u Zagrebu, Edukativna radionica o Marinu Getaldiću u povodu 450. obljetnice rođenja
- Str. 66. i 67.** Portreti redovitih članova HAZU izabranih 2018.
- Str. 69.** Kolo svetog Tripuna ispred katedrale svetog Tripuna u Kotoru
- Str. 70.** Naslovica knjige *U osjećkom nutarnjem gradu*
- Str. 71.** Predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić s igračima Hrvatskog akademskog hokejskog kluba *Mladost* u Noći muzeja 2018.
- Str. 72.** Celestin Medović: *Dolazak Hrvata*, slika u Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu; Znanstveni skup *Pouke Haškoga tribunala: što se htjelo, a što se postiglo?* u palači HAZU 23. veljače 2018.
- Str. 73.** Predsjednik Vrhovnog suda Đuro Sessa govori na okruglom stolu *Europska budućnost hrvatskog građanskog pravosuđa* u palači HAZU 8. ožujka 2018.
- Str. 74.** Predstavljanje *Leksikona hrvatskoga srednjovjekovlja* u palači HAZU 13. ožujka 2018.
- Str. 75.** Simpozij CROVASCULAR 2018 u Preporodnoj dvorani HAZU 16. ožujka 2018.; Spomenik Petru Preradoviću na Trgu Petra Preradovića u Zagrebu, rad Ivana Rendića
- Str. 76.** Naslovnica knjige *Kreacionizam: stari mit u novome rahu* akademika Ivana Gušića
- Str. 77.** Marino Tartaglia: *Križni put*, XII. postaja
- Str. 78.** Skup *Baština i lokalni razvoj* u Knjižnici HAZU 29. ožujka 2018.; Predavanje prof. dr. sc. Bojana Žagrovića o podrijetlu genetskog koda u Knjižnici HAZU 29. ožujka 2018.
- Str. 79.** Portret mlađe djevojke, rad nepoznatog talijanskog slikara, iz Strossmayerove galerije starih majstora HAZU
- Str. 80.** Naslovnica knjige *Akademik Vladimir Varićak u hrvatskoj i svjetskoj znanosti*; Akademik Slavko Matić prima priznanje u povodu 80. rođendana u palači HAZU 20. travnja 2018.
- Str. 81.** Panorama grada Hvara
- Str. 82.** Panorama Omišlja; Pogled na Kopački rit
- Str. 83.** Predstavljanje knjige *Strossmayerova zbirka starih majstora* u palači HAZU 28. svibnja 2018.
- Str. 84.** 5. hrvatski trijenalne crtežu u Kabinetu grafike HAZU
- Str. 85.** Predstavljanje knjige *Misao u arhitekturi: Velimir Neidhardt* u Knjižnici HAZU 7. lipnja 2018.
- Str. 86.** Predstavljanje knjige *Glagoljske oporuke sa sjeverozapadnih zadarskih otoka* u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Zadru 21. rujna 2018.
- Str. 87.** Naslovnica knjige A. Bogner-Šaban, *Ivo Raić – hrvatski i europski glumac i redatelj*; Svečanost otvorenja Mjeseca hrvatske knjige u Knjižnici HAZU 15. listopada 2018.
- Str. 88.** Sudionici *Međunarodnog znanstvenog skupa o Ivanu Berčiću* u Zadru 26. listopada 2018.
- Str. 89.** Okrugli stol *Zakladništvo u Republici Hrvatskoj* u palači HAZU 22. listopada 2018.
- Str. 90.** Članovi Znanstvene grupe CoSMass
- Str. 91.** Svečanost dodjele Nobelove nagrade za kemiju Lavoslavu Ružički u Zuriku 1940.
- Str. 92.** Razgovor na temu *Kraj (nacionalne) države?* u palači HAZU 9. studenog 2018.
- Str. 93.** Grb Kraljevskoga hrvatskog domobranstva 1868. – 1918.; Svečanost dodjele Nagrade *Dragutin Tadijanović Dražen* Katunariću u Slavonskom Brodu 7. studenog 2018.
- Str. 94.** Znanstveni skup *Reprodukcijsko zdravlje, planiranje obitelji i demografska politika* u Knjižnici HAZU 23. studenog 2018.
- Str. 95.** Spomenik Miroslava Krleže u Zagrebu, rad akademkinje Marije Ujević Galetović

Na prednjim koricama: Spomenik Ruderu Boškoviću u Institutu *Rudjer Bošković* u Zagrebu, rad Ivana Meštrovića; Predlist: Detalj replike Škrinje svetog Šimuna, iz crkve svetog Šimuna u Zadru, u atriju palače HAZU Na stražnjim koricama: Polje sunčokreta; Zalist: Poprsje Josipa Jurja Strossmayera u atriju palače HAZU

ISSN 1849-4838

9 771849 483002